

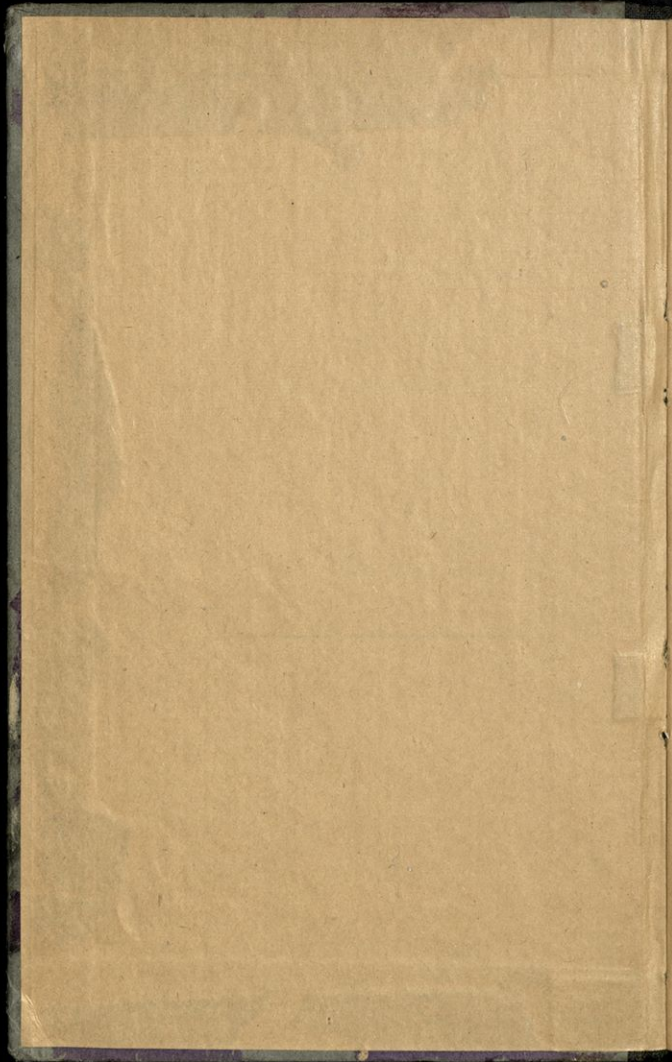
Spisi
KRIŠTOFA ŠMIDA.

VI zvezek.

V NOVEN MESTU.

TISKAL IN ZALOŽIL J. KRAJEC.

B
140

Spísi

KRIŠTOFA ŠMIDA

Poslovenjeni

MLADINI V ZABAVO IN POUK.

VI. zvezek :

Ferdinand.

V NOVEM MESTU.

Tiskal in založil J. K. Tajec.

B
Ferdinand 140

Čudapolno življenje mladega španjskega grofiča.

Poslovenil
P. Florentin Hrovat.

V NOVEM MESTU.

Iskal in založil J. Krajec.

359, 11, 18, 8

F7C 8499 / 1953

Predgovor.

Slavni pisatelj za mladino. Krištof Šmid, piše o povodu te mične povesti tako-le:

„Bistvene črtice so posnete po resničnej dogodbi, ki se je vršila deloma na Španjskem, deloma pa na Češkem.

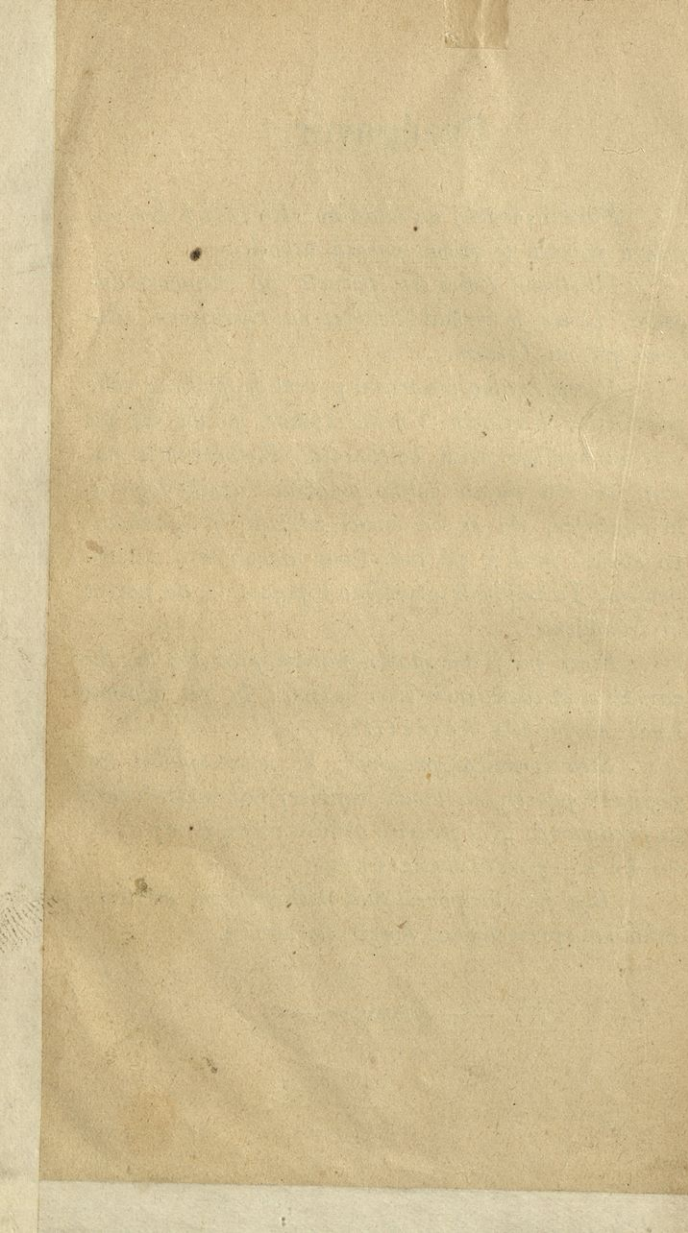
Precej kratko osnovana povest je prišla v roke pisatelju v Karlovih Varih, kamor je bil šel na svet zdravnikov radi bolehnosti. Bistvene črte povesti so mu dajale toliko množino raznih dogodov in značajev, da se ni mogel zdržati, je predelati po svoje. Imel je pa tudi časa dovolj med zdravljenjem. To naj bode omenjeno v pojasnilo, da povest ni izmišljena.

Sicer pa je bil glavni namen pisatelja ta, da združi s kratkočasnim koristno. In res glavna stvar mu je bila koristiti.

Stari resnični pregovor, ki je kot splošni zapopadek povesti na konci knjižice, naj zaključi tudi ta predgovor: „Ni prave sreče brez kreposti, in ne kreposti brez vere.“

Bog daj, da povest tudi poslovenjena, semtertje nekoliko spremenjena, doseže ta namen.

Prvo poglavje.

FERDINANDOVİ STARIŠI.

Za časa, ko so bili nemški cesarji ob enem tudi španjski kralji, živel je v tej lepej deželi mogočni grof Alvar ec. Bil je španjski grand; ta beseda znači najvišje dostojanstvo, katero so dosegli le vojvode in prvi grofi kraljestva. Imel je krasno palačo v glavnem mestu Madridu, mnogo gradov in posestev po najlepših krajih dežele in vrh tega še precejšno imetje v denarjih, srebru in zlatu ter drugih dragocenostih. In kar je še večje vrednosti, imel je tudi bister um in blago srce. Svoje duševne zmožnosti, svojo veljavo in svoje imetje je obračal le na korist svojega bližnjega.

Njegova soproga Izabela je bila tudi jako blaga gospa. Ker ni bila trdnega zdravja, bila je skoraj vedno bledega lica; ali njena krotkost in dobrosrčnost ste jo delale nepopisljivo ljubeznjivo. Vsakemu se je prikupila s svojim prijaznim obnašanjem in nežno vnanjostjo. Bila je podobna lepo cvetočemu limbarju.

Oba, grof in grofinja sta živela v najsrečnejšem zakonu. Ker pa pod solncem ni popolne sreče, grenilo je tudi njima nekaj življenje. Bog jima

ni dal otrok, katerim bi po smrti zapustila svoje obširno imetje. Zlasti soprogo je to žalostilo. Bala se je, da je ne bi zaradi tega soprog manj čislal. Njene lepe palače in gradovi so jo le na pol veselili. Marsikatero veselje se je spremenilo v žalost.

Necega dne je podaril grof svojej soprogi krasno sliko, ki je predstavljala preblazeno devico Marijo z nebeškim detetom v naročji. Neizrečeno lepo je bila na podobi izražena materina ljubeznjivost, s katero se je ozirala na nebeško dete. Solze stopijo blagej grofinji v oči, ko ogleduje prekrasno sliko. „Oj,“ vzdihuje, „Marija je bila pač naj srečnejša med vsemi materami; naj bi bilo tudi meni dano čutiti materino veselje in srečo.“

Necega repega poletnega dne je šla s svojim soprogom na polje. Revna kmetica je žela s srpom travo za svojo jedino kravico po mejah med njivami. Ne daleč proč je sedel v travi njen otrok, rudečeličen deček, ter se igral s cveticami, katerih mu je mati natrgala in nasula v naročje. Vsak trenotek se je ozrla od svojega dela na otroka, prijazno se mu smehljala ter se z njim razgovarjala. Grofinja je šla k otroku, opazovala ga dopadljivo in rekla materi nekoliko v šali, nekoliko pa tudi resno: „Žena, ali mi daste svoje brhko dete?“ „Za bogastvo vsega sveta ne!“ zavrne žena. „Kako srečna je ta žena pri vsej svojej revščini,“ reče domov grede grofinja svojemu soprogu; „kako nesrečna sem pa jaz v kljub obilnemu imetju, ker pogrešam materinskega veselja!“

Grofinjina prijateljica od otročjih let, gospa **Blanka**, tudi jako ljubenjiva gospa, ki je bila

omožena z grofovim bratom, imela je vže pet otrok. Prav skrbno jih je vzgojevala. Vsako leto je obiskala s svojimi otroci grofinjo Izabelo. Zaradi prigovarjanja svoje prijateljice je ostala navadno nekaj tednov dalje, nego je nameravala. Blaga Izabela je našla pri otrocih svoje prijateljice toliko veselja, da je pozabila svoje lastne žalosti. Učila je otroke raznih iger, ter se radovala nad otročjimi vprašanji in domišljijami.

Kaj rada je bila gospa Blanka z otroci pri svojej prijateljici; da ne bi pa zanemarjala svojih domačih opravil, morala je slednjič odpotovati. Grofinja Izabela se prav pristrčno poslovi od nje, otroke pa še bogato obdaruje. Ko ni bilo več čuti veselega vpitja otrok, zdelo se je grofinji, kakor bi bilo po gradu in po vrtu vse prazno in izmrlo. Tihota, ki je sedaj vladala, napolnila jo je z novo britkostjo.

Ker ni imela lastnih otrok, katerim bi posvetila svoje ljubeče srce, oklepala je njena ljubezen otroke vse okolice. Jako hudo jej je delo, da se veliko otrok onega kraja brez dela in nadzorstva potika po cestah. Zaradi tega je prazno poslopje poleg gradu izpremenila v nekako odgojilnico in učilnico, in preskrbela učiteljev in učiteljic. Tudi jej je bilo na skrbi, da so dobivali otroci zajuterk, kosilo in večerjo. Dobro je plačevala mala dela, katera so otroci izvrševali, da bi jim budila veselje do dela in jim preskrbela malo glavnico za prihodnost. Skoraj vsak dan je prišla v učilnico, znala otroke po imenu imenovati; bila je pri poduku, izpraševala jih tudi sama, pregledovala njih izdelke

in obdarovala najpridnejše. Čestokrat je prišla še celo na vrt, kjer so se otroci igrali v prostih urah. Kmalu so se privadili otroci snažnosti, reda in marljivosti, ter postali iz srca pobožni. Pri takej odgoji in redu so bili otroci veselega in cvetočega obraza. Jako radi so hodili v učilnico in zvali blago dobrotnico le mater. Tudi je skrbela za ustanovo, da nebi prenehala po njenej smrti ta naprava.

Slednjič vendar le Bog usliši njeno gorečo molitev in prisrčna želja se jej izpolni. Dobila je sinčeka. Dete je bilo čvrsto in zdravo; mati pa nevarno zboli in kmali je izginilo vse upanje, da bi še okrevala. Poslednji trenutki njenega življenja so bili nepopisljivo ginljivi; na njej se je prav očitno kazala moč svete vere. Polna vere in zaupanja se je popolnoma udala v božjo voljo, in njeno trdno zaupanje, da se preseli v boljše življenje, vzelo jej je vsak strah pred bližnjo smrtjo. Tolažila je svojega žalostnega soproga ter se mu zahvalila za njegovo ljubezen in zvestobo. Hotela je svojega otroka še jedenkrat videti. Žalostni oče jej ga prinese. Mati se sklone še jedenkrat v postelji, vzame dete v naročje, pogleda ga še jedenkrat smehljaje ter moči s svojimi zadnjimi solzami, potem pa reče: „O revno, ubogo dete! Gledaš me sicer, pa me še ne poznaš, svoje matere! Komaj se še zavedaš, da živiš. Ne veš kako te ljubi moje srce; ne moreš še pozdraviti svoje matere s prvim smehljajem niti izgovoriti njenega imena — in že te mora za vselej zapustiti. Ne veš, kako hudo mi je to ločenje. Nikdar ne bodeš poznal svoje matere; da, niti vedel ne bodeš, da si kedaj videl svojo mater, ki bode

kmalu počivala v hladnej zemlji. Odrastel bodeš brez moje skrbne vzgoje, če tudi tebe Bog ne pokliče za menoj na oni svet. Naj se zgodi, kakor je božja volja!“ Po teh besedah jo solze oblijo, da ne more več govoriti. Poljubi še jedenkrat svoje dete, blagoslovi ga, poda očetu nazaj ter reče: „Izročim ga Bogu in tebi! Bog bode skrbel za ubogo siroto, ki je brez matere, in tudi ti mu bodi skrben oče.“ Bolečine in srčna britkost so jo tako prevzele, da ni mogla več govoriti. Dolgo je molčala, ter le semtertje pogledala tiho moleč proti nebu.

Mrzlica jo je vedno huje tresla; potem pa jo je mučila huda vročina. Na jedenkrat pa zahteva malo shrambico za dragocenosti. Grof je menil, da se jej blede. Bolnica pa reče: „Sem pri zavesti in vem, kaj nameravam; le prinesite mi moje dragocenosti!“ Strežnica jej prinese škatljico in odprto pomoli. Izabela pogleda, če so še vse dragocenosti v njej ter reče svojemu soprogu: „Ta-le kinč si mi, preljubi soprog, nekdam kot svojej nevesti podaril; rada bi ga sedaj zapustila svojej najboljšej prijateljici, preljubi Blanki, če ti je po volji.“ Grof jako rad pritrdi temu. Potem pa je hotela škatljico zopet zakleniti z malim ključkom, pa ni mogla več. „S temi dragocenostmi je ozalšala ljuba Blanka moje lase, ko me je nevesto kot družica spremila pred oltar; sedaj naj ga pa prejme iz mojih že otrpnenih rôk. Sporoči jej to, mojej preljubej prijateljici, naj nosi te drage kamene in bisere kot spomin na svojo prijateljico, ki jej je bila zvesta do smrti.“

Utrujena zopet obmolkne, potem pa reče: „Se jedna želja mi je na srci; pa ne vem, kako bi se

mi izpolnila. Prva vzgoja otrok pripada materam; zaradi tega želim, naj bi moja prijateljica Blanka, ki je dobra mati, vzgojevala to moje dete s svojimi otroci! Ali vem, da se ne bodeš hotel ločiti od svojega dragega otroka. Ta moja želja se mi pač ne bode izpolnila.“

„Le potolaži se, ljuba Izabela,“ reče grof. „Bog bode že tako storil, da bode tvoja prijateljica še odgojiteljica najinemu otroku.“ Slutil je, da tudi sam ne bode več dolgo živel. Ali ta trenotek ni hotel svojaj preljubej soprogi tega razodeti.

Z nebeško potrpežljivostjo je prenašala blaga grofinja hude bolečine; nič pozemeljskega ni bilo več na njej. Vidno se je bližala smrti. V hudej žalosti je sedel grof poleg njene postelje. Polagoma pa so se tiho sešli vsi prebivalci gradu okoli mrtvaške postelje svoje gospe, katero so prisrčno ljubili in čislali. Imeli so objokane oči in roke sklenjene. Smrtna tihota je vladala v sobi; vsi so se nadejali najhujšega.

Iz sobe se je videlo na vrt; bil je lep spomladanski dan. Neka služabnica reče svojej tovarišici poleg nje stoječi tiho na uho, pa vendar ne dovolj tiho: „Oj, vendar le je hudo ločiti se iz tega lepega sveta in zapustiti vse svoje prijatelje.“ Znano je, da bolniki navadno jako tanko slišijo. Tudi grofinja je slišala te besede ter rekla s slabim glasom: „Saj se bodem preselila v boljše življenje, in moje ljubo dete, moj dragi soprog, in vsi katere ljubim na tem svetu, prišli bodo jedenkrat tudi za menoj.“ Na njenem upadlem lici je bilo videti nebeški mir, ko je te besede govorila. Upanje, da se kmalo pre-

seli v sveta nebesa, in ondi kedaj zopet združi s svojim otrokom, soprogom in prijatelji, navdajalo jo je z nebeškim mirom. Malo trenutkov potem je izdihnila blaga grofinja svojo dušo med glasnim jokom in ihtenjem grofa in okoli stoječih. Pobožen redovnik iz bližnjega samostana, iz čegar rok je prejela poslednjo popotnico za dalno pot v večnost, pa je molil na glas molitve za umirajoče.

Neizrekljiva je bila grofova žalost zaradi nenadomestljive izgube preljubljene soproge. Skoraj bi bila tudi njega huda žalost umorila. Le trdna vera, da je tako božja volja, dajala mu je moč. Zgrudil se je na kolena poleg postelje svoje mrtve soproge in vijoč roke s pretresljivim glasom klical: „Tvoja volja naj se zgodi, o Gospod!“ Potem je pogledal še jedenkrat obličje svoje mrtve soproge in rekel: „Z Bogom tedaj, draga tovarišica, katero mi je Bog pridružil na mojem zemeljskem potovanji! Bila si mi istinito dober angelj varuh; čestokrat si potolažila vskipečo jezo, obvarovala me marsikatero neprevidnosti in me opozorila na marsikaj dobrega, kar sem mogel storiti, pa bi ne bil nikdar storil, ko bi me ne bila ti prijazno opomnila. Bila si mi kakor dobrodelna nebeška prikazen, ki zopet izgine. V hudej žalosti se poslovim od tebe; Bog daj, da se v veselji zopet vidiva!“

Žalostnega srca je spremil truplo svoje preljubljene soproge k slednjemu počitku. Spominjaje se njenih bolečin v boleznih in žalostnih ur, ki jih je morala zaradi bolehnosti pretrpeti, želel jej je iz globočine svojega srca z molitvami svete cerkve: „Daj jej, Bog! večni mir in večna luč naj jej sveti!“

Njegovo jedino veselje je bil sedaj na svetu še njegov mali sinček Ferdinand. Pač po desetkrat na dan je prišel k zibelki, da opazuje zalo dete. Vsakokrat je služabnici priporočal, naj pač skrbno pazi na otroka, če tudi je bila sama skrbna. Češče je vzel tudi sam dete v naročje, nesel je k oknu ali pa na vrt. Vsak, kdor ga je videl vsega žalostnega z detetom v naročji, bil je do solz ganjen. Dete pa je pastajalo od dne do dne čvrstejše in ljubeznjivejše. Razgovarjal se je z zalim sinčkom, kakor bi ga že razumel. Kako je očeta razveselilo, ko mu je sinček prvikrat smehljaje ročici nasproti molil ter kazal, da že pozna svojega očeta.

Prijetnejše so doneli še nerazločljivi glasovi malega sinčka očetovim ušesom nego najlepše petje. Željno je pričakoval trenutka, ko bode mali sinček zamogel prvikrat zaklicati „o č e.“ Žalibog, da blagi mož ni dočakal tega trenutka. Pred nekoliko meseci je padel raz konja ter si s tem nakopal neko prsno bolezen. Žalost po svojej soprogi je bolezen še shujšala in lotila se ga je sušica. Čutil je, da bode moral kmalu umreti. Njegova prva skrb je bila, da spiše poslednjo voljo. Napisal je tudi svojemu bratu list, ki naj se mu po njegovej smrti izroči. V njem je postavil svojega brata za oskrbnika svojemu majhnemu Ferdinandu. Nekoliko dnij pred svojo smrtjo je pisal tudi še s tresočo roko svojej dragej svakinji Blanki. Z ganljivimi besedami jo je prosil, naj izpolni slednjo njegovo in njegove soproge željo; naj vzgojuje revno siroto, ki je brez očeta in matere, s svojimi lastnimi otroci, ker ne more svojega sinčka boljšim rokam izro-

čiti. Svest, da je njegovo ljubo dete dobrim rokam izročeno, umrje mirnega srca.

Na dan svoje smrti je rekel strežnici, naj prinese zalega dečka njemu na posteljo; poljubil in blagoslovil je še svojega ljubega sinčka. Potem jej je zaukazal, da brez odloga izroči otroka gospej Blanki z listom vred, ki leži na mizi poleg njegove postelje, kakor hitro bode za vselej zatisnil oči. Jedno uro pozneje je izdihnil svojo dušo v sladkem upanju, da bode zopet videl svojo soprogo v nebesih. Služabnica pa se je pripravila precej na pot, da izvrši poslednji ukaz rajnega grofa.

Drugo poglavje.

SIROTA.

Gospa Blanka je živela več ur hoda daleč v jako starem gradu, katerega so bili še Arabci in Saraceni sezidali. Zaradi mnogo stolpov in pomolov je imel jako čudno podobo. Kedor pa je šel navzgor po ozkih in temnih stopnicah ter hodil po ozkih hodiščih in visokoobokanih dvorinah, bilo mu je kar tesno pri srci in groza ga je preletela. Gospa Blanka pa je s svojimi otroci jako rada bivala v tem starem gradu; bil je pa tudi krasen razgled skozi visoko obokana okna na vrt in rodovitno okolico. Bila je prav srečna in zadovoljna v tej samoti v krogu svojih otrok; kajti soprog je bil polkovnik in večjidel v vojski. Le jedino to jej je bilo na

skrbi, da svoje otroke dobro vzgoji. Dobro je vedela da bode to lažje dosegla v tihej samoti na deželi, nego v šumečem razveseljevanji v mestu.

Jako jo je bila razveselila novica, da je njena dobra prijateljica od otročjih nog, Izabela, dobila sinčka. „Hvala Bogu,“ zdihnula je, „hvala Bogu, da jej je izpolnil najgorečnejšo željo, da more zalo dete pritisniti na svoje materino srce.“ Njeno veselje je bilo tako odkritosrčno, da še sama nase ni mislila; niti na um jej ni prišlo, da s tem detetom zgubi ona in njeni otroci bogato dedščino in mogočno grofijo.

Malo dnij po veselej novici o Ferdinandovem rojstvu je prišel drugi sel z listom, v katerem jej je grof Alvarez sporočil nepričakovano vest o smrti svoje soproge in njene prijateljice.

Prečitavši list je Blanka kar obleдела. Prevelike žalosti se dolgo niti jokati ni mogla: slednjič se jej udero solze pravega sočutja in žalosti. Tudi otroci so pričeli jokati, ker so videli mater tako britko jokati. „Oj, dobra, ljuba teta!“ zdihovali so. „Sedaj ne bomo več mogli k njej iti; sedaj nam ne bode mogla več toliko lepih rečij dati!“

Predno je Blanka pozabila žalost na svojo prijateljico Izabelo, došlo jej je že poročilo o smrti blagega grofa. Ta vest jej sicer ni prišla nepričakovano, vendar pa popreje, nego se je nadejala. Silno jo je to sporočilo iznenadilo, in potok solzâ se jej ulije po lici. Brzo pošlje sela k svojemu možu, ki je bil še vedno na vojski.

Ko je drugi dan s svojimi otroci sedela ravno pri večerji, naznani se jej, da je prišla služabnica

Ž malim Ferdinandom. Žalost in veselje napolni ob jednom srce blage gospe; žalost, ker se je zopet spomnila prezgodne smrti svoje drage prijateljice in njenega soproga; veselje, ker je dete stare prijateljice izročeno njenemu materinemu varstvu. Preden se je popolnoma umirila, stopila je že služabnica v črnej obleki v sobo, držeč v naročji nežno dete, oblečeno v belo, črno zarobljeno obleko. Prevelike žalosti ni mogla strežnica dolgo besedice spregovoriti; slednjič pove z žalostnim, od joka pretrganim glasom, da je prinesla vsled slednjega naročila rajne blage grofinje in grofa jedinega potomca in dediča plemenite rodovine. Tudi jej je izročila list, v katerem jo je rajna grofinja prosila, naj je za naprej ubogej siroti skrbna mati, njen soprog pa dober oče.

Videč prvikrat ljubeznjivega dečka, otroka svoje predrage prijateljice, je bila Blanka do solz ganjena. Brzo vstane, ozre se z njej lastno prijaznostjo in ljubeznjivostjo na dete ter reče: „Bodi mi pozdravljeno v mojej hiši, ljubo dete! Tako drago in ljubo si mi, kakor mi je bila tvoja dobra, blaga mati!“

Otrok, ki je sicer ni razumel, pa videl njen prijazen obraz, pomolil jej je majhni ročici nasproti.

„Oj,“ reče Blanka, „ne umeš še govoriti, pa pozdravil si me s svojim prijaznim smehljanjem; o, pridi, pridi v moje naročje!“ Objela je nežno dete, pritisnila je na svoje prsi in rekla; „Oj, ubogo, revno dete! Izgubilo si tedaj svojo mater, preden si jo poznalo! Nikdar se ne bodeš spominjalo njenega prijaznega obraza, niti njenega milega glasu, s katerim te je klicala. Njeno prijazno obličje,

njeni zali ustnici, s katerima te je poljubovala, trohne sedaj v grobu; ne čutiš in ne razumeš še svoje velike izgube. Nikdar nisi mogel pozdraviti svoje matere s sladko besedo „mati“. Podoben si cvetličnemu popku, odtrganemu od vejice, ki vsahne, ali ti ne smeš vsahniti. Hočem ti biti dobra, skrbna mati. Tudi očeta si popreje izgubil, nego si ga znal po imenu poklicati. Njegova prisrčna ljubezen do tebe, če si se je zavedal, bode ti izginila iz spomina; njegova častitljiva podoba plavala ti bode pred očmi kakor sanje, in slednjič izginila. Bog daj, da ti moj soprog nadomesti tvojega očeta!“

Sedaj se obrne Blanka k svojim otrokom, ki so jokaje poleg nje stali. „No, otroci! pozdravite vendar svojega novega bratca ter mu obljubite, da ga hočete prav ljubiti in razveseljevati“. Preje je izginila žalost z otroških obrazov, nego so se posušile solze po licih.

„Jaz hočem svojega novega bratca razveseljevati, kolikor je v mojej moči!“ reče Filip, deček pri sedmih letih, brzo skoči po svojo piščalko ter prične piskati, da je kar skozi ušesa letelo. Njegov mlajši brat Karol pa zgrabi za svoj pisano pobarvani boben ter prične po njem razbijati, da je bilo veselje. Otroku je bil po volji tolik vrišč ter se prične na glas smejati. „Sedaj je pa že dovolj vaše godbe!“ reče mati. Na jedenkrat je bilo zopet vse tiho in mirno. Tako zelo so bili otroci navajeni, ubogati na prvo besedo.

Najstarejša hčerka Evgenija, deklica kakih dvanajstih let, reče sedaj: „Jaz pa hočem našemu ljubemu bratcu streči. Srajčike bodem šivala zanj,

in pletla nogovice. Tudi znam že toliko kuhati, da bodem lahko zanj kuhala. Povejte mi ljuba mati, kaj naj skuham sedaj precej zanj?“

„Dobro, da si me spomnila na to! reče mati; kajti naš mali bratec je že gotovo lačen, ker na daljni poti ni dosti jedel.“ Slišavši te besede, prikače Klara, najmlajša hčerka, ter prinese perišče kostanja in ga ponudi otroku: „Na, tu imaš in jej!“ Ni pomislila, da otrok še nima zôb. Vsi otroci so se jej na glas smejali; mati pa pohvali malo hčerko zaradi njene postrežljivosti in usmiljenega srca. Tudi jo podučí, da mali bratec ne more jesti trdih jedil. Vsak človek se lahko zmoti; če pride zmota iz dobrega namena, ni nič slabega. Dober namen je, ki daje našim delom še le pravo vrednost“.

Tretje poglavje.

REDNICA.

Naš mladi Ferdinandek se je jako dobro razvijal pri skrbnem varstvu svoje nove rednice. Kmalu je pričel govoriti. Prva beseda, ki jo je razločno izgovoril, bila je beseda „mati.“ Tudi pozneje je zval gospo Blanko, — svojo teto in rednico le „mati“, kakor drugi otroci; da, še znal ni, da ni njegova prava mati. Od dne do dne je postajal zaljši in ljubeznjivejši. Njegovo ljubeznjivo obličje, belo kot sneg, njegovi kot kri rudeči lici, njegovi rumenkasti lasje in zlasti njegove žive, črne oči so

ga delale jako ljubeznjivega. Kazal je bistro glavičo in blago srce. Njegova rednica ga je ljubila kakor svoje lastne otroke. Ravno tako so ga ljubili tudi njeni otroci; niti znali niso, da ni njih pravi brat.

Blaga gospa je umela izvrstno vzgojevati svoje otroke; med njimi se je tudi najbolj srečno čutila. Če je bila ž njimi na vrtu poleg gradu pod milim, modrim nebom, ali v senci košatih dreves, polnih najboljšega ovočja, ali sredi cvetočih cvetlic in cvetličnih grmov vsake vrste, razgovarjala se je najraje o dobrotljivosti in ljubezni božji do ljudij. Tudi čestokrat med dnevom, pred jedjo in po jedi jih je opomnila na Boga. Z živo besedo je pripovedovala otrokom mikavne povesti, katere so kaj pazno poslušali, kako Bog že od stvarjenja sveta kot dober oče skrbi za vse ljudi; ima nad krepostnimi dopadajenje ter jim da srečo, hudobne pa kaznuje. Tudi raznim otroškim vprašanjem je rada odgovarjala. Tako so dajale povesti povod raznim razgovorom, ki so bili otrokom koristni, ob enem pa tudi prijetni.

Jako je tudi veselilo mater, če so otroci sami delali opazke o povestih. Naš mali Ferdinand se je v tem posebno odlikoval. Tako je menil, da raj pač ni mogel biti lepši, nego je vrt poleg gradu. „Saj smo tako srečni, kakor sta bila prva človeka v raju!“ je rekel. „Prav imaš, ljubo moje dete“, pritrди mu mati; „če bodete le krepostni in nedolžni ostali ter se ogibali greha.“ Posebno hud je bil nad Evo. „Ko bi ne bila tako nespametna bila“, rekel je, „ter ne bila vrjela bolj zlobnej kači, nego dobrotljivemu Bogu, ne bilo bi treba vam, ljuba mati, niti

mojim bratom in sestricam, ter meni umreti. Nisem še videl kače; poznam jo le po podobi, ki je v mojej knjižici. Ako bi pa prišla k meni, ter me hotela zapeljati, nebi je poslušal. Poiskal bi debelo gorjačo ter jo ubil“. Mati se mu nasmeja ter reče: „Ne boj se, da bi kača s teboj govorila. Kar nas napeljuje v greh, je slabo nagnenje in zlobni ljudje“. Blaga gospa razjasni to otrokom z raznimi mičnimi vzgledi. „Zapeljevanja so nam torej one strupene kače; hočem se jih skrbno ogibati“, odgovori Ferdinand.

Kaj zelo mu je dopadla povest o Kajnu in Abelnu, da sta darovala Bogu jagnje in žitne pridelke. „To je vrlo“, reče. „Ali zakaj pa mi ne darujemo na našem vrtu Bogu najlepših jagnjet od naših čred, in snopov zlato-rumene pšenice?“ — „Imamo drugo daritev v naši cerkvi“, podučí ga mati; „na oltarjih se daruje neskončno svetejša daritev. Ono jagnje je bilo le predpoda naše daritve. Tega še sedaj ne razumeš, ko odrasteš, bodeš že več o tem slišal. Tudi vsako človeško srce je božji oltar, na katerem naj človek Bogu daruje“. „Ne razumem, kako naj se to zgodi“, reče Ferdinand.

Mati pripoveduje, da je dopadel Bogu dar pobožnega in nedolžnega Abelnā; dar hudobnega Kajna pa mu je bil gnjusoba. „Sedaj še le mi je jasno“, odgovori mali Ferdinand. „Abelnovo nedolžno srce, njegova pobožnost in otročja ljubezen je bil oni dar, ki je Bogu dopadel. Kajnu pa ni koristil ničesar njegov dar, ker ni imel v srci ljubezni do dobrotljivega Boga. Sedaj umem, kako morem dobremu Bogu dopadljiv dar darovati. Hočem biti

vedno pobožen in kreposten, ter ga iz celega srca ljubiti in njegove zapovedi na tanko spolnovati“.

Silno se je zavzel nad Kajnovim bratomorom. „Ni videl več kače na drevesu; zlezla mu je že v srce. Zavid je bil ona kača, ki ga je zapehjala“, reče. Usmiljenje pa je kazal do nesrečnega Abelna. Ko se spomni velike tuge Adama in Eve, ko sta videla svojega sina v krvi ležati, stopijo mu solze v oči. „Pač je moral biti žalosten prizor za prve stariše. Oj, kako je mogel dobri Bog kaj takega pripustiti? Jaz bi že ne bil pripustil“, méni mali Ferdinand. Mati pa ga podučí, da je ravno zaradi tega Bog pobožnega Abelna k sebi vzel v nebesa, ker ga je imel rad. Nebesa so pa še veliko lepši kraj, nego je bil raj“. Ferdinandu je bil ta odgovor po volji. „Po tem takem vendar smrt ni tako strašna, kakor ljudje menijo“, pravi na to.

Ravno tako pazljivo je poslušal tudi druge povesti. Že na obrazu in v očeh se mu je brala pazljivost. Tudi drugi otroci so radi poslušali povesti iz svetega pisma. Komaj so pričakovali določenega časa. Čestokrat so pa še skupno prosili blago gospo, naj jim pove kako lepo povest. Take in jednake povesti so delale otrokom poduk v krščanskem nauku mikaven; bile so prva podlaga krepostnega življenja in vodilo skozi vse življenje.

Četrto poglavje.

JEROB.

Rajnega grofa brat, Blanĳin soprog, Alfonz, ni bil prav nič podoben svojemu blagemu bratu. Bil je ošaben, gospodljiv, častiželjen, zapovedljiv, ljubeč zunanjo bliščobo in zapravljiv. Dohodki njegovega precej obširnega posestva, ki ga je kot drugorojeni sin podedoval, nikakor niso zadostovali njegovej neizmernej zapravljivosti. Zdeli so se mu jako piĳli in majhni. Zaradi tega je stopil v vojaško službo, da si s pogumom pridobi, kakor je sam češče rekel, kar mu je brat s prvorojenstvom odtegnil. Njegov grad mu ni bil po volji zaradi starega sloga, v katerem je bil sezidan. Če tudi je bil jako utrjen, bil bi ga že zdavnaj podrl, ter si lepšega in okusnejšega sezidal, ako bi bil imel potrebnih novcev. Ni se mogel v njem živega videti; zdelo se mu je vse prestarikasto. Kedar ni bil pri svojem polku, bival je veĳinoma v glavnem mestu in na kraljevem dvoru. Le redkokrat je prišel ná svoja posestva. A vsakikrat je pripeljal s seboj tropo dragoceno obleĳenih strežajev in najlepših konj. Kakor hitro je prišel na svoje posestvo, jelo se je zbirati sosedno plemstvo okoli njega. Kaj živahno je postalo po gradu; sledila je veselica za veselico, pojedina za pojedino. Za svoje otroke se je malo brigal. Tudi soproga ni mogla v njegovej navzoĳnosti tako skrbno paziti na otroke, kakor jej je bila navada. Otroci so

morali biti jako gizdavo oblečeni in nališpani, predstavljati se navzočej gospodi ter jej skazovati naučene dvorljivosti. Bile so to dolgočasne ure za žive in vesele otroke. Komaj so čakali dneva, da oče zopet odpotuje. Potem se bodo mogli zopet zbirati okoli matere na vrtu v senci košatih dreves in poslušati njene lepe povesti, ali pa se igrati na zelenej trati. Otroci so dobro vedeli, da jih oče manj ljubi, nego mati.

Malega Ferdinanda, čegar jerob je sedaj bil, pa ni mogel kar živega trpeti; bil mu je kakor trn v peti. Že vest o njegovem rojstvu ga je zadela kakor strela iz jasnega. Zdavnaj že ni več pričakoval, da njegov brat dobi dediča; njegova obširna posestva je že imel za svojo in svojih otrok lastnino. Ker pa je bil sedaj drug dedič bogate grofije, rekel je Alfonz: „Tako mi je pri srcu, kakor kmetu, kateremu toča zdrobi in pokonča bogato žetev, ali pa kupcu, ki zve, da se je razbila ladija, na katerej je bilo vse njegovo imetje.“ — Iz dna svojega srca je črtil dečka, preden ga je še videl in poznal; ko ga je pa videl, ni mogel prikriti svoje nejevolje in srda do njega. Nikdar ga ni pogledal z lepim očesom in vedno je našel na njem kaj graje vrednega. Zaradi tega mali Ferdinand ni bil rad blizu svojega strica, bal in ogibal se ga je. Če je Blanka hvalila vrlega dečka, hudoval se je soprog ter jej očital, da bolj ljubi tega pritepenca, nego svoje lastne otroke. „To ravno ne“, zavrne mu soproga; „istinito pa ljubim dobrega otroka, kakor svoje lastne. In zakaj bi ga tudi ne? Saj je vendar sin tvojega

brata in moje nepozabljive prijateljice! Kdo pač bode skrbel za revno siroto, ki nima niti matere niti očeta, če ne mi? Ne zabi, kaj pravi naš Odrešenik: Kar ste storili kateremu teh malih, ste meni storili“. Nejevoljno se obrne soprog od nje ter jej nič ne odgovori. Čestokrat so bili v gradu tudi gostje, ki niso znali, da je mali Ferdinand le Alfonzov rejenc. Češče je rekel kak vitez ali gospa: „Istinito, grof Alfonz ima jako zale in ljubeznjive otroke, ali najbrhkejši in ljubeznjivejši je pa še mali Ferdinand!“ Slišavši tako govorjenje, skipel je jeze, ter še toliko bolj črtil ubogo siroto.

Nekega večera nenadoma zboli Ferdinand; bil je že šest let star. Alfonza po svojej starej navadi ni bilo doma. Huda vročina je otroka kuhala, ter ga glava bolela; pa bolezen ni bila nevarna. Vendar je bila skrbna grofinja zaradi njegove boleznii v velikih skrbbeh. Bilo je že prepozno, da bi poslala v mesto po veščega zdravnika; pokliče toraj vaškega zdravnika, Ambroža po imenu. Zdravnik pride nemudoma v svojej prazničnej, nekako čudnej obleki, in z veliko, belopotreseno lasuljo na glavi, kakor je bila običajna v onih časih. Stopivši v sobo bolnikovo se zaporedoma večkrat globoko priklone. Potem si natakne na nos svoja velika očala, stopi k postelji malega bolnika, opazuje bolnega otroka, potiplje mu žilo, maje z ramama, gleda prav resno, ter nič ne reče. Ferdinand se ga je bal, drugi otroci so pa radovedno opazovali čudnega moža. — Naš zdravnik je bil le navaden brivec, ki je umel le zobe dreti ter kako rano obvezati; o notranjih boleznih je umel

toliko, kot zajec na boben. Jako pa mu je ugajalo, če so ga ljudje nazivali: „gospod doktor“. Ko naš doktor le predolgo ni hotel izustiti, kaj je prav za prav dečku, misli si grofinja Blanka, da še sam ne zna. Zaradi tega mu reče: „Mislim, da ste izveden zdravnik?“ „To se razume, da!“ reče ošabno. „Saj sem z najboljšim vspehom preskušnje izvršil. Med desetimi mládimi zdravniki, ki so se z menoj vred skušnji podvrgli, bil sem jednajsti“. „Če vas prav umem“, zavrne smeje se grofinja, „bili ste slednji. Ste li že tudi z vspehom ljudi zdravili?“ „To se razume, vaša milost!“ odgovori. „Jedno samo leto sem srečno zacelil sedem zlomljenih nog. Ali od onega časa se neče več ta bolezen hudo razširjati!“ „Razširjati!“ začudi se grofinja. Svoje žive dni še nisem slišala, da bi bila ta bolezen nalezljiva. Ali brzo in ob kratkem mi povejte, kaj je prav za prav otroku!“

„Bolezen se mora še bolj razviti“, odgovori brivec. „V tem trenutku bi ne vedel tudi najboljši zdravnik v Evropi, kaj mu je“. — „Dobro, hočemo do jutri počakati“, reče na to grofinja. Migne mu, naj gre ter mu vošči lahko noč.

Ko je hotela grofinja ravno poslati sela po zdravnika v mesto, prijezdi krasno oblečen jezdec ter jej naznani nepričakovani prihod njenega soproga. Grofinja in otroci mu hite naproti. Grofinja brzo spozna, da ni soprog nič kaj dobre volje, in da mu mora neka skrb težiti srce. Ozre se okoli sebe in reče: „Kje je pa Ferdinand? Se mu li več ne zljubi, svojemu stricu in oskrbniku naproti priti ter dolžno spoštovanje skázati? Se mar li že

čuti gospoda bogate in mogočne grofije?“ „Oj,“ zdihne grofinja, „tega še nikdar mislil ni. Ubogi deček je nevarno bolan. Oj, idi vendar precej z menoj k njemu!“ „Bolan?“ reče zategnjeno grof in njegovo temno čelo se mu na jedenkrat razvedri. „Tu mu jaz ne morem pomagati; pokliči zdravnika iz vasi“. „Zdravnik iz vasi je bil že pri njem“, zavrne grofinja, „Ali zdi se mi tako neveden, da mu nikakor ne morem zaupati otroka“. „Ni tako neveden ne, kakor se ti zdi. Za dečka je že dober“, dene na to soprog.

Sedaj prinese oskrbnik šop listov. Grof hitro pregleda napise; kajti znal je večinoma zapopadek že iz napisov. Pri nekaterih se je tako razsrdil, da je kar z nogama ob tla tolkel. „Oj, grdi sitneži“, vskliknil je, „znam, kaj hočejo“. Ko pa zagleda list z velikim, znanim mu pečatom, reče grofinji: „Ta list je zame velike važnosti; moram ga precej prečitati. Med tem pa pošlji po brivca; tudi jaz sam hočem z njim govoriti“. Brzih korakov hiti po dolgem, temnem hodišču proti stolpu, kjer je imel svojo pisarno. Tu sem se je tudi zaprl, kedar je bil slabe volje. Stopivši v sobo brzo odpre list ter ga prične čitati. Ali srdito ga raztrga na kosce, sede obupno na stol in reče sam seboj: „Izgubljen sem!“

Istinito je bil grofov položaj žalosten in nevaren. Ker je bil njegov brat toliko časa brez otrok, imel je vse njegovo obširno premoženje že za svoje. Mislil je tudi prav kmalu nastopiti obširno dedščino, ker je bil brat vedno bolehen. V tej nadi je vzel na posodo velike svote novcev.

Ker so tudi ljudje to vedeli, dobil je na posodo denarja, kolikor ga je le zahteval. Tudi je dajal dolžna pisma na večje svote, nego jih je prejel, zraven tega je obljubil plačevati visoke obresti, ki so se prištevale k glavnici. Jako ga je osupnila nepričakovana vest, da je brat dobil sinčeka in dediča. Sedaj je sicer jel svoje potrebe zmanjševati, pa vendar ne toliko, kolikor bi bilo treba. V sramoto si je štel, zmanjšati svoje spremstvo ali prodati svoje lepe konje, s katerimi se je češče hvalil ter trdil, da niti kralj nima enakih. Po bratovi smrti so se njegove okoliščine še bolj shujšale. Čestokrat mu je brat podaril velike svote; grajal ga je sicer zaradi prevelike zapravljivosti, pa je vendar poplačal njegove dolgove. Po bratovej smrti je sicer jedenkrat poskusil, kot jerob Ferdinanda, to ali ono svoto svojega rejenca potegniti, da bi ž njo plačal vsaj najnadležnejše upnike. Ali njegov rajni brat je bil postavil za sooskrbnika še nekega družega veljavnega, pa tudi zelo vestnega grofa. Le-ta pa nikakor ni hotel privoliti v to zahtevanje. Med tem so dolgovi silno narastli. Upniki so mu pretili že s tožbo, če jim ne plača dolga. Pri svojem odhodu iz Madrida je komaj še izprosil od najsilnejšega odlog za štirinajst dni. Svojo letno plačo je bil tudi že židu odstopil, da ga je odvrnil od tožbe. Najhujše pa je bilo še to, da si je izposodil novcev iz vojaške blagajnice, katera mu je bila izročena; mislil je sicer denar o pravem času povrniti. Ali v kratkem času je bilo treba veliko izplačati. Nikjer ni mogel dobiti denarja, da bi ga v blagajnico povrnil. Vsi listi, ki

šo ležali pred njim na mizi, bili so opominjevalni listi raznih kupcev in menjavcev, katerim je bil dolžan, ali pa odgovori na njegovo prošnjo, naj mu posodijo denarjev. Vsi so mu prošnjo odrekli. Svoje zadnje upanje je stavil na list, ki je ležal raztrgan pred njegovimi nogami. Prosil je svojega sojeroba, naj privoli, da si sme neko svoto svojega rejenca izposoditi za nekaj časa. Jako zvito in priliznjeno je sestavil prošnjo. Niti dvomil ni, da ne bi dobil zahtevane svote, ki bi ga rešila iz njegove velike zadrege. Ali sojerob, brez čegar privoljenja niti novčiča ni smel potegniti, odrekel mu je prošnjo kar naravnost. Grof je bil kar divji; škripal je s zobmi ter si pulil lase. Misli in misli, kako bi si pomagal iz strašne zadrege. Pa ne vidi družega, nego da ga bodo sramotno ob službo deli, upniki pa iz posestva pognali.

V tem trenutku stopi v sobo, globoko se priklanja, vaški zdravnik Ambrož, ki je med tem sedel v družinskeji sobi pri kozarcu dobrega vina. S hripavim glasom pozdravi milostljivega grofa; izraža z zgovornimi besedami svoje veselje nad srečnim prihodom, in poprašuje, kako se milostljivi grof počuti. „Molči“, reče mu grof s srpim pogledom; „odgovori mi le, kar te bom vprašal. Kaj misliš o Ferdinandovej bolezni? Povej z jedno besedo!“ „Katedralna mrzlica se ga je lotila, če tako izvoli vaša milost“, reče s tresočim glasom brivec. „Katedralna mrzlica si hotel reči, bebec“, popravi grof. „Ali jako se motiš. Deček je zbolel na kozah, ki razsajajo po okolici, kakor kuga, Govori, ni li tako?“ „Ravno tako je, kakor mislite, milostljivi

grof“, odgovori Ambrož. „Mladi gospodič je zbolel za kozami, ali pa še celo za kugo, če vaša milost misli“.

Nevednemu brivcu so se v tem trenutku oči odprle. Ker so po okolici kože razsajale, bil je prepričan, da je tudi mladi grofič za kozami zbolel. Sam sebi se je čudil, da mu to precej ni prišlo na um. Če tudi je bil sila neveden, vendar je znal to pokrivati. Zaradi tega reče: „Vedel sem prvi trenotek, da je grofič kozav. Ali bal sem se povedati, da bi se milostljiva gospa grofinja preveč ne prestrašila. Tudi drugi otroci so v največje nevarnosti, da se ne nalezejo te kužne bolezni.“

Grof je zapazil dobro zvijačo dozdevnega zdravnika; zato mu reče smehljaje se zaničljivo: „Oj, koliko nesrečo bi bil lahko vzročil s tem mojej družini! Vzrok imam, da se hudujem nad teboj. Svoje vednosti ne smeš tako prikrivati. Ljudi je treba o kužnih boleznih opozoriti, da se varujejo. Sedaj pa idi k dečku ter mu daj ono zdravilo, katero po svojej zvedenosti spoznaš za najboljše“. Naš zdravnik se poslovi, glasno občudovaje spretnost grofovo o zdravništvu.

Brezvestni grof si ni delal vesti, da je nesrečnega dečka izročil takemu mazaču, marveč mu je bila Ferdinandova bolezen v njegovej silnej zadregi jako ljuba. Da, njegova jedina želja je bila, naj ga nevešči brivec zamori z nepravimi zdravili. Tudi je bilo zvitemu grofu jako po volji, da bode nevedni mož s svojo novo iznajdbo ves grad na noge in v strah spravil. Mislil si je: „S tem mi najbolje koristi, ter pomaga izvršiti moj naklep“.

In res! Ambrož gre še jedenkrat k bolniku. Potem pa hiti v sobo k grofinji ter reče z žalostnim glasom: „Prepričan sem, da je deček zbolel za kozami, — za črnimi kozami, ki so huda kuga!“

Grofinja se jako prestraši. Vsa bleda hiti k svojemu soprogu ter mu reče: „Nevešči brivec trdi, da ima Ferdinand črne koze. Je li mu vrjeti!“

„Mislim, da mož pravo trdi, kajti tudi slepa kura zrno najde. Ferdinand je silno nevarno bolan. Najina prva dolžnost je, da rešiva svoje lastne otroke. Morava toraj bolnega dečka dati iz gradu, ali pa s svojimi otroci grad zapustiti. Ni družega pripomočka. Slednji bode pač najbolji. Toraj skrbi, da kmalu odrinemo. Sedaj pa me pusti samega, imam jako važna in težavna opravila, ki zahtevajo vso mojo pozornost“. Vsa žalostna zapusti grofinja svojega soproga ter gre k bolnemu Ferdinandu.

Alfonz je ostal sam v dolgočasnem stolpu. Mračilo se je že; prav temno je že bilo po izbi, ki je bila nekdam ječa. Pa v grofovej duši je bilo še bolj temno in žalostno. Ošabnost in sebičnost pripeljeta človeka v prepad hudobije, ter zamorita vsako blago čutilo in misel na Boga in ljudi. Šine mu strašna misel v glavo, da veli med Ferdinandova zdravila namešati strupa. „Strašna sramota in revščina, ki me čaka, silite me k temu“, misli si. „Moram s poti spraviti otroka, ki je kriv vse moje nesreče in tuge. Ne znam si drugače pomagati. Bolezen dečka, ki mi je na poti, daje mi ravno priliko, da izvršim svoj namen brez najmanjšega suma“.

Mislil je že brivca Ambroža za svoj namen pridobiti. Ali zdelo se mu je prenevarno tako ne-

spametnemu žlobudraču zaupati tako strašno skrivnost. Izbral si je za ta peklenski sklep iz svojega spremstva nekega mladega moža, Petra po imenu, kateremu je vse zaupal. Omenjeni mladenič je imel izvrstne zmožnosti in veliko spretnost, zraven je bil tudi jako drzovit. Bil je zelo ponosen na svoje zmožnosti; hotel je celo neko gospodičino plemenitih staršev v zakon vzeti. Grof je menil to strast porabiti, da ga toliko lažje pridobi za svoj namen. Vendar ga je prešinil nek strah pri misli, da naj Petra pregovori za to hudodelstvo. Dozdevalo se mu je hudodelstvo še zlobnejše, ker ga je bilo treba razodeti človeku. Groza ga strese; hud boj je nastal v njegovej duši.

Ko je bil grof v te misli zatopljen, stopi strežaj k njemu. Čudno se mu zdi, ko vidi svojega gospoda vsega zamišljenega in obupanega na rokah slonečega pri mizi. Grof ni opazil strežajevega prihoda. Strežaj čaka mirno in tiho nekaj časa; potem na tiho popraša grofa, če bode blagovolil priti k večerji; grofinja z otroci ga čakajo že čez jedno uro. Grof skoči po konci, jednako hudodelniku, ki misli, da ga skrivaj opazujejo. Potem pa reče srdito: „Danes ne bodem večerjal z drugimi. Silna opravila me silijo čisto samemu biti. Prinesi mi luč, steklenico najboljšega, ki je v kleti, in dva kozarca!“

„Dva kozarca, milostljivi grof?“ vpraša čudeč se sluga, ker mu je grof ravnokar rekel, da bode sam večerjal. — Grof ga srdito pogleda ter mu reče tako: „Dva kozarca sem ti velel prinesti! Mar ne slišiš več dobro? Stori brzo, kar sem ti ukazal; potem pa glej, da te do jutra več ne vidim“.

Majaje z glavo je zapustil zvesti sluga svojega gospoda. Takega še ni videl, če tudi mu že služi dokaj let. Bal se je, da gospod ni pri zdravej pameti. Sluga je prinesel, kar mu je ukazal grof; potem pa mu je voščil lahko noč z žalostnim glasom in tužnim obrazom.

Peto poglavje.

GODEC.

Peter, ki si ga je grof izbral za izvršitelja svojega zlobnega naklepa, bil je tako izvrsten godec in pevec, da mu ga ni bilo kmalu kos. Grof Alfonz se ni bal stroškov, da pokaže blišč svetu; tudi je čislal umetnike; zaraditega ga je sprejel v svojo službo. Kedar je bilo plemstvo zbrano na pojedini pri grofu, moral ga je s svojim petjem in godbo kratkočasiti Peter po običaju onega časa. Opeval je najraje hrabrost španjskih vitezov v boji z Arabci in Saraceni. Vse je tem raje poslušalo njegovo lepdoneče petje, ker je vsako besedo, vsak zlog čisto izgovarjal, da so ga vsi umeli. Sosebno pa je umel v svojih pesnih dušne občutke, recimo — veselje in žalost, strah in upanje, sovraštvo in ljubezen, tako izraziti, da je poslušalce kar očaral. Čestokrat je s svojim petjem, katerega je sam spremljeval na gosli, tako očaral goste, da so na jed in pijačo pozabili ter le njega poslušali.

Razun tega je bil naš Peter vedno vesel in židane volje, lepe postave in cvetočega lica. V svo-

jem obnašanji pa je bil jako uljuden in prikupljiv. Tudi njegova obleka je bila vedno prav čedna in okusna; nosil je navadno zelenkasto obleko s srebrom obšito. Jako dobro se mu je podala ozka španjska obleka s širokimi rokavi, rudeč prepasnik in kratek plašč. Na kodrastej glavi je nosil klobuk z ozkimi krajevci, — pa vedno nekoliko po strani.

Bil je tudi jako izobražen, ter se jedno leto celo učil bogoslovja na vseučelišči. Njegove izvanredne zmožnosti za godbo in petje, katere je vse občudovalo, seznanile so ga pa z mnogimi ljudmi, plemenitimi in prostimi. Kmalu ni bilo družbe, kjer bi ga ne bilo. Ker je bil sam rad vesel, opustil je resno učenje ter se popolnoma posvetil le godbi in petju. Ni se mu sicer mogla očitati druga napaka, nego da je bil jako lahkomišljen; njegovo največe veselje pa je bilo, da se je šalil z drugimi ter jih za bebeca imel. Umel pa je to jako dobro.

Grofu se je bil neizrečeno prikupil; zaupal mu je vse. Poznal pa je tudi vse grofove muhe, ter se znal po teh vesti; vedel mu v vsem pritrđiti ter se mu tako laskati na lep način. Zelo ga je čislal ter skoraj brez njega ni mogel živeti. Tudi grofovim otrokom je bil jako ljub gost. Kedarkoli je prišel, prinesel jim je raznih reči in igrač. Mladim groficam je prinesel pisanih trakov in umetno narejenih cvetlic, grofičem pa otroškega orožja, ki jim ni bilo nevarno, ker so bile puške in sablje lesene, Tudi oni boben in piščalko, s katerima so otroci Ferdinandov prihod v hišo pozdravili, podaril jim je Peter. Grofičem je izdelaval tudi loke in pušice ter jih vadil streljati. Za tarčo jim je izrezal

bučo, da je imela nekako podobo turške glave. Neznano jih je znal kratkočasiti. Najraje pa so še otroci poslušali njegove pesni o vitezih, katere jim je prepeval. Kar strme so ga poslušali. Zelo težko so otroci vsakikrat pričakovali njegovega prihoda v grad; skoraj so se ga bolj veselili, nego očeta.

Tudi danes je prišel Peter z grofom; ali Peter ni bil več stari, veseli pevec. Bil je skoraj še bolj čmeren, nego njegov gospod. Bil je ves zamišljen in bled; govoril je le malo in njegova veselost ga je zapustila. Pozabil je bil celo otrokom prinesiti kako darilo. Ogibal se je družbe ter hodil po samotnih, senčnatih hodiščih po vrtu semtrtje s sklenjenima rokama na hrbtu. Otroci ga poiščejo v samoti ter lepo prosijo, naj jim zapoje kako lepo pesen. Pa nenavadno osorno jim odgovori, da ga ni volja peti, ter jih prosi, naj ga puste samega.

Preko vrta se je razprostirala med visokim, z mahom in bršljanom obraščenim skalovjem zelena trata. Sredi male ravnice je stal kip nekega viteza iz te rodovine, ki je pred leti padel v boji s Saraceni. Okoli polnoči je bil naš zamišljeni pevec še v tej samoti. Polna luna je blede obsevala na pol razpadli, z mahom obrasteni kip in zeleno trato. Vso drugo okolico pa je zakrivalo s temno senco obrasteno skalovje. Peter je sedel v senco med skalovje ter pričel peti tužne pesni, da je majek letel po tihej okolici.

Na jedenkrat stoji pred njim grof Alfonz, ne da bi čul Peter njegovo hojo. „Kaj, tako pozno si še tukaj, Peter“, nagovori vsega osupnjenega grof, „ter tožiš svojo srčno žalost nememu skalovju? Idi z

menoj; tukaj je tako žalostno in strašno, kakor na kakem pokopališči o polnoči. Hočem ti povedati jako veselo novico, ki ti obeta boljšo in veselejšo bodočnost.“

Šesto poglavje.

ZVITI ZAPELJIVEC.

Grof Alfonz je korakal skozi temno hodišče proti staremu, neprijaznemu stolpu s svojim pevcem Petrom. Za seboj je skrbno zapahnil in zaklenil vsaka vrata, skozi katera sta šla. Stopita v grofovo pisarno. Na mizi ste stali dve goreči sveči in razsvetljevali črnorujave, z raznimi podobami vitezov in orožjem ozaljšane stene. Jako se Peter začudi meču, ki je ležal na mizi poleg polnih steklenic in kozarcev.

„Sedi sem le k meni“, nagovori ga grof. „Imam ti nekaj jako važnega povedati; zato sem si izbral to ponočno uro. Vendar pa še poglej, če sem zaklenil prva vrata za seboj; sem zelo razmišljen. Tudi sobna vrata dobro zapri!“

Peter je storil, kakor mu je zaukazal gospod. Potem pa sede k njemu za mizo, težko pričakovaje, kaj mu bode razodel.

Grof natoči kozarec ter reče: „Najprvo pij; treba nama je, da si razvedriva duha. No, trči z menoj dragi Peter, moj najzvestejši sluga“. Peter se čudi ter trči s svojim gospodom, kajti tako zaupljivo se še ni nikdar ž njim razgovarjal.

Pila sta; Alfonz natoči večkrat kozarce, pa še vedno molči. To molčanje je navdajalo Petra s strahom in grozo. Slednjič prične grof takole govoriti: „Jaz sem v hudej stiski in zadregi. Ti, dragi moj Peter, si prvi človek, kateremu to povem. V največje nevarnosti sem, da me osramoté pred celim svetom. Ne bodem preživel sramote, ki se bode kakor nevihta nad me razlila. Berač sem v pravem pomenu besede, dragi Peter. Od mojega gradu ni niti jedna opeka več moja lastnina; od mojih obširnih posestev mi ne ostane toliko, kar bi konjsko kopito pokrilo.“

Kakor strela iz jasnega je ta vest Petra zadela; strmenja ni mogel besedice ziniti. Nikdar mu ni na um prišlo, da bi pomislil, kje neki dobiva grof denar za svojo neizmerno zapravljivost.

„Čudiš se in me debelo gledaš, ljubi Peter!“ reče grof. „Lahko umem tvoje strmenje; do tega trenutka si videl pri meni le blišč in obilnost vsega. Ni vse zlato, kar se sveti. Vrhemi mi, v osmih dneh me upniki lahko zapodé s soprogo in otroci iz tega gradú. Od česa naj potem živimo. Meni je obupati! Otroci bodo kmalo odrastli; treba bode poslati dečke na visoke šole, kar stane mnogo novcev; jaz pa ne bodem mogel za nje niti novčiča plačati. Deklicam pa je treba preskrbeti stanu primerne dote; pa ne bodem jim mogel dati niti šivalne igle. Le pomisli, kako hudo dé to očetu!“

Peter je postal tako žalosten, da so mu stopile solze v oči.

„Solze so ti stopile v oči, zvesta-duša!“ reče grof; sedaj pa pomisli, kako bitko bode pri srci

še le blagej grofinji in otrokom, če bomo morali zapustiti naš grad za vselej. Oj, dobra mati! blaga soproga ne vé, v kolikej stiski sem. Pač je že zapazila, da moje razmere v denarnih zadevah niso najboljše. Češče me opominja prijazno in mirno, naj se ogibljem nepotrebne potrate in varčneje živim. Če ne bivam tù, živi sama z otroci jako priprosto in skromno. Jako jo veseli, če na leto prištedi par stotakov; ali kaj pomaga, če jih jeden večer zaigram; kako se bode prestrašila, ko bode zvedela za moje velike dolgove. Do smrti jo bode vžalilo. Vendar še vsa ta žalost in britkost ni nič v primeri s sramoto, ki mene čaka. Ne morem je prenesti, ne morem je preživeti. Raje si izvolim smrt, nego to sramoto. V tej strašnej stiski in nadlogi se zatečem k tebi, dragi, zvesti Peter! Ti si oni mož, na katerega stavim vse svoje zaupanje. Ti moraš biti moj rešitelj!“

„Jaz?“ vsklikne čudeč se Peter; „mar se vam sanja, gospod, ali pa se vam že meša v glavi zaradi žalostnega položaja? Saj ne premorem pod milim nebom družega nego svoje gosli in prijeten glas. Kako bi vam mogel pomagati, ker sem reven kakor cerkvena miš?“

„Prav lahko!“ zavrne mu grof; „pa ne samo meni, ampak tudi sam sebi. Če le hočeš, postaneš na jedenkrat bogat, imeniten mož! Kaj me gledaš tako debelo? Ne šalim se, najmanj v tem žalostnem položaju. Istina je, kar govorim. Hočem prav odkritosrčno govoriti s teboj! Peter, znana mi je tvoja srčna žalost, če tudi jo znaš prikrivati. Vzrok so jej stariši zale gospodične Elizabete, katero si

v Madridu v petju in godbi podučeval. Rad bi jo vzel za ženo, ali njeni starši ne privolijo, ker nisi plemenitega rodú. Kakor hitro pa si lastnik obširnega imetja in gradú, radi bodo stariši vstregli tvojej in njenej prisrčnej želji. Govoril sem o tej reči že s stariši. Le na tebi je ležeče ljubi Peter, da postaneš lastnik gradú, — in da se ti spolni goreča želja.“

„Ne razumem vas, blagorodni gospod; nerazvozljiva uganka mi je, kar ste mi povedali. Zidate mi sicer zlate gradove, ki bodo pa splavali po zraku, kakor pena po vodi! Sem in ostanem nesrečen človek.“

„Tega pa ne, tega!“ déne na to grof. „Čuj, kar ti povem!“ Med tem porine stol bližje ter mu z votlim, polglasnim glasom reče na uho: „Deček ki ravno sedaj bolan leži, je vzrok moje nesreči, mojemu obupu! Ne sme več ozdraviti! To je vse, kar ti imam povedati. Si me li razumel?“

Peter zmaje z glavo, da ne. Grof reče potem s tihim glasom: „Skrbi, da mu podaš tako zdravilo, da ne ozdravi več. Kakor hitro deček zatisne oči za vselej, nastopim jaz kot dedič njegovo bogato grofijo; tebi pa prepustim za plačilo ta le grad. Kmalo potem lahko sediš s svojo soprogo Elizabeto pri ravno tej mizi, kjer midva sediva. Če si pa ne moreš preskrbeti strupa brez suma, znaš prijeti tudi za bodalo.“

Pri teh besedah skoči Peter kviško ter zavpije: „Kaj! jaz naj usmrtim s strupom ali bodalom zalega dečka, ki mi ni nikdar storil nič žalega?“

Ne, ne, to je prestrašná! Groza me je! Nikdar, nikdar ne storim kaj takega, na veke ne!“

„Za božjo voljo!“ reče grof, „ne vpij mi vendar tako, in me najprvo poslušaj! Naj ti najprej vse razložim, potem šele odloči!“

Prekanjeno je sedaj pričel grof iskati dozdevnih vzrokov, ki naj opravičujejo njegovo hudobno djanje, da pregovori Petra.

„Poglej meč, ki leži tu na mizi!“ reče zaplljivo. „Hrabro sem ga sukal v boji. Omočen je s krvjo marsikaterega moža, ki mi ni nikdar storil nič žalega. Dà, na moje povelje zagnalo se je tisoč in tisoč hrabrih mož in cvetočih mladeničev nad sovražnika; v ljutem boju jih je doletela smrt. Takov čvrst mladenič, hraber mož pa ta bolehní deček nikdar ne bode. In glej! Nikdar mi ni prišlo na um, da bi preiskaval, je li vojska pravična ali ne? Prepustil sem to onim, ki so vojsko napovedali. Bil sem le slepo orožje svojega gospoda. Pokončal sem sovražnikov, kolikor sem jih le mogel ter si nikdar nisem delal vesti zaradi tega. Dà, še slavo sem žel! Glej! tudi jaz sem tvoj gospod in zapovednik. Bodi tudi ti meni slepo orožje. Izvrši, kar ti zaukaže tvoj gospod! Jaz, ki sem tvoj gospod in zapovednik, velim ti to! Če je prav ali ne, naj te ne briga, to je moja skrb. Vsa odgovornost je na meni; tvoja vest ostane čista. Da, to še celo samovoljno ne storiš, ampak iz pokorščine; pokoršina pa je čednost, ne pregreha.“

Na te zapeljive besede mu reče Peter tako: „Milostivi grof, dajte mi vaš meč, da ga zamenim s svojimi goslimi! V boji, kjer si stojita sovraž-

nika nasproti, znal ga bodem sukati. Nihče mi ne bode mogel očitati bojazljivosti. Ne morem pa storiti, kar zahtevate od mene. Za tako zlobno dejanje mi manjka poguma, kakor vsakemu poštenemu človeku. Kar strese me po celem životu; kajti zavratni umor je najzlobnejše dejanje, ki si ga človek le misliti more.“

„Ne sodi vendar tako hudo;“ tolaži ga grof. „To vendar ni tako zlobno, kakor se ti dozdeva. Deček je bolehen, kakor so bili njegovi stariši; kal zgodnje smrti je že prinesel s seboj na svet. Če tudi okreva iz te bolezni, — kar pa ni gotovo, — koliko časa bode pa še živel? Znabiti jedno leto, znabiti komaj pol ali pa celo le jedno četrtno leta.“

„Ferdinand je res prav nežen deček, tako slab pa vendar ni, kakor menite; vsaj jaz tega ne vrjamem,“ odgovori Peter.

„Jaz pa sem tega popolnoma prepričan,“ zavrne grof. „Zaradi mene naj dočaka tudi sto let! Ne brigal bi se za njegovo bogato dedščino, ko bi ne bil v tolikih zadregah. Ali sila je velika, in jeden sam trenotek odločljiv. Če še dle čakam, sem izgubljen. Prilika in čas sta mi sedaj tako ugodna, da ne kmalu tako. Živa duša se ne bode brigala, če je od rojstva bolehni deček umrl za hudo mrzlico. Najmanjši sum naju ne more izdati. Če pa živi le še osem dni, prikipela je moja nesreča na vrhunec. Proč je z mojo častjo, z mojo družino, z vsem, vsem! Pomisli vendar, kaj je boljše, da se jetični deček še nekaj tednov muči, ali pa, da izgubim jaz svojo veljavo in poštenje

ter zadene mojo soprogo in otroke največja nesreča in revščina? Počakaj le še nekoliko dni, in videl bodeš z lastnimi očmi, kako bodo tvojega gospoda in njegovo družino zapodili iz tega gradu; ljudje se mu bodo posmehovali ter ga zaničevali, ko bode zaman prosil v kakej kmečkej hiši prenočišča. In vse to le zaradi tega dečka, da živi še kake dni. Oj, kolika dobrota zanj, da se mu prikrajša trpljenja polno kratko življenje! In ti ne izprevidiš tega?“

Pač izprevidim, da se zlobno dejanje z lepimi besedami dá olepšati in izgovarjati,“ zavrne Peter. „Marsikdo, ki bi vas slišal tako modrovati, bi mislil lahko, da imate prav. Vendar le temu ni tako. Notranji glas, — vest, — me drugače uči. — Bog mi je priča, milostivi grof, da mi vaša nesreča trga srce! Če bi vas mogel rešiti s svojo krvjo, s svojim življenjem, rad bi storil z veseljem. Da pa omadežujem svojo vest s toliko hudobijo, da pogubim svojo dušo, — tega, milostivi gospod, nikar ne zahtevajte od mene. Jaz tega ne morem storiti.“

„Prav tedaj!“ reče na to grof, skoči kvišku, zgrabi na mizi ležeči meč ter si ga nastavi na prsi. „Ker me nočeš slušati, odločil bodem brzo sam. Jeden naju, jaz ali deček mora umreti. Ker mi odrekaš svojo pomoč ti, na kogar sem štavil vse svoje zaupanje, — brez kogar ne morem izvršiti svojega namena, — ker torej hočeš, naj živi deček, hočem umreti jaz. Tukaj v pričo tebe si zabodem meč v srce.“

Ali Peter ga zgrabi za roko; kajti videl je, da je grof silno razburjen in da njegovo grozenje

niso prazne besede. Grof se je hotel res usmrtiti. „Za božjo voljo, kaj pa mislite!“ reče Peter, bled kakor smrt. „Če je res tako, in se ne da predru- gačiti, vendar le je bolje, da umrje deček, nego da se usmrtite vi. Hočem vas slušati“.

„Prisezi mi, da me ne bodeš prekanil, ampak izvršil moje povelje na tanko!“ reče na to grof.

Ubogi Peter je prisegel, če tudi se je tresel po celem životu, kakor šiba na vodi. Bil je bled kakor mrlič in mrzel pot ga je oblil. Nikdar v življenju mu še ni bilo tako tesno in britko pri srci, kakor ta trenotek, ko je storil to prisego. Ko je izgovoril strašno prisego za grofom, držeč jedno roko kvišku proti nebu, drugo pa na meču, reče mu grof tako: „Dobro! Če se pa premisliš, če pa prelomiš svojo prisego ter mi postaneš nezvest, vedi, da te zadene moja maščevalna roka!“ Pri teh besedah je zavihtil meč nad Petrovo glavo, da se je ta skoraj strahu na tla zgrudil.

Grof položi meč na stran, sede zopet k mizi in poda Petru roko. „Le vesel bodi ter si ne ženi te reči toliko k srcu. Vse se bode dobro izšlo. Sedaj pa slušaj, kar ti imam še povedati. Jutri zarana odrinem jaz s svojo družino v glavno mesto; kajti žena in otroci ne smejo navzoči biti pri najinej reči. Moja soproga seveda se bode težko ločila od svojega ljubčka; pa neumni brivec nama je s svojim vpitjem že pot ogladil. Ker jej je znano, kako strašno koze otroke davijo po okolici, bala se je že zdavnaj, da bi se tudi njeni otroci ne našli te kužne bolezni. Mislim, da se bode jako podvizala, da popreje, ko mogoče, z otroci

zapusti grad. Ko bi pa nameravala ostati pri bolnem dečku, ter silila, naj gredo sami otroci z menoj v mesto, pokazal jej bodem, da sem jaz gospod ter me mora slušati. Tudi jej bodem potem povedal na tolažbo, da ostaneš ti pri dečku za strežaja. Dobro zna, da te ima deček jako rad. Tudi ti bodem zapovedal na videz, da pokličeš veččega zdravnika iz Salamanke. Razume se, da ne bodeš storil tega; kajti ta bi uničil najin naklep.“

„Še nekaj ti imam naročiti“, reče grof, „da morem jutri zarano odriniti. Danes po noči, med jedno in drugo uro, mi prinese sel list s kraljevim pečatom o nekej drugej zadevi. Ostani do onega časa po konci in sprejmi list. Pred dnevnim svitom pa me pokliči in reci, da je po noči prinesel jezdec iz Madrida list s kraljevim pečatom. Rekel bodem, da moram brzo v glavno mesto h kralju. To mi bode dalo vzrok, da prisilim svoje brzo odpotovati. Le stara služabnica ostane v gradu; njo in neumnega brivca bodeš lahko prekanil. Čez tri dni mi pošlješ list s črnim pečatom, v katerem mi z besedami, polnimi prisrčnega sočutja sporočiš žalostno vest, da je mladi grof umrl za hudo mrzlico. List pa moraš tako pisati, da ga morem slehernemu pokazati. Kar bi mi imel pa še drugega povedati, sporoči mi v posebnem listu. Sel mora list le meni v roke izročiti. Nihče ne bode potem slutil, kaj se je zgodilo. Velel bodem mladega grofa nad vse slovesno pokopati; postal bodem grand španjski, ti pa lastnik tega gradu in soprog zale Elizabete. Sedaj pa idi! Lahko noč!“

Peter je odšel omahovaje; bil je kakor v

sanjah. Popolnoma je bil omamljen strahu, groze in upanja. Jako mu je ugajalo upanje, katero mu je dajal grof; vendar pa ga je le grozenje njegovega gospoda prisililo, da je storil strašno prisego. Seveda je menil sedaj, da mora izvršiti umor, kakor je prisegel.

Sedmo poglavje.

SLOVO REDNICE.

Preden se je še pričelo daniti, trkal je že Peter na vrata grofove spalnice, da mu izroči list, katerega je prinesel nek jezdec, kakor sta se bila dogovorila. Grof reče svojej soprogi, katero je trkanje zbudilo iz spanja: „Moram jo brzo odriniti v Madrid. Ravno prav je. Hočemo precej skupaj odriniti. Saj si pač že vse pripravila za odhod?“

„Če dobri Ferdinand res zboli za kozami, bi li ne smela z otroci pri njem ostati?“ dene gospa Blanka.

„Kaj!“ zakriči jezno grof, „hočeš li zaradi tega pritepenca celo še svoje otroke izročiti gotovej smrti? Hočeš li gledati svoje otroke slepe, hromove in pikave od kôz okoli sebe?“

„Če je tako, idi v božjem imenu sam z otroci v mesto. Bolnega otroka ne morem in ne smem samega brez vse postrežbe pustiti!“ zavrne grofinja

„Kaj pã, če sô sê najini otroci že našli kužnega strupa ter se bolezen še le v mestu prikaže? Naj tedaj pomrjo brez materine, skrbne postrežbe?“ dene zvito grof.

„Potem prihitim na prvo sporočilo k njim v mesto!“ odgovori blaga gospa.

Sedaj reče grof srdito! „Dovolj mi je tvojih izgovorov! V jednej uri moramo že sedeti na vozu. Tako hočem, tako se ima zgoditi! — Moj zvesti Peter, katerega deček jako ljubi, naj med tem ostane pri bolnem otroku, če tudi ga težko pogrešam. Že sem zaradi tega sam ž njim govoril, ter mu tudi zaukazal, naj pokliče veččega zdravnika iz Salamanke. Ničesar se ti toraj ni bati; bodi brez skrbi. Sedaj pa glej, da se brzo pripraviš na pot.“

Iz dolge skušnje je vedela grofinja, da ne gre odgovarjati naglo jeznemu soprogu, ker bi se stvar le še shujšala. Šla je toraj ter se pripravila z otroci za odhod.

V popotnej obleki je prišla z otroci v sobo k bolnemu otroku. Otroci so ostali nekoliko oddaljeni od bolnikove postelje. „Oj, moj Bog!“ zdihne bolni Ferdinand, „tedaj me hočete zapustiti, ljuba mati? In tudi vi, moji ljubi bratje in sestre, me hočete o hudej bolezní samega pustiti. Oj, ostanite vendar pri meni, ljuba mati, če ne bodem gotovo umrl“.

„Ne smem pri tebi ostati, ljubi moj Ferdinand. Moram te zapustiti!“ reče mu s solznimi očmi. Ferdinand prične jokati in ihteti, tudi drugim otrokom so stopile solze v oči. Grofinja poljubi žalostnega in preplašenega dečka ter ga blagoslovi. Ni slutila, da je zalemu dečku odmenjena grozovitejša smrt,

ñego si je mogla misliti. „Lè pòtolaži se ljubo dete; Bog bode s teboj ter čuval nad teboj! Mi vsi pa bodedo brez prenehanja molili zate,“ tolaži ga grofinja.

Med jokom in zdihovanjem se sedaj otroci poslové od njega; vendar niso šli blizo postelje.

„Oj, je li moja bolezen tako huda, da se še celó bojite blizo mene priti? Le ostanite, le ostanite tam, kjer stojite! Za ves svet bi vam ne želel takih bolečin, kakoršne trpim jaz!“ reče jim, ko se hoteli stopiti k postelji ter jim brani z rokama.

Ta otročja ljubezen do bratov in sester jej je še bolj v srce segla, pričela je na glas zdihovati in reče: „Saj se kmalu zopet vidimo!“ in se obrne z žalostnim obrazom od njega.

„O, nikdar več, nikdar več ne na tem svetu!“ zavpije Ferdinand z milim, žalostnim glasom.

Hotela se je še jedenkrat obrniti proti dečku. Ali grof zavpije z močnim glasom skozi vrata. „No, bode vže jedenkrat konec! Voz vže dolgo čaka!“ Ni pa si upal iti k bolnemu dečku ter se posloviti od njega. Če tudi je bil neusmiljen in trdosrčen do nedolžnega, usmiljenja vrednega dečka, če tudi je češče v hudem boji brez strahú gledal smrti v oči, vendar sedaj ni imel poguma stopiti pred oči onemu dečku, katerega je sklenil umoriti. Ne hoté je čutil moč vesti v srci.

Blaga grofinja se loči z otroci od ljubljenca vseh; sede ž njimi na voz, ki hitro zdrdra skozi grajska vrata po vzdigljivem tresočem mostu.

Osmo poglavje.

DVOJNI GOLJUF.

Ko je bil odšel grof Alfonz sè svojo soprogo, sè svojimi otroci in vsem spremstvom iz gradú, bilo je Petru jako tesno pri srci v starikastem zidovji, kjer je sam ostal, da izvrši tako zloben čin. Smrtna tihota okoli njega je bila zanj nekaj strašnega; bal se je jeka lastnih stopinj po temnih hodiščih. Hudo mu je bilo srce, ko stopi v sobo k bolnemu Ferdinandu.

„Oj, ljubi Peter! kako si pač dober, da si ostal pri meni!“ reče mu zali deček, čegar oči so od prevelikega joka zarudele in otekle. „Jaz uboga sirota bi bil drugače čisto zapuščen! Ali kaj ti je, da si tako bled in prepaden? Ali si tako otožen zavoljo odhoda mojih starišev, bratov in sester? Ali ti znabiti tako globoko sega v srce moja bolezen? Oh, vže iz tvojega pogleda spoznam, da bodem moral pač umreti. Ali zaradi tega nikar ne žaluj preveč! Saj mi bode tam bolje; saj bodem, kakor so mi rekli mati, lep angeljček v nebesih. Saj ni zemlja naša stanovitna domovina; vsi hočemo jedenkrat priti v nebesa k ljubemu Bogu, in se veselimo tega. Kaj ne, tudi ti ljubi Peter, se tega veseliš?“

Peter je le molčal. Te besede nedolžnega otroka so kakor ostre pušice zbadale njegovo srce. V tem trenutku ni mogel misliti z veseljem na nebesa; sè strahom je mislil na pekel. Strah ga je spreletel in lasje so se mu jezili na glavi pri

misli, da ima tega nedolžnega, angelju podobnega dečka usmrtiti. Ali še bolj se je tresel in bal pred grofovo jezo nego pred peklom. Bilo mu je jako tesno in britko pri srci; šel je v bližnjo sobo.

„Grof me bode gotovo umoril, če pustim otroka pri življenji, in vendar ne uteče deček smrti. Lahko si dobi drugega, ki ga bode s poti spravil. Najprvo hočem poskusiti, če se mi posreči, da dobim strupa. Saj potem še vse jedno storim, kar hočem“, reče sam pri sebi.

Ves zamišljen stopa Peter iz gradú proti vasi. Med potom prevdarja izgovore, ki naj preslepé nevesčega brivca, da mu dá strupa. Kajti dobro je vedel, da je ostro prepovedano prodajati strup.

Naš brivec, ki je bil ob enem zdravnik in lekar, zapazil ga je vže od daleč skozi okno. Brzo stopi k svojemu možnarju, ter tolče, da je odmevalo na daleč. Hotel je namreč pokazati, da ima do glave polno dela. Ko je bil Peter že blizu hiše, popusti svoje delo, stopi na prag ter ga že od daleč pozdravi: „Dobro jutro, gospod Peter! Kako važno opravilo vas sili, da ste tako zarana prišli? Kako se počuti moj mali bolnik? Pa za božjo voljo! kaj vam je? Dozdeva se mi, da bolj potrebujete moje pomoči, nego gospodič Ferdinand! Bledi ste kakor smrt! Stopite bližje, da potipljem vašo žilo! — Zelo hitro bije; zdi se mi, da vas hoče napasti huda mrzlica! Povejte vendar, kaj vam je?“

„Oj, prav nič, gospod zdravnik! Le celo noč nisem zatisnil očesa. Glejte, v našem starem gradu je polno miši in podgan! Ne dado mi mirú! Imate

li kako dobro zdravilo za to nadležno žival? Dobro vam je plačam!“ reče Peter ves zmešan.

„Tako! — Pač sem imel jako dober pripomoček, najboljši strup; ali jako mi je žal, da sem ga razprodal,“ odvrne naš zdravnik.

„Saj imate vendar še tudi kakov drug strup v svojej lekarni?“ praša ga Peter.

„Nimam ga!“ reče nejevoljno brivec. „Zdravnik iz Salamanke, ki je pregledoval mojo lekarno, pobral mi je vsa strupena zdravila; dà še močnejša zdravila mi je vzel; le čisto neškodljiva zdravila mi je pustil: ž njimi ne morem nič nevarnega učiniti.“

„Ali mi pa morete na kakov način preskrbeti strupa? Jako rad bi ga dobil, ker ga zelo potrebujem,“ déne mu na to Peter.

„Čemu pa?“ povpraša ga začudeno brivec. „Saj ga pač za-se ne bodete potrebovali? Zdite se mi danes res tako čudni, da bi človek kmalu kaj takega mislil!“

Na to mu reče prekanjeni Peter tako: „Prepričal sem se, da vas, učeni gospod zdravnik, ne morem prekaniti. Hočem vam torej vse prav odkritosrčno povedati. Le neka stava me sili, da dobim strupa, naj že stane kolikor hoče. Znano je, da se strup brez zdravniškega privoljenja nikomur ne sme dati. V nekej veselej družini, kjer se marsikaj govori, stavil sem z nekim mladim plemičem za visoko svoto, da dobim strupa, kolikor le hočem. Že takrat sem mislil na vas, da mi ga preskrbite. Tudi sem vam odločil za to polovico stavljene svote. V dokaz, da vas nočem prekaniti, prinesel sem novce že s seboj. Tu-le jih imate! Ali strupa mi

mórate še danes preskrbeti, drugače izgubim stavo. Danes je že četrti dan, le dva dni mi še ostaneta!“

Z vidnim dopadajenjem je gledal brivec denar na mizi. Če tudi je bil jako reven in potreben, vendar je bil pošten, — ali kakor so rekli vaščanje, prav poštena duša. Ako bi bil le nekoliko slutil, čemu bode Petru strup, ne bil bi mu ga dal tudi za celi svet ne. Zaradi tega reče v svojej priprostosti: „Če gre le za stavo, more se vam že pomagati! Če tudi ga sam nimam med svojimi zdravili, hočem vam ga vendar preskrbeti, kolikor ga le hočete. Nekoliko ur hoda od tukaj v hribovji živi star puščavnik, ki je prišel iz jutrovega, kakor se mi zdi, in je velik čarovnik.“

„Čarovnik? Kako pa veste to?“ popraša ga Peter. „Kako to vem? Le poslušajte in prepričali se bodete sami, da je čarovnik. Glejte, po cele dni se potika in plazi po hribih, da nabira raznih kamenjev in zelišč. Potem pa češče do polnoči kuha nabrana zelišča ter pripravlja razna zdravila. Tudi ima v svojej izbi zemeljsko kroglo in po cele noči opazuje zvezde na nebu. Recite, če ni čarovnik! K njemu hočem iti. Dobro pozna vse rastline in zelišča, strupena in nestrupena, ki rastó po našej božjej zemlji. Gotovo mi bode skuhal sok, katerega ne bi zavžil niti za zajuterk, niti za večerjo; kajti lahko bi zaspal do sodnega dne. Predno se pa podam na težavno pot, moram še pogledati bolnega grofiča, katerega ozdraviti mi je ukazal milostivi grof pred svojim odhodom.“

„Bolje je, da se napotite precej k vašemu čarobnemu samotarcu. Našega bolnega grofiča ste

že včeraj preskrbeli z zdravili, da jih ima za osem dni dovolj. Vestno mu jih hočem dajati vsako uro,“ odgovori Peter.

„Le storite tako!“ reče brivec, žugajoč s prstom, „da se ne shujša njegovo stanje; kajti nikdar se ne razvije bolezen hitreje, nego če jej pomaga moja vešča roka.“

Brzo dene svojo razkuštrano lasuljo na glavo, stisne pod pazduho svoj trivoglati klobuk in prime v roko z bakrom okovano palico.

„Podyizal se bodem, kar je moči. Predno bode solnce v zatonu za našimi gorami, mislim, da bodem že tukaj!“ reče odhajajoč.

Peter je bil vesel, da je priprostega brivca tako vrlo prekanil. Rad bi bil prekanil in pregovoril tudi še samega sebe, češ, dejanje, ki je namerava, ni tako zlobno, kakor se mu dozdeva. Zatopljen v take in jednake misli korakal je proti gradu nazaj.

Bilo je krasno poletno jutro; ali Peter ga ni videl. Šel je po vrtu, in ni mu bila mar njegova krasota. Ko pa stopi skozi temna grajska vrata, spreleti ga strah in groza. „Oj, naj bi ne bil nikoli prestopil vrat tega gradu! Ako bi ne bil storil grofu strašne prisege, lahko bi ubežal ter opustil svoje hudobno dejanje. Ali sedaj si ne vem pomagati; moram storiti, kar sem prisegel! Tako je modroval Peter sam s seboj ter skušal hudobni namen opravičiti z vestnostjo. Ko bi bil pa globekeje pogledal v svoje srce, našel bi bil, da ga bolj žene želja po lepem gradu in zalej nevesti, nego strah pred grofom, da izvrši dogovorjeni umor.

Da potolaži nesrečni in zapeljani Peter svojo vest, našel je še drugih izgovorov. Še neizrekljivo večja nezgoda nastane, če ne izvršim svojega naklepa. Grof bode mene in samega sebe usmrtil. Njega obitelj bode pahnjena v nepopisljivo bedo in tugo,“ modroval je sam pri sebi. Ni pa pomislil, da se tudi najmanjše zlo ne sme storiti, da se odvrne večje. Čestokrat je sicer to slišal od svojih učiteljev, ki so mu neovrgljivo dokazali: „Božje zapovedi moramo natančno spolnovati in jih ne smemo niti za jeden las prestopiti, ko bi tudi dozdevno zlo sledilo.“ Tudi glas njegove vesti mu je velel: „Stori, kar meniš, da je prav; drugo prepusti Bogu.“

Deveto poglavje.

ČLOVEK V DUŠNEM RAZPORU.

Ko stopi Peter zopet v sobo bolnikovo, pozdravi ga prijazno bolni Ferdinand ter ga vpraša z milim glasom: „Kje pa si bil toliko časa, ljubi Peter? Že nad jedno uro je, kar te nisem videl.“

„Zaradi tebe sem šel k zdravniku v vas,“ odgovori mu Peter.

„Jako skrben si zaradi mene, dobri Peter. Kaj pa je vendar rekel zdravnik? Je-li moja bolezen res tako nevarna?“

„Rekel mi je, da kmalu ozdraviš. Le pridno jemlji zdravila, ki ti jih je dal!“

„Če je tako, daj mi precej zdravilo. Vsako uro bi je moral vzeti; sedaj je pa že poldruga ura pretekla, kar ga nisem vzel.“

Peter mu poda zdravilo. Ferdinand je z veseljem popije ter se zahvali Petru prav prijazno. Peter sede k bolnikovej postelji. Prijaznost zalega dečka, ki ga je drugekrati razveseljevala, delala ga je danes otožnega. Ferdinandov brezskrbni pogled iz njegovih nedolžnih oči segal mu je globoko v srce. Ni ga mogel več prenašati; zaradi tega je vstal ter šel ven. Ves zbehan je taval po temnih hodiščih in sobah, po dvorišči in vrtu. Zopet se je vrnil za nekaj trenutkov k bolniku; ali tu mu pa kar ni bilo prestat. Nikjer ni našel počitka in mirú; zdelo se mu je, da ga preganja zloben duh. Ni se mu ljubilo ni jesti, ni piti. Hudobni naklep mu je pregnal mir iz srca. Desetkrat daljši dan se mu je zdel nego po navadi. „Tako žalostnega dne še svoje žive dni nisem imel!“ zdihoval je. Kolikor bolj se je nagibal dan ter bližal večer, tem tesneje mu je bilo pri srci. Češče je stopil k oknu, da bi pogledal, če je solnce že v zatonu. Slednjič se je pričelo skrivati za goro; pazno se ozira Peter po poti, po katerej mora priti brivec. Nikjer ga še ni bilo videti. Jako ljubo mu je skoraj bilo; kajti strah ga je bilo zlobnega dejanja, ki ga je mislil izvršiti.

Zopet gre k Ferdinandu ter sede poleg njegove postelje. „Zakaj mi vendar ne daš toliko časa zdravila, ljubi Peter? Zopet je pretekla že več nego jedna ura, kar sem ga vzel,“ reče mu bolnik.

Peter je vstal ter šel po zdravilo. Postavil je bil zdravilo v stransko sobo, češ, da je ondi hladneje. Postavil pa je steklenico z zdravili le iz tega namena tje, da ne bi Ferdinand zapazil, ko bode vлил strup med zdravilo. Peter prinese zdravilo ter nekoliko vlije v pozlačeno porcelanasto časo. Ali tako ga je pretresla misel na strup, katerega je hotel nedolžnemu, zalemu dečku podati v ravno tej čaši, ko bode ura zopet prvikrat bila, da se je kar tresel po celem životu. Veselo izpije Ferdinand zdravilo, poda prazno čašo Petru nazaj ter reče: „Stotero ti povrne Bog, kar meni storiš!“

Kakor strela so zadele te besede nesrečnega Petra. „Da, vse, vse!“ — misli si — „tudi umor.“ Strese se po celem životu in nehote globoko vzdihne.

„Kaj pa ti je vendar danes, dragi Peter? Prav čuden se mi zdiš že celi dan; ravno sedaj pa si videti še bolj prepaden. Če te tako-le pogledam, zdi se mi, da vidim strah ali pa celo smrt poleg postelje stati. Bojim se, da si jako bolan, znabiti še huje nego jaz sam!“

„Mogoče, da je res tako!“ odgovori Peter, obrne se v stran ter gre hitro iz sobe. „Pač mora biti istina, kar sem že čestokrat čul. Strup ne razjé tako hudo telesa, nego zlobno dejanje duše. Če že oni čuti živ pekel v srci, ki je še le namerava, kako je še le onemu pri srci, ki je je storil?“

Peter si obriše mrzel pot raz čelo ter stopi na hodišči k odprtemu oknu, da si nekoliko odahne na čistem zraku. Sedaj zapazi brivca, ki stopa proti vrtnim vratom, skozi katera je držala krajša pot v grad. Peter hiti po najbližnjih za-

vitih stopnicah na vrt, migne mu v vrtno hišico z rastlinami obrasteno ter mu tiho reče: „No, daj mi, kar si prinesel!“

„Prišel sem prazen; samotarec mi ni dal strupa!“

„Zakaj ne?“ vpraša Peter plaho; bal se je, da ne bi bil brivec vzbudil kakega suma. „Kaj pa je rekel?“

„I, kaj je rekel? Dejal je, da ga mora še le pripraviti; jutri mi ga prinese sam.“

Peter ni vedel, bi se li jezil ali veselil. „Tudi dobro!“ reče slednjič. „Lepa hvala za tvoj trud; lahko noč!“

„Kaj pač mislite o mojej zdravniškej natančnosti? Mar mislite, da grem preje iz gradu, nego sem videl bolnika, ki je izročen mojej skrbi? Tega že nikakor ne, moram ga pogledati!“

Šel je s Petrom ter stopil k bolnikovej postelji. Ferdinanda je jako oslabila žalost, katero je občutil zaradi nepričakovanega odhoda matere, bratov in sester. Brivec ga dolgo opazuje, potiplje mu žilo ter po svojej starej navadi máje z glavo in ramami, — in gre. Peter ga spremi ter vpraša zunaj: „No, kako je z našim bolnikom?“

„Prav, prav slabo!“ odgovori brivec. „Niste li že sami tega zapazili? Mali bolnik, čegar lici ste bili včeraj še rudeči kot vrtnica, je bled kakor mrlič. Žila bije že tako slabo, da se komaj čuti. Velika slabost in zaspanost se ga je lötila. To so znamenja bližnje smrti. I no, saj ni vedno zdravnik kriv, če umrje bolnik. Proti smrti ni še zrastle

zdravilo pod solncem. Težko dočaka ubogo dete jutrajšnjega dné.“

Težak kamen se je odvalil Petru pri teh besedah od srca. „Kdo je srečnejši nego jaz, če umrje otrok. Ne bode mi treba storiti hudodelstva, katerega me je strah in groza; plačilo mi pa vendar ne odide. Kajti še potrdil bodem svojega gospoda v mnenji, da sem jaz oni, ki je spravil dečka s poti, ter mu pripomogel k bogatej dedščini. Tudi on bode gotovo ostal mož beseda ter mi dal ta le grad.“ Tako je modroval Peter sam pri sebi.

Zopet je šel k bolniku ter sedel poleg postelje. Bil je bolj miren. Ferdinand ga prijazno pogleda in reče smeje: „Sedaj pa nisi več tako čuden, dragi Peter; tvoje obličje je zopet milo in prijazno. Kaj ne, da ti je zopet bolje? Jaz pa sem jako slab in truden!“

Peter mu vošči lahko noč ter prižge malo svetilnico, ki je pičlo razsvitljevala bolnikovo sobo. Potem pa gre v stransko sobo ter se kar v obleki vleže na posteljo. Ker ni bil pretečeno noč niti očesa zatisnil, ker ga je med dnevom vedni strah tudi jako utrudil, zaspal je precej prav trdo.

Deseto poglavje.

ZAVRATNI MORIVEC.

Po noči ni Peter sladko spal; mučile so ga hude sanje. Videl je v sanjah, kako umira zali deček za strupom v strašnih bolečinah; njega pa zgrabijo ter peljejo na morišče; velika množica ljudij ga

spremlja. Kmalu pa je zopet sanjal o rečeh, na katere je med dnevom najraje mislil. Zdelo se mu je, da se vozi v krasnej kočiji, v katero je bilo vpreženih dva para kônj; kmalu zopet je bil v družbi veselih gostov; jedli so iz srebrnih skled in pili iz zlatih kozarcev najboljše vino. — Ko se prebudi, svetila je že jutranja zarja skozi okno. Brzo skoči po konci ter gre pogledat Ferdinanda. Bolni deček je ležal z zaprtimi očmi in na pol odprtimi usti, blede obličje je pa pokrival pôt. „To je mrtvaški pôt,“ mislil si Peter; „težko sopenje pa pravo grgranje pred smrtjo. Deček se pač ne prebudi več iz tega spanja!“

Ker ni Peter poprejšnji dan skoraj prav nič jedel, bil je zeló lačen. Poiskal si je toraj velik kos kruha in prinesel steklenico najboljšega vina. Sede k odprtemu oknu svoje sobe, reže kos za kosom ter prazni kupico za kupico. Čestokrat se ozre skozi okno po krasnej okolici. Vzhajajoče solnce je že zlatilo zarastene gore ter pošiljalo svoje prve žarke po zelenih vinogradih in rodovitnem žitnem polji. Ob bregovih mimo tekoče reke so se pasla debela goveda, po oddaljenih holmcih pa mnogobrojne črede ovâc. „Vse to bode kmalu moje imetje! dà, že sem bogat in imeniten gospod!“ misli sam pri sebi. Še jedenkrat si natoči kozarec, ter napije svoje bodočej gospej soprogi Elizabeti. Misli si, da je že imeniten gospod; s svojima rokama se upre v obok ter se ozira ošabno okoli sebe, kakor da je že najimenitnejši španski plemič.

Ali našega Petra je bolezen Ferdinandova jako prevarala; tudi je preveč vrjel vaškemu neveščemu

brivcu. Le v njegovej domišljiji je imel koze. Mrzlica je pojenjala že včeraj zvečer; radi tega je obledel in oslabel. Pôt, ki ga je imel Peter za mrtvaški pôť, je jako dobro del bolniku; smrčanje pa, ki ga je imel za mrtvaško grgranje, je bil nasledek trdnega okrepčevalnega spanja.

Ravno je izpraznil Peter zadnji kozarec in hotel vstati, da še jedenkrat pogleda po bolnem dečku, potem pa gre po črnilo, pero in papir, da sporoči grofu žalostno vest o dečkovej smrti. Ali glej! — Na jedenkrat se odpró vrata — in Ferdinand skoči napravljen v sobo. „Dobro jutro, dragi Peter! Veseli se z menoj! Zopet sem popolnoma zdrav in čvrst, ter čutim novo življenje v sebi.“

„Ozdraveti pa ne smeš, dečko!“ zavpije Peter jezno, ker je videl, da mu je najedenkrat splavalo vse njegovo upanje po vodi. Razgret od vina, katerega je preveč in prehitro pil, zgrabi na mizi ležeč nož ter skoči proti ubogemu dečku, da ga z njim zabode.

„Za božjo voljo, ljubi Peter; menda me vendar ne misliš usmrtiti!“ reče deček ves zbeگان in prestrašen.

„Dà, ravno to hočem!“ reče Peter ter zavihti nož proti njemu. Brzo zbeži Ferdinand, ki je bil zelo gibčen, strah pa ga je delal še gibčnejega, skozi stranska vrata v drugo sobo in iz te zopet v drugo. Peter teče za njim ter ga podi iz jedne sobe v drugo, dokler ne prideta v veliko dvorano. Peter zapré vrata za seboj. Ferdinand je hotel skozi velika dvokrilna sobanska vrata zbežati; ali bil je premajhen in ni dosegel zapaha, da bi ga odrinil.

Sredi sobane je stala velika, podolgovato okrogla miza. Ferdinand je bežal, preganjan od Petra, vedno okoli mize, ter se ohrnil sedaj na levo, sedaj na desno stran tako, da je bila miza vedno med njim in njegovim preganjavcem. Med tem pa je vedno prosil z milim glasom: „Oj, ljubi Peter, pusti me živega! Ne umori me! Kaj žalega pa sem ti storil, da si tako razkačen na me? Oj, ali si ob pamet? Oj, vendar ne prelivaj nedolžne krvi! Usmili se me, in tudi Bog se bode tebe usmilil, kedar bodeš v sili in potrebi. Kaj ne veš, da Bog vse vidi in vé, ter kaznuje vsako hudobijo? Pomisli vendar, kaj poreče grof Alfonz, če me usmrtiš?“

„Ravno on hoče, da te usmrtim!“ odgovori Peter. Še bolj ga razburi, ko sliši grofovo ime, katerega se je tolikanj bal. Zaradi tega napné vse svoje moči, da bi dohitel dečka.

Dosedaj se ni posrečilo Petru, ki se je vinjen opotekal ter moral češče za mizo prijeti, dohiteti begočega dečka. Ker pa je bil Ferdinand še jako slab zaradi bolezni, se je kmalu vpehal, in vse moči so ga zapustile. Peter ga zgrabi za lase. Ko preplašeni deček izprevidi, da ne more ubežati morivcu, pa pade na kolena, vzdigne svoji ročici proti nebu, in vpije s pretresljivim glasom: „O Bog, usmili se me vsaj ti, ker ni na zemlji več usmiljenja za me! Oj, vsi nebeški duhovi, stojte mi na strani!“

Peter, ki se je skoraj še bolj tresel nego nesrečni deček, sune večkrat s proč obrnjenim obrazom in tresočo roko z nožom proti dečku.

„Ój, Jezus, Marija! ranjen sem! Kri mi teče iz rane! Oj, glej! ta kri vpije proti nebu za maščevanje nad teboj, Peter, kakor je kri Abelnova nad Kajna!“ zdihuje nesrečni otrok.

Peter se ozre na dečka. Kakor smrt blede obličje zalega dečka, njegov mili in proseči pogled proti nebu, kri, ki je curkoma tekla iz prsi in pleč, ter rudečila njegovo belo obleko; — vse to pretrese Petra. Kvišku držečo roko s krvavim nožem pobesi in reče s tresočim glasom: „Le tiho bodi, ljubi Ferdinand! Ne storim ti več kaj žalega! Odpusti mi! Bil sem ob pamet. Če rane niso smrtne, in te je moči še oteti, hočem te rešiti!“

Ferdinand je še vedno klečal ter se opiral z jedno roko ob tla, drugo pa je stegnjeno molil proti Petru, kakor bi hotel zabraniti novih ubodov z nožem. Njegovo obličje je bilo blede kakor umirajočega; kri pa mu je tekla iz treh ran ter močila njegovo obleko.

Jednajsto poglavje.

NEZNANI VITEZ.

Peter je stal bled in trd kakor kamenen kip poleg ranjenega dečka ter premišljeval, kaj mu je z njim početi. Dolgo se ni mogel prav zavedati; ni si znal niti svetovati niti pomagati. Ali glej! — najedenkrat se mu zdi, da čuje votlo bobnenje. Pogleda skozi visoka okna dvorane. Vzhajajoče solnce razsvetli skozi pretrgane oblake s svojimi

prvimi žarki dvorano. Peter se stresse pred maščevalno božjo pravico.

Najedenkrat se mu zopet dozdeva, da čuje še hujši grom. Pa le ropot, ki ga je slišal, bil je podoben gromu. Nekdo trka močno na velika vrata dvorane in vpije z debelim, strašnim glasom: „Odpri morivec, odpri!“

Peter se trese po celem životu, ter si ne upa premakniti se z mesta. Ali na mah se čuje strašen udarec na vrata, ki se odpró z močnim ropotom. Na pragu se prikaže velik častitljiv mož v črnej viteškeji obleki po običaji španskih vitezov, s kratkim, rudečim plaščem, z belim nazobčastim zavratnikom in na glavi s klobukom, na katerem je vihralo črno perje. Z desnico zavihti dolg, svitel meč, hoteč preklati morivcu glavo ter reče z močnim glasom: „Na mestu izdihni svojo črno dušo, grdi morivec!“

Prestrašeni Peter kar ostrmi pred nepričakovano prikaznijo, ki stoji pred njim v solnčnej bliščobi. Zdi se mu, da je pred njim angelj maščevalne božje pravice. V solnčnih žarkih se mu je zdel meč, kakor bi bil ognjen. Prestrašeni Peter omahne nazaj, skoči na stran in hoče zbežati skozi odprta vrata. Ali oborožen vojak, vitezov sluga, mu z golim mečem zastavi pot. Peter skoči v kot dvorane, pade na kolena in prosi milosti. Neznani vitez mu pa reče: „Zasluzena kazen ti tako in tako ne odide; ali sedaj nimam časa ukvarjati se s teboj; najprvo mi je pomagati nesrečnemu otroku!“ Pri teh besedah migne svojemu slugi; ta stopi k Petru z golim mečem v roki.

Vitez opazuje krvavečega otroka ter reče poln sočutja: „O moj Bog! sem mar že prepozno prišel!“ Potem prisloni svoj meč k zidu, vzdigne nesrečnega Ferdinanda, ki je z zaprtimi očmi ležal na tleh, položi ga na mizo in pregleduje njegove rane. „Hvala Bogu, da niso smrtne; nož je bil pretop, da bi bil predrl globokeje skozi obleko!“ reče veselo.

Vitez veli potem Petru, naj mu pokaže dečkovo posteljo. Varno neso dečka na posteljo; vitez raztrga nekoliko posteljnega perila ter brzo obveže rane, da ustavi kri; potem si pa prizadeva, da bi obudil dečka iz omotice. Črez nekoliko trenutkov se Ferdinand prebudi iz nezavednosti, odpre svoje oči in gleda začuden neznanega moža. Vitez pa, čegar obraz je bil strašen, ko je govoril s Petrom, nasmeje se prav ljubeznivo in prijazno dečku. „Le potolaži se ljubo dete; z božjo pomočjo te kmalu ozdravim!“ reče mu.

Potem veli vitez svojemu slugi in Petru, naj pripravita vse, kar je treba za dobro postrežbo ranjenega dečka, ter se more dobiti v gradu. Živej duši pa ne smeta črhiniti o tem, kar se je pripetilo. Šla sta; vitez pa je sedel, jednako dobrej skrbnej materi, k Ferdinandovej postelji.

Milovanja vredni deček, ki je komaj od bolezni okreval, pa bil precej tako hudo mučen in ranjen, oslabel je jako radi strahu in izgube krvi; slab in upehan je precej zopet zadremal.

Kmalu prideta moža s potrebnimi rečmi nazaj; vitez tiho vstane, da ne bi zbudil spečega dečka; svojemu slugi pa namigne, naj sede k postelji

ranjenega dečka. Potem prime Petra trdo za roko, pelje ga k oknu ter mu reče z zamolklim glasom, ki pa je vendar pretresel Petra, tako: „Znane so mi zanjke hudobije, v katere si se dal zaplesti Grof Alfonz te je pregovoril, da podaš bolnemu otroku mesto zdravil strupa in ga s tem načinom s poti spraviš. Njegova bolezen sama je bila ugodna prilika; svet pa sta hotela preslepiti, češ, da je umrl za kozami. Velel ti je tudi, da zgrabiš za bodalo, če ne dobiš strupa. Da toliko lažje grdo zločinstvo skrito ostane pred svetom, izmislil si je grdo laž. Raznesel je vest, da je Ferdinandova bolezen nalezljiva. Tudi je na videz iz strahu pred nalezljivo boleznijo bežal z gospo in otroci v mesto. Ondi pa sedaj željno pričakuje lopov, ki hoče biti ob jednom morivec in dedič, sela z veselim sporočilom o Ferdinandovej smrti. Rad bi brzo nastopil kot dedič bogate grofije, da bi mogel živeti po svojej zapravljivej navadi; kajti dolgovi ga že hudo stiskajo.“

Ko sliši neznanega viteza tako govoriti, Peter kar obstrmi. Ni si znal raztolmačiti, kako vé o naklepu, katerega sta z grofom o polnoči pri zaprtih durih dogovorila ter kot največjo skrivnost sama za se ohranila. Peter je obstal, da ga je grof Alfonz prisilil z žuganjem in grozenjem, da se je s strašno prisego zavezal dečka s strupom ali bodalom umoriti. Odkritosrčno je pripoznal, da je hotel bolnega dečka ostrupiti, pa ni mogel potrebnega strupa dobiti. Zaradi tega je zgrabil za nož; v svojej prvej razburjenosti je mahnil jednekrati z nožem proti dečku. Ko pa je videl dečka v krvi,

pričela ga je tako zelo vest peči, da ni mogel izvršiti umora. Prizanesel je dečku že popreje, nego je slišal ropot in razbivanje po vratih. Solze ga oblijó; prisrčno hvali Boga, da mu je zabranil strašni zločin.

Neznani vitez ni na to opravičevanje rekel ni besedice; le samo to je dejal: „Oj, neusmiljene zveri! v vajnih krempljih ne pustim več nedolžnega jagnjeta! Ne ganem se več od njegove strani, tudi ga bodem znal pred vama braniti.“

Po tem razgovoru stopi zopet k postelji ranjenega dečka, da mu obveže rane boljše, nego je to mogel storiti prvi trenotek.

„Tudi jaz Vam hočem pomagati, gospod!“ reče sluga. „Da pa moreva brez vsakega motenja to storiti, opraviti mi je popreje še drug posel. Našel sem v gradu nekaj vrvi; ž njimi hočem popreje grdemu lopovu roki in nogi zvezati, da nama ne uide!“

Peter pade na kolena pred viteza ter ga prosi ihté milosti in usmiljenja. Ferdinanda vzbudi Petrovo vpitje in vzdihovanje; pogleda okoli sebe in reče: „Kaj pa hočete dobremu Petru?“

„Zvezati hočem grdega morilca in izročiti sodniji, da mu odsekajo glavo“, odgovori sluga.

„Oj, nikar ne storite tega!“ prosi dobrosrčni deček. Peter je bil vedno dober in prijazen do mene. Kdarkoli je prišel v grad, vselej mi je prinesel s seboj lepih rečij; tudi je nas otroke učil raznih veselih iger. Nikdar mi ni storil nič žalega. Ko pa je prišel to pot sem, bil je ves zamišljen in zmešan. Mi otroci smo precej to opazili. Slednjič pa je celò zblaznel ter me hotel v blaznosti

zaklati. Ali tudi sedaj je slušal mojo prošnjo ter se me usmilil. Oj, prizanesite mu in usmilite se ga, ker se je tudi mene usmilil“.

„To je storil, ker je čul, da trkam jaz na vrata in vpijem, drago dete“, reče vitez.

„Ne radi tega, ne! milostljivi gospod! Predno ste še začeli razbijati po vratih, že me je zval svojega drazega Ferdinanda ter sveto zagotavljal, da mi ne stori nič več žalega. O, verjemite mi, resnico govorim. Kaj more on, da je zblaznel. Oj, ne storite ga nesrečnega radi njegove blaznosti, marveč skrbite, da ga blaznosti ozdravite. Moral bi jokati, ako bi mu storili kaj žalega. Celo svoje življenje ne bi imel mirú, ko bi mu zavoljo mene odsekali glavo. Zaradi mene naj se nikar kri ne preliva!“ Tako je prosil nedolžni deček za svojega morilca.

Neizrečeno je razveselilo viteza Ferdinandovo blago srce. „Jako vrl in blag deček si, ljubi Ferdinand!“ reče mu. Potem pa se obrne proti Petru ter mu pravi: „Prizanesem ti, Peter, na spričevanje in prošnjo tega nedolžnega otroka!“

Potem spere vitez dečku rane, položi na nje zdravilna in hladilna zdravila ter jih skrbno obveže. Izvršivši svoje delo, reče slugi: „Pustiva ljubeznjivega otroka nekaj časa poležati; potem pa ga vzameva s seboj, da ga za vselej otmeva iz te jame morilcev.“

Ko sliši Peter te besede, približa se ter vpraša ponižno; „Kaj pa je meni početi? Grof željno pričakuje vsak trenotek sporočila o Ferdinandovej smrti. Če zvé, da nisem prisege izvršil, pustil

otroka živeti in njega celo izdal, — kar bode gotovo mislil, — vzkipel bode maščevanja. Skušal me bode usmrtiti, in gotovo me doseže njegova maščevalna roka. Ali čemu govorim sam o sebi; saj sem zaslužil smrt! Tudi otroka ne bode spustil tako rad iz rôk. Veljaven mož je še pred svetom. Ne poznam Vas, gospod vitez; ali pomislite, če morete samega sebe in otroka braniti? Nihče mu ne more dokazati, da me je prisilil, naj umorim otroka. Brez prič ne bi mojim besedam tudi sodnija vrjela proti tako imenitnemu gospodu. Najbolje se mi zdi, da sporočim grofu: „Otrok je umrl za kozami.“ Vi pa, gospod vitez, lahko vzamete brez skrbi mladega grofiča s seboj. O priličnem času pa lahko zahtevate dečkovo dedščino. Verjemite mi, srečo in življenje grofiča, čegar blago srce sem šele sedaj prav spoznal, čislam višje nego svoje lastno življenje.“

Po sedanjih okolščinah se je vitezu Petrov navsét zdel jako moder. Vendar le ni hotel take sleparije odobriti. Zaradi tega odgovori Petru tako-le: „Na dečkovo prošnjo sem ti prizanesel zaslužen kaznen. Grofiča bodem jaz preskrbel. Ti pa stori, kar veš in znaš; mene to ne briga.“

S tem odgovorom se je naš nesrečni Peter potolažil. Zahvali se vitezu, potem pa brzo hiti v kuhinjo k stari oskrbnici, da naroči za goste dobro kosilo. Stopivši v kuhinjo zapazi ondi vaškega zdravnika Ambroža. „Tega mazača moram pa, kakor hitro je moči odpraviti z gradú; znal bi po celej vasi razglasiti, da sem hotel umoriti grofiča,“ misli si.

Kdo pa je oní neznani gospod z rudečim plaščem in mečem, ki je prišel zarana s svojim slugo v grad?“ vpraša zdravnik radovedno.

„Vešč zdravnik iz Salamanke je, ktereга poklicati mi je velel grof pred svojim odhodom,“ reče Peter.

„O, ta je?“ začudi se prestrašeni brivec. „S tem pa ni dobro češenj zobati. Znal bi me izpraševati in izpraševati; vrhu tega bi mi pa znal še pobrati moja zdravila, kakor je že jedenkrat storil. Najbolje je za me, da poberem svoja kopita.“ Brzo vstane ter hiti proti domu. Več dni ga ni bilo nikjer videti.

Peter je prav spretno stregel neznanemu vitezu pri mizi. Tudi je preskrbel vse potrebno, česar je potreboval ranjeni grofič. Ko pa se prične mračiti, vzame neznani vitez malega Ferdinanda rahlo v svoje naročje, ogrne ga s svojim plaščem ter izgine ž njim v črnej noči. Nihče razven Petra ga ni videl odhajati. Tudi ta ni znal, odkod je vitez prišel in kam je z grofičem šel. Kakor da bi padel iz neba se je prikazal in ravno tako brzo zopet izginil.

Še tisto noč sede Peter k mizi in napiše grofu dolg list o Ferdinandovej smrti. V posebnem listu pa je še sporočil grofu, da jako težko izpolni težavno povelje. Ker mu ni bilo moči dobiti strupa, moral je rabiti bodalo. S tremi ubodci je umoril grofiča. Trdil je, da za ta svoj čin pač zasluži dobro plačilo. Zopet se je namreč polastilo njegovega srca upanje, da postane imeniten gospod.

Drugo jutro razglasi Peter, da je grofič po noči umrl za kužnimi kozami. Ker je bil naš zgo-

vorni brivec razglasil že po celej okolici, da je grofičeva bolezen jako kužna in nalezljiva, bali so se tudi najradovednejši videti mrliča. Tudi je Peter jako marljivo kadil z brinjevimi vejicami in kisom, da je že pri vratih hotel dim zadušiti radovedneže. Vsak se je vrnil raje nazaj, nego da vidi kužnega mrliča. Da ne bi tudi najmanjšega suma vzbudil, položil je na mrtvaški oder kip, ki ga je našel nekje v gradu, ter ga pokrtil z gostim pajčolanom. Tudi v krsto je mrliča sam položil. Pogrebci so mu bili za to prav hvaležni, ker jim je prihranil delo, pa vendar dobro plačal. Ob določenem času so jako slovesno z mnogobrojnim spremstvom pokopali dozdevnega mrliča v družinsko grofovsko rakev. Če tudi je bil Peter jako lahkomišljen, vendar le ga je radi te dvojne goljufije hudo grizla vest. Bal se je, da ga ne bi kar očitno zadela kazen božja.

Dvanajsto poglavje.

SAMOTAREC.

Neznani vitez, ki je tako nenadoma prišel v grad, ter odnesel s seboj mladega grofiča Ferdinanda, bil je jako čuden in izvanreden mož. Imel je jako dobre lastnosti pa tudi izvanredne osobitosti. Tudi dogodki iz njegovega življenja so zelo zanimivi. Kot mlad mož je bil na kraljevem dvoru jako priljubljen, in opravljal jedno najmenitnejših služb. Prve plemenite rodovine glavnega mesta so si štele v

čas, da stopijo v sorodstvo z nadarjenim možem. Res se je zaročil z neko zalo, pa tudi krepostno grofico. Poroka bi se morala obhajati v gradu nevestnih starišev, ki je bil nekaj ur oddaljen od glavnega mesta. Grof se poda s svojim spremstvom proti gradu svoje neveste. Vse je bilo veselo in židane volje.

Ali čez prag stopivšemu pridejo nevestini stariši s sorodniki naproti v črnej obleki. Huda žalost se jim je videla na obrazih; kajti njegova nevesta je ležala na mrtvaškem odru. Huda mrzlica ji je nenadoma pretrgala nit upapolnega življenja. Še jedenkrat hoče videti truplo svoje preljube neveste. Odprejo krsto. Bolezen je hudo popačila njeno lepoto. Srci mu hoče počiti pri tem strašnem pogledu. Preyzet velike žalosti stoji dolgo z bledim obličjem in sklenjenimi rokami nepremakljivo ter zre v mrtvo truplo svoje neveste. „Oj, to je tedaj moja zala nevesta!“ vzdihne žalostno. „Kje so njene svitle oči, ki so se lesketale lepše od zvezd! kje njena zala rudeča lica, krasnejša od vrtnic! kje njeni rudeči ustnici, ki so z ljubkim smehom očarale slehernega! Oj vse vse je izginilo!“

Nikdar v svojem življenji še ni čutil tako živo nečimrnost vseh reči in minljivost mladosti in lepote nego oni trenotek. Kamorkoli se je ozrl, povsod je menil videti smrt pred seboj. Vsak véli list spominjal ga je smrti, zemlja z vso svojo krasoto, zdela se mu je podobna velikemu pokopališču. Veselo življenje na dvoru se mu je jelo studiti; tudi njegovo lastno ni imelo v njegovih očeh nikake veljave več. Zapustil je šumeče dvorsko življenje,

ter stopil v vojaški stan. V mnogih bitvah se je hrabro boril v prvej vrsti. Ali tudi tu se je odlikoval s svojo previdnostjo, neustrašljivostjo in hrabrostjo ter si pridobil veliko slave. Vsi so pripoznali njegove zasluge ter ga visoko čislali. Že se je govorilo, da ga bode povzdignil kralj v vojvodski stan.

Njegove zasluge pa, katere so njegovi zavidljivci imenovali le slepo srečo, nakopale so mu mnogo mogočnih sovražnikov. Najhujši in najnevarnejši med vsemi je bil grof Alfonz zavoljo svoje zvitosti in prekanjenosti. Napeli so vse žile, da ga izpodrinejo in spravijo ob milost pri kralju. Priliko jim je dala odkritosrčnost hrabrega junaka, ki je grajal brez ovinkov, kar je bilo graje vrednega, ne gledé na osebo. Če tudi je bil blagega srca in mišljenja, vendar le so ga obdolžili, da razširja nevarna načela. Zaradi tega so ga po krivem začrnili. Bil je v veliki nevarnosti, da ga zapró za vse žive dni v temno ječo ali pa v ječi na tihem umore, kar v takratnih razmerah ni bilo nič nenavadnega na Španjskem. Njegovi prijatelji so ga zapustili, kjer niso imeli poguma, da bi se zanj potegnili. Spoznal je, — če tudi si je bil svest svoje nedolžnosti, — da ni družega pripomočka nego hitri beg. Na skrivnem je zbežal v gore. Spremil ga je le jeden zvesti sluga.

Dolgo sta hodila preko visokih hribov in globokih prepadov; slednjič sta dospela v prijazno prostorno dolino. Bila je tako prijazna in krasna, da si lepše niti misliti nista mogla. Visoko skalovje in nizki holmei, obrasteni z lepo zelenim grmovjem in drevjem, so oklepali cvetličnato ravnino. Po

dolini je šumljal bister kot ribje oko čisti potok, ki je peneč se po skalovji pridrl v ravan. Na strani v dolini je stala prijazna, precej velika cerkva; bila je sezidana iz rudeče-rujavkastega rezanega kamena. Na prvi pogled se je videlo, da jo je stavil vešč mojster. Visoko proti nebu je kipel zvonik z raznimi iz kamenja izrezanimi olupšavami. Velika vrata so bila krasno izdelana ter ozalšana z raznimi podobami. Narod je pripovedoval o tej cerkvi tole: V boji s Saraceni je bil neki vojvoda v starodavnih časih v smrtnej nevarnosti na tem kraji. V hudej stiski je obljubil sezidati cerkev, in srečno se je rešil. Vsled obljube je sezidal cerkev. Rodbina ustanoviteljeva je že davnaj izmrla; prelepega zidanja niso potem več popravljali, kakor bi bilo treba. Bati se je bilo že, da se v malo letih razruši.

Naš preganjani vitez stopi v cerkvico. Po visokih oknih je bilo videti krasne slike v prav živih barvah, oltar pa je bil lepo izrezljan in bogato pozlačen. Sveta tihota v tej temnikastej božjej hiši je srce povzdigovala kvišku. Vitez se ponižno približa oltarju in poklekne na tla, z dragim marmeljem pokrita. Goreče moli z objokanimi očmi, in prosi Boga, naj ga vzame v svoje varstvo ter varuje nevarnosti, ki mu prete od vseh strani.

Dolgo moli ves zatopljen v molitev. Potem pa vstane in opazuje sliko v oltarju. Ko je bil stopil iz solnčne svetlobe v temno cerkev, ni se mu zdela znamenita; sedaj pa spozna njeno krasoto. Slika je kazala nebeško Kraljico, ki se vzdiguje na zlatih oblakih, spremljana od trume angeljev v

nebesa. Na nepopishljivo milem obrazu je izražena nebeška blaženost; oči so proti nebu obrnjene. Pogled na to krasno sliko je povzdignil tudi njegovega duha proti nebu. „Oj, kaj boljšega si pač moremo želeli v tej dolini solz, kjer je vse nečimerno in minljivo, nego to, da jedenkrat srečno pridemo v ono pravo domovino!“ vzdihne vitez. Potem še jedenkrat poklekne in moli: „Oj mila, dobrotljiva in sladka devica Marija, obrni na nas svoje milostljive oči! Bodi naša priprošnjica, da srečno dospemo iz te doline solz v nebeško domovino in se pri tebi in tvojem božjem sinu večno veselimo.“

Stopivši iz cerkve, ozre se proti nebu in vzdihne: „O, ljubi Bog, vodi me tudi še naprej; daj, da najdem kraj, kjer morem ločen od sveta le tebi samemu služiti!“

Komaj je šel nekaj korakov, kar zapazi ob robu holmca poleg cerkvice malo hišico. Gre tje ter potrka zaporedoma na nizka vrata. Ker ga je glad že močno mučil, je mislil, da dobi tú vsaj košček suhega kruha. Po poti pride belolas starček z omahljivimi koraki, držeč v jednej roki palico, na katero se je opiral, v drugej pa debel molek. Šel je v cerkev molit. Zapazivši viteza, ki je trkal na vrata, reče mu: „Zastonj trkate na vrata, gospod! Zdavnaj je že umrl samotarec ki je tu bival; težko da dočakam drugega ki bi se tu naselil.“

Pri teh besedah šine vitezu misel v glavo, da se lahko v tej puščavi skrije pred svojimi sovražniki ter tú svoje življenje le Bogu posveti.

Sedaj je šel s svojim slugo še dalje. Črez nekoliko časa pa sta prišla nazaj v obleki samotarcev ali puščavnikov. Prosil in vprašal je prebivalce, če mu dovolijo, da se s svojim tovarišem naseli v koči poleg cerkvice. Prebivalci po okolici mu z radostjo dovolijo in prepusté hišico; tudi mu naroče, naj skrbi za olepšavo cerkvice. Obljubi jim ter je ostal mož beseda bolje nego so pričakovali. Če tudi je namreč izgubil svoja posestva po prizadevanji svojih sovražnikov, vendar mu je ostala še znamenita svota denarja za katerega niso vedeli. Dal je torej zopet cerkvico popraviti. Mesto malé na pol razpadle kočé pa je sezidal prostorno poslopje iz rezanega kamena. S škrljjo pokrito poslopje s svojimi visokimi okni in lepim vhodom, do katerega je držalo več kamenitih stopnic; bilo je podobno majhnemu samostanu. V hiši pa je imel več sob za razna opravila; kakor bivalnico, učilnico, jedilnico in spalnico; nekaj sob pa je bilo odločenih za goste. Vsa hišna oprava je bila, kakoršna se spodobi olikanemu možu, ki se hoče čisto tihemu življenju posvetiti. Vse je bilo priprosto in brez lišpa, a vendar okusno. Po sobah so visele krasne slike in različni, jako umetni kipi, ktere je imel že popreje, sedaj jih je pa na tihem velem sem prinesti. Tudi je imel majhno, pa izbrano zbirko knjig. — Za prijaznim bivališčem se je razprostiral gozd kostanjevih dreves, debelih kot hrast in polnih sladkega sadja. Pred hišo pa se je širila ravnica, ki je bila dosedaj neobdelana, pa jako rodovitna. Naš samotarec jo je spremenil v krasen vrt, ki mu je v kratkem času stotero povrnil njegov trud. Po mnogobrojnem sadnem drevju je

bilo videti izmed temnozelenega perja rudečkasta jabolka, bledozelene hruške, zarudele breskve, temno-rudeče in vijoličasto barvane smokve, svetlorumene citrone in zlatorumene naranče. Ob zidu okoli vrta pa se je ovijala trta; dà, celó po brestih, ki so bili okolu vrta, vile so se trte ter se oklepale s svojimi mladikami, s črnim rumenkastim grozdom obloženi, od drevesa do drevesa. Po vrtnih gredicah pa so zelenele in cvetele raznovrstne rastline in lepo dišeče cvetlice. Bližnji, z gozdom obrasteni holmci in bolj oddaljeni, visoki skalnati hribi, s katerih je bil krasen razgled po lepej okolici, povikševali so še čarobno lepoto tega bivališča.

Tukaj je sedaj živel blagi mož v tihej samoti sam zase, ter le jedino Bogu služil. Zval se je le po svojem krstnem imenu Bernard. V tej tihej samoti je čital vsak dan sveto pismo in druge koristne in podučne knjige, katere so nam zapustili učeni in veliki možje starih časov. Najraje pa je čital sveto evangelje. Njegovo srce je bilo napolnjeno žive vere do Jezusa ter gorelo svete ljubezni. „Našel sem varno zavetje zveličanja; kipeči valovi zapeljivega sveta mi ne morejo več škodovati“, rekel je češče.

Pečal se je tudi z naravoslovjem. Nabiral je razna zelišča in kamenja, delal razne kemične poskuse; bavil se je tudi z zemljepisjem in opazoval zvezde. Po dnevi je delal po več ur na vrtu. V jasnih jutrih, ko je jutranja zarja zlatila hribe, hodil je na prosto ter prepeval svete pesni. Spremljeval jih je sam na citre ali pa na plunko, ki je Španjcem tolikanj priljubljena.

Semtertje je šel v tihej noči, — ko je bleda luna plavala po jasnem nebu, — v temen gaj dišečih mirt in cipres. Sredi gaja je stal kamen s pozlačenim križem. V kamen je vrezal besede: „Svojej nepozabljivej nevesti“. Tu pred spominkom je resno premišljeval o smrti ter o minljivosti vse posvetne sreče in lepote. Tolažil se je zavoľo minljivosti vsega posvetnega z večnim življenjem onkraj groba.

Njegov jedini sluga, Miroslav po imenu, stregel mu je prav ljubeznjivo in zvesto ter opravljal mala hišna opravila. Bil je doma iz Avstrijskega. Bojeval se je v ljutih bojih na njegovej strani ter mu nekđaj v boju rešil življenje. V nesreči mu je ostal zvest ter ga spremil v to samoto. Opravljal je težja dela na vrtu. Spremenil je tudi nekaj praznega sveta v rodovitne njive, katere je obdeloval mesto pluga z motiko. Polje pa je ogradil z rožmarinovim grmičjem, ki v tej gorkejši deželji raste na prostem, kakor pri nas brinje. Miroslav je kupil tudi nekaj koz, katere je pasel po okolici. V bližnej reki je lovil ribe, po gorah pa jerebice, kljunače in drugo divjačino, katere je bilo vse polno. Tako sta se v tej puščavi preživela ob kruhu, mleku, ribah, divjačini ter dobrem sočivji in okusnem sadji, katerega sta obilo pridelala na vrtu in polji. Kar pa jima je še manjkalo, preskrbel je zvesti sluga iz okolice.

Če tudi je nosil Bernard, kakor njegov sluga le priprosto halo puščavnikov, imel je svojo vojaško obleko še dobro shranjeno. Še bolj skrbno je pa imel spravljeno svojo vojaško obleko in orožje sluga. Vedno je mislil, da ga bode kedaj še rabil.

Prebivalci po okolici so bili poštení, priprosti pastirji, katerih mnogobrojne črede so se pasle po hribih, polnih sočnatih zelišč. Iz teh krajev pride lepa po celem svetu znana španjska volna. To dobrosrčno pastirsko ljudstvo ohranilo je še ono priprostost, ki se hvali na starih očakih. Naš vitez se jim je kmalu tolikanj prikupil, da so ga zvali „svojega očeta“. V vseh stiskah so se k njemu zatekali, pa tudi našli pomoči in svéta pri njem. Njegovega slugo so zvali le „brata Miroslava“. Do njega so bili še bolj zaupljivi, pa ga tudi jako čislali in ljubili. O Bernardovem življenji niso vedeli ničesar; vendar le so slutili, da je plemenitega rodú in imeniten gospod. Sam nikdar ni črhnil ni besedice o sebi. Pozabil je bil na svojo nekdanjo mogočnost in slavo, kakor na sanje, ki človeku izginejo iz spomina. Čutil se je popolnoma srečnega v tej samoti. Bil je srečen in zadovoljen, kolikor more biti človek srečen v tej dolini solz.

Častitljivi oče Bernard je bil ravno oni samotarec, h kateremu je prišel priprosti brivec po strupa. Kmalu je izkušeni samotarec izprevidel, kaj nameravajo s strupom. Zgovorni brivec je pripovedoval pri kozarcu vina, katerega mu je samotarec ponudil, na dolgo in široko, kar je le vedel in znal, ali si vsaj vedeti domišljeval. Razume se, da svoje zdravniške spretnosti ni pozabil pohvaliti. Med drugim je pripovedoval, da je mladi grofič Ferdinand zbolel za kozami, ali pa vsaj za kako drugo nalezljivo mrzlico; da je grof njemu izročil bolnega grofiča v zdravniško oskrbovanje; da je milostiva gospôda brzo zapustila grad ter šla v glavno mesto,

da se ne naleze kužne bolezni; v gradu pa je ostal pri bolnem grofiču le veseli godec in pevec Peter; le-tá pa želi na vsak način dobiti strupa, da ne bi izgubil visoke stave.

Po tem razgovoru je bilo Bernardu precej vse jasno. Spoznal je skrivnost, za katero kratkovidni brivec niti vedel ni. Spoznal je, da namepravajo bolnega grofiča ostrupiti. Bernard je dobro vedel, da je mladi dedič bogate grofije na poti njegovemu najzlobnejšemu sovražniku Alfonzu; niti jeden trenotek ni dvomil o njegovem peklenškem namenu. Brivcu pa je le rekel, da strupa ravno nima pripravljenga; jutri pa hoče sam priti in napeti vse moči, da se stava dobi. Komaj pa je priprosti brivec odšel, pokliče Bernard svojega strežaja ter mu veli, naj poišče svojo vojaško opravo in se za boj pripravi. Med tem se tudi sam obleče v svojo viteško opravo. Ko se prične mračiti, napravita se na pot. Hitela sta celo noč, kolikor so le pripuščale moči že priletnemu vitezu, da zarana dospeta v grad in otmeta mladega grofiča iz rok neusmiljenega jeroba in njegovega pomagača. To sta tudi storila, kakor je bilo že rečeno, vendar ne tako srečno, kakor sta namerala.

Trinajsto poglavje.

ODGOJITELJ.

Samotarec Bernard je srečno dospel z malim grofičem na svoj dom med hribovjem. Oskrboval

je dobrega otroka kakor ljubeznjiva, skrbna mati; obvezoval je sleherni dan njegove rane ter mu dajal jedi in pijače. Od začetka je sedel po cele dni pri bolnem dečku, po noči pa sta se vrstila s strežajem. Rane so se kmalu zacelile. Ferdinand je zopet okreval in ozdravel ter bil živ in vesel kakor poprej. Od početka je čestokrat vprašal po svojej materi, bratih in sestrah, kakor je namreč zval svojo teto in njene otroke. „Oj“, zdihoval je, „zakaj ne pridejo moja ljuba mati? Zakaj ne pridejo več k meni bratje in sestre?“ Bernard ga je potolažil in mu rekel, da mati, ki ga pač pristrčno ljubijo ne morejo še priti. Kakor hitro pa bode materi moči, prišli bodo z vsemi otroci ter mu prinesli dokaj lepih rečij. „Med tem časom pa,“ reče mu ljubeznjivo, „hočem ti, dragi Ferdinand, jaz biti oče in mati!“ Tudi po Petru je česče popraševal. „Gotovo je zopet zblaznil“ rekel je; drugače ne bi čisto na me pozabil. Če zopet k pameti pride, naj me le obišče; popreje pa ne.“ Bernard je pustil otroku to mnenje. Zato mu je rekel „Gotovo je bil Peter zblaznil, ker te je hotel umoriti. Ali sedaj mu je že bolje.“ Slehernikrat pa je Bernard napeljal malega Ferdinanda na drugo govorjenje. Tudi mu je skrbno zamolčal, da je potomec imenitne grofovske rodovine in dedič velikega bogastva in obširne grofije. Hotel je dečka priprosto a stanu primérno vzgojiti. Ko bi pa deček vedel, misli si, da je plemenitega rodu in dedič bogate grofije, postal bi lahko prevzeten in ošaben; to pa bi oviralo dobro vzgojo. Tudi deček sam je tekom časa popolnoma pozabil svo-

jega prejšnjega bivališča. Le kakor v sanjah se je še spominjal svoje rednice in njenih otrôk. Z vso ljubeznijo se je oklenil svojega sedanjega rednika. Oče Bernard ga je zval „ljubega sina,“ deček pa ga je imel za pravega očeta. Ljudje po okolici dolgo niso nič vedeli o zalem dečku, katerega je samotarec vzela k sebi. Preteklo je skoraj celo leto, da so ga zapazili. Že popred so ljudje po okolici slutili, da je Bernard kak prav imeniten gospod; šel pa je v puščavo radi prerane smrti svoje preljubljene soproge. Tudi grobni spomenik v gaju jih je v tem mnenji potrjeval. Sedaj pa je svojega zalega in brhkega sinka k sebi vzela.

Bernard pa je najbolj skrbel, da tudi dobro vzgoji grofiča, katerega je smrti rešil in k sebi vzela. Podučeval ga je v kršanskem nauku ter se razgovarjal z njim o Bogu. — Pričel mu je pripovedovati zgodbe svetega pisma; jako pa je razveselilo pobožnega moža, da deček vse to že vé; pripovedoval jih je prav živo in s sočutjem. Treba je bilo Bernardu pričeti le tam, kjer je jenjala blága dozdevna mati. Ravno tako je veselilo samotarca, ko je opazil, da ima deček tudi veselje do cvetlic in dreves ter na njih vé občudovati dobrotljivost in modrost stvarnikovo. Učil ga je spoznavati različne cvetlice in rastline, koristne in škodljive. Tudi v zemljepisji ga je podučeval. Razlagal mu je tek zvezd, kolikor je bilo primerno njegovemu razumu. Celó stvarjenje, nebo in zemljo, mu je kazal kakor veliko delo neskončne modrosti in dobrotljivosti božje. Učil ga je, da so vse stvari tako rekoč lestyica, po katerej moremo

priti k Bogu, katerega pa še sedaj ne moremo videti.

Bernard je učil mladega grofiča tudi čitati in pisati. Kolikor stareji je prihajal deček, toliko bolj je razširjeval modri odgojitelj tudi poduk. Učil ga je raznih jezikov, katere bi znal grofič pozneje potrebovati. Ker je spoznal, da ima grofič izvanredne zmožnosti, podučeval ga je tudi v latinščini. Čital je ž njim spise rimskih modrijanov. Stopila so priletnemu možu pri tem poduku zopet pred oči mladeniška leta, katera je preživel v šoli. V družbi veselega in nadarjenega dečka je samotarec kar na novo oživel; bil je kakor prerojen. Vadil ga je pa tudi malih del na vrtu; češče je šel ž njim v hribe; tu ga je opozoril na naravno lepoto, ki je bila v tolikej meri razlita po tej okolici. Vadil je mladega Ferdinanda tudi lepega vedenja v govorjenji in obnašanji. Pod skrbnim varstvom razumnega Bernarda razvil se je Ferdinand v olikanega, razumnega mladeniča, blagega srca, zale postave in plemenitega obnašanja.

Naš Ferdinand je nastopil svoje štirnajsto leto. — O tem času je zadela njega in njegovega rednika velika izguba. Miroslav, Bernardov zvesti strežaj in prijatelj, ki je tudi mladega Ferdinanda jako ljubil ter ga kratkočasil, zraven pa tudi k njegovej vzgoji pripomogel po svoje moči, je nevarno zbolel. Bernard se ni ganil od njegove postelje; ker je videl, da mu je vedno huje, imel je vedno objokane oči. Tako zelo je ljubil svojega strežaja in tovariša. Ferdinand pa je sedel ob znožji postelje, in tudi po njegovem rudečem in

cvetočem lici so kapljale solze. Bolnik pa se je poln zaupanja veselil boljšega življenja. „Mnogo sva prestala in pretrpela, milostivi gospod! Spoznala sva prav živo, kako minljive so dobrote tega sveta in prazno ter minljivo njegovo veselje. Hvala Bogu, da nas čaka onkraj groba boljše življenje! Ker se kaže Bog že tukaj na zemlji v svojih stvareh tako veličastnega in krasnega, koliko veličastnejši je šele tam! Oj, koliko veselje mi to dela!“ govoril je bolnik.

Bernard je velel jednemu sosednih pastirjev, naj pokliče k umirajočemu duhovna, ki je bil več ur daleč. Duhoven prinese bolniku slednjo popotnico ter mu podeli zakrament svetega poslednjega olja. Dobremu bolnemu slugi je prihajalo od dne do dne huje. Preden sta se nadjala, je nastopil smrtni boj.

Bernard poklekne poleg postelje ter na glas moli molitve za umirajoče, Ferdinand pa kleči poleg in glasno odgovarja mej jokom in ihtenjem. Ko je umirajoči izdihnil svojo blago dušo, položila sta ga na mrtvaški oder in celo noč čula pri mrliču. Ferdinand do sedaj še ni videl mrliča. „Oj“, reče, „kako bled je; kako nemo in brez življenja leži! Vendar le je huda smrt!“

Bernard porabi to priliko, da govori ž njim o večnem življenji. Med drugim je govoril tako-le: „To truplo, ki leži pred nama na mrtvaškem odru, ni več najin dobri in zvesti prijatelj, katerega si tako zelo ljubil. Kar še pred seboj vidiš, je le obleka njegove duše, katero je pa sedaj slekel. Njegova duša, on sam, pa se sedaj že veseli pri

Bogu v nepopisljivem veselji, ker je pobožno živel, in le dobro delal. Tudi njegovo truplo, katero bomo zagrebli sedaj v hladno zemljo, bode Bog zopet obudil ter z dušo sklenil. Kakor je naš Odrešenik častitljivo vstal od mrtvih, ravno tako bode vstal jedenkrat, — ob sodnem dnevu, — najin prijatelj Miroslav. Tudi najini trupli bodete v zemlji strohneli; nimamo tukaj stanovitnega bivališča; tudi se bodeva morala preseliti na oni svet. Oj, živimo tako ljubi Ferdinand, da srečno pridemo k Bogu. Le kar nas tudi ob smrtnej uri zamore veseliti, je istinito dobro; kar pa bi nam vzbujalo kes, je slabo in pregrešno. Le oni zakladi so pravi zakladi, ki nas bodo spremili na oni svet, ko bode počivalo naše truplo blede in nemo, mrzlo in trdo v hladnej zemlji. Vse drugo pa, kar moramo zapustiti, recimo: denar in imetje ni vredno onega truda in skrbi, ki ga češče napravi človeku. Obljubi mi, ljubi Ferdinand, pri mrtvaškem odru najinega prijatelja, da hočeš vedno kreposten in pošten biti. Potem bodeva najinega prijatelja jedenkrat zopet videla v lepih nebesih; potem smeva tudi midva pričakovati veselega vstajenja“.

Ko so zagrebli truplo dobrega starčka v krilo hladne zemlje, čutil se je Bernard v svojej hiši čisto zapuščenega. Čestokrat med dnevom je pogrešal svojega zvestega in dobrega tovariša. Njegova izguba zdela se mu je nenadomestljiva. Bil je prepričan, da ne najde več tako zveste duše, in da bode moral to priljubljeno samotno življenje zapustiti. Tudi je menil, da je že čas, da pošlje Ferdinanda na visoke šole ter ga seznaniti z življe-

njem sveta. Sklenil je torej, da ga spremi sám v kako mesto ter ostane pri njem kot prijatelj in vodnik. Zopet zameni svojo samotarsko obleko s svojo poprejšno vitežko. Tudi svojega ljubljenca preskrbi z vsem potrebnim, da bi mogel stopiti med svet kot mlad gospodič plemenitega rodu.

Predno je Bernard zapustil svojo priljubljeno puščavo, postavil si je še drug spomin. Storil je, kar je nameraval že oni čas, ko je popravil lepo cerkvico ter si poleg postavil bivališče. Pastirji po hribih namreč niso imeli svojega dušnega pastirja, ki bi jim razlagal ob nedeljah in praznikih božjo besedo, delil jim svete zakramente ter jih tolažil v trpljenji. Župnijska cerkev je bila več ur daleč, in pot tje prav težavna; otroci in starčki so komaj jedenkrat na leto mogli iti v cerkev. Z ustanovo je Bernard to odpravil; ustanovil jim je lastno župnijo. Čedna cerkvica je postala župnijska, svojo hišo je pa prepustil župniku. Tudi je preskrbel župniku toliko dohodkov, da je lahko stanu primerno živel; pa mu je še toliko ostajalo, da je mogel podpirati reveže. Bernard je ostal še ondi toliko časa, da je prvi župnik nastopil službo. O tej priliki je novej župniji priredil ljudsko veselico. Po dokončanej službi božji je prav dobro pogostil vse reveže po okolici. Neizrečeno je bilo ljudstvo veselo te ustanove; solze prisrčnega veselja so jim tekle iz oči. Še večja pa je bila njih žalost, in pač še več solz hvaležnosti so dobri prebivalci pretočili, ko se je čez nekaj dni oče Bernard, njih dobrotnik in prijatelj od njih poslovil ter jih zapustil za vselej.

Štirinajsto poglavje.

MLADI KUPEC.

Bernard je šel s svojim rejencem v Salamanko na visoke šole, ki so v onem času najbolj slovele. Ni se mu bilo več bati zavidljivcev, ker so na dvoru izprevideli, da se je vrlemu možu zgodila krivica. Najel je v velikem in krasnem mestu stanovanje v hiši nekega bogatega kupca. Mladi grofič je bil kmalu veselje učiteljev in kinč šole. Predno pa so pretekla tri leta, zadel je nenadoma Bernarda mrtvoud. Ni mogel več govoriti. Okoli stoječi so zapazili, da bi še rad nekaj povedal. Kupec mu prinese tablico, naj na-njo zapiše, kaj želi. A tudi roka je že odpovedala bolnemu starčku. Milo pogleda mladega grofiča, potem pa zopet kupca. Z rokama pa je dal na znanje, naj se vendar kupec usmili zapuščenega Ferdinanda. Kupec mu tudi objubi, in v znamenje poljubi in objame mladega grofiča. Nekoliko trenutkov potem izdihne blagi dobrotnik Ferdinandov svojo dušo, ne da bi bil mogel svojemu rejencu razodeti skrivnost njegovega plemenitega rodú. Neizrekljiva je bila žalost dobrega mladeniča po svojemu redniku ali očetu, kakor je mislil.

Seveda Ferdinand o tem času še niti izprevideti ni mogel velike izgube. Bernard je namreč nameraval Ferdinanda predstaviti kot pravega sina grofa Alvareca kralju ter zahtevati nazaj grofijo, kakor hitro se povrne iz Nemčije. Smrt pa je uničila njegov naklep. Bernardovo precejšno pre-

moženje so podedovali sorodniki. Grofič Ferdinand je bil najedenkrat ubog mladenič, ki ni vedel niti za svoje stariše. Postal je tujec vsem. Ni mu bilo več moči izvršiti visokih šol, ker stane to mnogo novcev. Kupec, ki ni bil prijatelj učenja in v čegar očeh je učenost tudi malo veljala, svetuje mu, naj se poprime kupčije. Tudi se mu ponudi, da ga sprejme za kupčijskega učenca. Ferdinand sprejme ponudbo z veseljem. Pri njegovej izobraženosti in nadarjenosti ni ravno potreboval mnogo truda, da se je kmalu popolnoma izučil kupčije. Ker je umel laški, francoski, nemški, angleški in češki jezik, delal je le v pisarni ter občeval z raznimi kupci v inostranstvu. Njegova spretnost in poštenost ste mu kmalu pridobili popolno zaupanje njegovega gospoda.

Kupec ga je jemal s seboj na popotovanje po raznih deželah Evrope. Prišel je Ferdinand ž njim tudi na Angleško. V onem času je bil na angleškem dvoru avstrijski poslanec, češki grof Galaz. Grof pokliče kupca k sebi, ker bi bil rad kupil nekaj dragih kamenov. Ker je Ferdinand dobro umel češki in nemški, pošlje kupec njega k poslancu. Stopivši v poslančevo sobo, nagovori ga Ferdinand češki; grof se temu jako začudi. „Ste li Avstrijanec,“ povpraša ga prijazno, „in ne Španjec? Jako me veseli, da sem našel tu svojega rojaka.“

Ferdinand odgovori, da je rojen Španjec; potem odpre shrambico z dragocenostmi, ki so se lesketale belih dijamantov in raznobarvenih dragih kamenov. Poslanec pokliče svojo soprogo ter jej veli, naj si izbere, kar jej dopada. Tudi gospó

je jako veselilo, da se je mogla s kupcem razgovarjati v svojem materinem jeziku. Grofinja si izbere nekaj dragocenosti, in grof vpraša za ceno.

„Ne spodobi se, da bi tako imenitnemu gospodu blago višje cenil, nego je vredno, ter tratil čas z nepotrebnim besedovanjem. Hočem precej povedati pravo ceno,“ reče Ferdinand.

„Tako je prav; to se mi dopada,“ odgovori grof.

Ferdinand pove ceno. Grof mu reče napisati račun o kupljenem kinču ter podpisati. Ferdinand sede k mizi ter prav gladko napiše račun. Grof ga pohvali zaradi njegove lepe pisave in spretnosti; zagotovi ga, da je s ceno popolnoma zadovoljen in mu plača zahtevano svoto. Ferdinand se ozre še jedenkrat na svoje dragocenosti ter na prodane, ki so še na mizi ležale. „Oprostite, blagorodna gospa! urinila se je neka pomota; zamenjala sva dva dijamanta, ki sta si podobna. Prstan z dijamantom, ki ste ga sedaj vzeli, nima tolike veljave, nego oni, ki ste si ga prvokrat izvolili. Morava torej prstana zameniti; ali pa moram dati toliko denarja nazaj, kolikor ste preveč plačali.

Jako je iznenadila poslanca in njegovo soprogo poštenost mladega moža. Vedela sta, da bi bil lahko obdržal za se denar; niti gospodar niti ona dva bi ne bila vedela za to. Veselilo je Ferdinanda, da je zapazil pomoto še o pravem času ter poda dražji kamen grofinji. Grof se prične z Ferdinandom razgovarjati ter ga povpraša po njegovih okoliščinah. Ferdinand pove, da je le priprost kupčijski pomočnik; poprijel pa se je tega posla,

ker ni mogel radi revščine po smrti svojega rednika dovršiti šol.

„Škoda“, reče poslanec, „da niste mogli doseči svojega namena. Ali slušajte mojo ponudbo! Jako rabim moža, ki bi bil vešč angleškega, španskega in češkega jezika, pa bi se tudi mogel nanj zanesti. Če vas je volja, sprejemem vas za svojega osebnega tajnika. Ako pa še pomagate mojemu oskrbniku s svojo spretnostjo o vodstvu računov, dobite tudi dvojno plačo.“

Ferdinandu je bila ponudba jako všeč. Obljubil je, da se hoče s svojo marljivostjo in zvestobo zaupanja vrednega skazati. Veselega obraza hiti k svojemu sedanjemu gospodu ter mu sporoči, kar se je pripetilo. Kupec mu zagotavlja, da ga bode težko pogrešal; vendar pa mu iz srca privošči boljšo službo. Prav s težkim srcem sta se poslovila. Potem pa je Ferdinand precej nastopil svojo novo službo.

Črez nekoliko let je cesar uslišal večkratno prošnjo grofovo, da se sme vrniti v svojo domovino. Naš Ferdinand ga spremi na Dunaj. Tú pa Ferdinand ni bil tako zadovoljen, kakor je popreje mislil. Lepo glavno mesto se mu je sicer dopadalo. Tudi grof in grofinja sta ohranila staro zaupanje in ljubezen do njega. Ravno radi tega so ga pa drugi grofovi uradniki in služabniki kot tujca črtili in zavidali. Vzročili so mu marsikatero britko uro. Ta notranja žalost in pa mestni zrak sta pičela spodjedati njegovo zdravje. Zbolel je nevarno. Bolezen se je izpremenila v hudo mrzlico,

ki sicer ni bila smrtna, vendar pa mu je vzročila dokaj trpljenja.

Med tem ko je Ferdinand za hudo mrzlico bolan ležal, obhajala se je v glavnem mestu velika slovesnost. Cesarski dvor z navzočim plemstvom se je udeležil cerkvene slovesnosti v stolnici sv. Štefana. Radovednega prebivalstva se je kar trlo, da vidi krasni sprevod. Vse grofovo osebstvo, tudi sluga, ki bi imel streči bolnemu Ferdinandu, šel je gledat sprevod. Ubogega Ferdinanda pa je oni čas mučila najhujša mrzlica; hudo ga je žežalo. Sluga, ki ni bil jeden najzvestejših in natančnejših, pozabil mu je celo pitne vode prinesti; menil je tudi, da se povrne popreje, nego se je. Bolnik pozvoni dvakrat, trikrat, a nihče ne pride. Poskušal je vstati, da si gre sam vode iskat; pa zgrudi se slabosti nazaj na posteljo. Jako hudo mu dé, da ga vse tako zanemarja in zapusti.

V onem času je bivala pri grofu Galazu ravno Predgradska grofinja. Ko Ferdinand zopet močno pozvoni, pride njena hišina ravno po stopnjicah praznično pripravljena in z molitveno knjigo v roki, da bi šla v cerkev. Stopi v bolnikovo sobo ter s sočutjem vpraša, kaj gospod tajnik želi.

„Oj, le kozarec hladne vode, ali če je moči kozarec limonade; huda vročina me kuha in žeje kar koprnim“, reče bolnik.

„Najprvo vam hočem prinesti vode,“ reče hišina; „potem pa vam pripravim limonado.“

Vzame prazno steklenico z mize poleg postelje, hiti ž njo na vodnjak ter jo natoči s hladno vodo; potem hiti k bolniku, poda mu kozarec vode

ter reče: „Tukaj imate najprvo hladne vode, limonado hočem precej prirediti.“

Šine jej pač misel v glavo, da bode zamudila krasen sprevod, pa tudi službo božjo. Pa misli si: „Streči bolnikom je tudi božja služba!“

Brzo hiti v kuhinjo; ker pa je bila gospoda povabljen na cesarski dvor k obedu, ni bilo žive duše notri. Zastonj išče citron in sladkorja. Žalostna gre zopet k bolniku ter mu pove kako in kaj. „Ni prav, da se tako slabo za vas skrbi, ter vas čisto samega puste. Hočem torej dotlej pri vas ostati, da sluga nazaj pride,“ reče ter sede na stol pri oknu. Svojo molitveno knjigo odpre ter prične čitati iz nje. Od časa do časa pa vstane ter natoči bolniku vode. Ker je kmalu pošla, šla je po drugo.

„Lepa hvala,“ reče bolni Ferdinand; „oni, ki je rekel, da tudi kozarca mrzle vode brez plačila ne pustí, naj vam povrne stotero. Zdi se mi, da vlivam vodo na razbeljeno kamenje. Brez vaše postrežbe bi moral, mislim, žeje skoprneti!“

„Dovolj plačila mi je že veselje, da morem bolniku postreči,“ odgovori hišina.

Zopet sede k oknu ter čita dalje iz molitvene knjige, dokler ni prišel nazaj brezvestni sluga. Potem pa želi bolniku naj kmalu ozdravi in se poslovi.

Ko je Ferdinand zopet popolnoma okreval, šel je z grofom na Češko. Grof je imel ondi obširna posestva in več gradov. Ferdinand je bil tu na deželi neizrečeno srečen in zadovoljen. Neizrečeno mu je dopadal stari grad z velikim, lepim

vrto. Seveda je k temu veliko pripomoglo, če tudi se tega ni jasno zavedal, da je svoja otroška leta v enakem gradu in enakem vrtu preživel. Bil je tukaj popolnoma srečen in zadovoljen. Ko je grof to zapazil, bilo mu je jako ljubo. Ko čez leto in dan umre stari oskrbnik, in ker je grof izprevidel, da na Dunaju Ferdinand ne bode nikoli prav zadovoljen, ponudi mu službo oskrbnika. Če tudi se je težko ločil od grofa in kakor rad bi ga bil ta še dlé imel pri sebi, sprejel je Ferdinand vendar z veseljem to službo.

S to službo je postal Ferdinand tako rekoč samostojen. Treba mu je bilo dobre, skrbne gospodinje. Marsikatera deklica premožnih starišev bi bila rada podala zalemu mlademu možu svojo roko v zakon. Ferdinand pa še ni pozabil one blage in krepstne deklice, ki mu je v najhujši bolezni, če tudi le nekaj ur stregla, pozabivši in premagavši žensko radovednost. Bil je prepričan, da bi gotovo srečno in zadovoljno živel z njo, ker ima tako blago srce. Povpraša torej za svét o tej osodepolni zadevi svojega gospoda. Grof in grofinja sta odobrila njegovo misel, ker sta dobro poznala blago deklico. Bila je namreč grofinja Predgradska nju velika prijateljica, ter češče prišla s svojo hišino ali bolje tovarišico nekaj dni k njima. Ferdinand torej prosi grofa, naj blagovoli pismeno povprašati Anico, — tako je bilo deklici ime, — ako bi mu hotela podati svojo roko v zakon. Željno je pričakoval odgovora.

Petnajsto poglavje.

NEVESTA.

Anica je bila hči nekega logarja. Izgubila pa je že v otročjih letih svojega očeta, ki je bil prav pošten in vrl mož. Njena mati se je preselila po smrti svojega soproga s svojo malo hčerko, ki je imela še le kakih osem let, k nekej starej sorodnici. Preživila je sebe ter hčerko s šivanjem. Prav pridno je pošiljala svojo malo hčerko v šolo; doma pa jo je sama podučevala v šivanji in drugih ročnih delih. Hčerka je kmalu prekosila v tej ženskej umetnosti svojo priletno mater, katerej so že pričele pešati oči. Pridna hčerka je bila materi na starost dobra podpora; preživeli ste se dobro, če tudi le skromno.

Tudi za Predgradsko grofinjo ste delali obleko in drugo perilo. Nekega dne nese Anica izdelano delo tjé. Grofinja je bila z delom prav zadovoljna. Razven plačila podari deklici še cel kupec ponošene obleke, ki naj jo za se ter svojo mater predela. Vsa vesela priteče Anica s staro obleko domov. Mati in hčerka pričnete bolj na tanko pregledovati obnošeno obleko, ki pa je bila še prav dobra. Med obleko zapazite tudi rokovico, v katerej je bil prstan z dragim kamenom. Brzo nese Anica dragi prstan grofinji nazaj.

Neizrečeno se razveseli grofinja, ko zagleda že toliko časa pogrešani prstan. „Zdavnaj sem že menila, da izgubljenega prstana ne dobim več. Gotovo sem ga ne zapazivši, z rokavico vred snela

iz prsta. Jako me veseli, da sem ga zopet našla. Še bolj pa me veseli, da si tako poštena deklica. Skrbela bodem, da tvojo in materino poštenost dostojno poplačam.“ reče jej grofinja.

Nekaj časa potem, — Anica je bila ravno v štirinajstem letu, — jej mati umrjó. Vsa žalostna in objokana prihiti k grofinji, da jej sporoči žalostno vest. ihte jej pripoveduje, da je ostala uboga sirota, brez matere in očeta, — da se ne vé kam obrniti. Blagej gospej se v srce smili uboga sirota. „Le potolaži se, ljubo dete; vem, da ti hudo dé, da si izgubila svojo dobro mater. Vendar je to božja volja. Ker si brez matere, hočem ti jaz biti za naprej mati. Kar precej pridi k meni. Hočem za te skrbeti kakor za svojo lastno hčer“, — tolaži jo grofinja.

Kakor hitro so zagrebli dobro mater v hladno zemljo, šla je Anica h grofinji. Skrbna mati jo je privadila pridnosti in krepostnega življenja. V tihej samoti se je obvarovala spridenosti sveta. Tudi je ni mati vodila na plesišča in druge jednake veselice, ki so nedolžnosti vedno nevarne. Ker je bila tudi bistrega uma in blagega srca, ljubila jo je grofinja kot svojo lastno hčer. Tudi Anica je spoštovala in ljubila grofinjo, kakor svojo drugo mater. Niti na um jej ni prišlo, da bi jo kedaj zapustila in se ločila od svoje blage dobrotnice. Jako jo iznenadi list s Ferdinandovo prošnjo in ponudbo, in to tem bolj, ker ni nič več čula o njem, odkar je zapustila Dunaj.

Brzo hiti z listom v roki h grofinji ter jej ga pokaže. Razume se, da je grofinja že to vedela

iz lista, ki ga jej je grof Galaz o tej reči pisal. V listu je bilo kratko omenjeno, kako je Ferdinand spoznal njo in njeno blago srce. Prijazno jej reče grofinja: temu, ljubo dete, ne morem ugovarjati. Voščim ti iz celega srca srečo. Poznam vrlega mladeniča, ali tudi ti si ga vredna. Le brzo odgovori sama, kar ti pravi srce“, reče grofinja prečitavši list, kakor bi še ne bila nič vedela o tem.

„Morebiti pa ne ve, da sem revna; da nimam drugega nego to, kar sem si prištedila od svoje letne plače. — Se li potem ne bode premislil!“ reče zamišljeno.

„Vsaj si bogata lepih čednosti, ki veljajo več nego zlato in srebro. Blagoslov božji pa, katerega bodeš prejela od Boga za svoje krepostno življenje in usmiljenje do revežev, je najboljša dota, ki jo moreš prinesiti svojemu možu v hišo“, reče jej grofinja.

„Draga Anica,“ govori grofinja dalje, „prišla si skoraj še otrok po smrti svoje matere k meni ter mi vedno zvesto in pošteno služila. Kazala si pravo sočutje do mene v veselji in žalosti, da prava hči ne more večjega. Vse sem ti smela zaupati ter se na te zanesti. Jako težko, težko te bodem pogrešala; vendar ti privoščim srečo iz celega srca.“ Grofinja jo objame ter reče: „Bog naj blagoslovi tebe in tvojega bodočega soproga s svojim nebeškim blagoslovom.“ Veselja oblijó Anico solze; grofinja se ozre proti nebu, pritisne svojo rejenko na srce ter jo poljubi. Tako po materinsko prijazna in ljubeznjiva ni bila grofinja še nikdar do nje.

„Ój, milostljíva grofinja! globoko v srce mi sega Vaša dobrotljivost do mene uboge deklice. Neizrečeno hudo mi bode delo, da Vas svojo dobrotnico, zapustim. Komaj upam, da mi bode mogoče,“ reče na to Anica.

„O dà, dà! mora se zgoditi. Božja volja je tako. Le jeden pogoj bodem stavila tvojemu ženinu, od katerega ne bodem odstopila. Ženitnina se mora obhajati tu v mojem gradu. Sama ti bodem teta; tudi te bodem z vsem potrebnim prav po materinsko preskrbela. Le tako piši svojemu ženinu ter mu sporoči moj prijazni pozdrav,“ dé na to grofinja.

Anica precej piše svojemu ženinu. Predno ste se nadejali, bil je že prišel ter svojej nevesti izbil iz glave vse pomisleke radi njene revščine, katero je v listu omenila. Tudi ga je jako veselilo, da se ga je česče spominjala. Brzo so odločili dan poroke. Prav vesel se vrne Ferdinand domov, da vredi vse potrebno.

Dan ženitovanja je bil jeden najveselejših za grad kakor tudi celo okolico. Kajti vse je čislalo in ljubilo dobro Anico. Rada je pomagala revnim s svojim zaslužkom; razven tega je bila revnim dobra priprošnjica pri grofinji. Za marsikatero potrebo in silo je grofinja po njej zvedela; in obilni milodari, katere je grofinja delila, šli so večinoma po Anični roki. Omislila je Anici lepo nevestino obleko ter venec sama spletla in jej ga dejala na glavo.

Ko je bil že čas, da gredó k poroki, odlašala je grofinja še vedno z raznimi izgovori. Ženinu in nevesti se je že čudno zdelo. Na jedenkrat

se odpró vrata in grof Galaz s svojo soprogo stopi v sobo. „Kaj ne, da naju nisi pričakoval?“ reče grof strmečemu Ferdinandu. „Vendar pa mislim, da ne bodeva vrlemu ženinu in zalej nevesti neprijetna gosta, če sva tudi nepovabljena prišla.“

Grof Galaz je nameraval že delj časa obiskati Predgradsko grofinjo. Pisal jej je, da pride k Ferdinandovej poroki. Slaba pot je bila vzrok, da sta prišla jedno uro pozneje, nego je bilo odločeno.

Grofinja Galaz migne svojej prijateljici, naj gre ž njo v stransko sobo. Kmalu se vrneti vselega obraza nazaj. Predgradska grofinja nagovori zbrane tako: „Moja prijateljica, grofinja Galaz, domislila me je na nekaj prav važnega in zanimivega gledé naše neveste in ženina.“ Držeč v vsakej roki prstan z dragim dijamantom, reče: „Po tem le prstanu v desnej roki je pokazal naš ženin svojo poštenost, oni v levej pa je dokazal nevestino poštenost. Prstana sta bila povod, da smo izpoznali vrla zaročenca ter ju pričeli čislati in ljubiti. Prstana sta dala povod, da sta se tudi onadva izpoznala. Brez teh prstanov bi ne obhajali danes te slovesnosti. Ker se je božja previdnost poslužila teh prstanov, da združi dve blagi duši, naj jih tudi nosita na spomin današnjega dné.“

Izgovorivši te besede, natakne jednega nevesti, družega pa ženinu na prst. Nevesto in ženina je jako razveselil dragoceni dar, še bolj pa način po katerem sta ga prejela. Potem so šli v cerkev k poroki. Ferdinand in Anica sta se prsrčno zahvalila Bogu, da je za ubogi siroti, ki sta bila brez očeta in matere, tako očetovsko skrbel.

Prosila sta v goreči molitvi še daljnega blagoslova od zgoraj. Tudi sta prosila božjega blagoslova na svoje dobrotnike.

Črez tri dni sta odpotovala neizrekljivo srečna zakonska na Češko. Vse jima je pri odhodu voščilo srečo in blagoslov božji.

Šestnajsto poglavje.

Y SREČI NESREČNI.

Ferdinand in Anica sta na Češkem med mrzlimi hribi in košatimi gozdi prav srečno in zadovoljno živela. Ljubeznjivi in zali otroci so jima veselje večali. Pa pustimo srečno družino, in idimo nazaj na Špansko ter poglejmo, kako se godi dediču Alfonzu. Če tudi je bival v najkrasnejši deželi, vendar je bilo njegovo življenje jako žalostno; dà bil je najnesrečnejši človek, ki je kedaj živel pod solncem. Seveda so ga imeli oni, ki gledajo le na bogastvo in vnanji blišč, za naj-srečnejšega. Oni čas, ko je čul o smrti grofiča, ki mu je zapustil bogato dedščino, imel se je tudi sam za jako srečnega. Komaj je skrival svoje notranje veselje pred plakajočo soprogo in otroci. Imel je vse, česar je le moglo poželeti njegovo srce: krasno palačo v glavnem mestu, mnogo gradov in posestev z obilnimi dohodki po deželi ter neizmerno bogastvo v gotovini, srebru in zlatu ter dragih kamenih. Pa kmalu je izpoznal, da tudi

vsi zakladi sveta ne morejo osrečiti človeka, če nima dobre in mirne vesti.

Že prvi večer je to izkusil, ko je bil zvedel o Ferdinandovej smrti. Bival je oni čas na deželi blizo Madrida. Proti večeru sedi s svojo soprogo na vrtu v hladnej senci. Soproga je bila vsa žalostna in objokana zavoljo smrti toliko jej ljubega otroka. „Oj, vendar bi ne bila smela zapustiti otroka; morebiti bi bil vendar še ozdravel. Celo življenje me bode to peklo. Zakaj nisem slušala njegovih milih prošenj, in ga zapustila!“ zdihuje z od joka zarudelimi očmi.

Alfonz jej resno zavrne: „Molči že jedenkrat o mrtvem dečku ter misli raje na svoje otroke! Pomisli vendar, kolika sreča je Ferdinandova smrt za tvoje lastne otroke.“

„Oj, na to še nikdar mislila nisem!“ reče blaga gospa. „Kako zloben mora pač biti oni, ki se veseli smrti kakega človeka, ker mu zapusti bogato dedščino! Ni prav, da bi višje cenili zemeljsko bogastvo nego življenje otrokovo!“ Pri teh besedah vstane ter gre iz vrta v svojo sobo.

Na jedenkrat priskakljata najmlajša otroka k grofu. Mala hčerka, držeč v roki golobčka, ki ga je umoril jastreb, pogleda s svojimi velikimi, črnimi očmi očeta ter reče: „Oj, ljubi oče, pogledjte nedolžno, mrtvo živalico! Pogledjte, snežnobelo perje s krvjo omadeževano! Pogledjte na vratu in prsih rudeče lise! Vendar so zlobni ti ropni ptiči, ki moré in davé nedolžne, krotke golobčke.“

„Pa je tudi prejel svojo plačo!“ oglasi se mali sinček, držeč ustreljenega jastreba z razpetima

perutnicama. „Vrtnar ga je izplačal! In takó je prav! Kdor mori druge, zasluži smrt!“

Kakor ostre pušice so zbadale te besede nedolžnih otrôk očeta v srce.

„Poberita se! in ne nadlegujta me s svojim neumnim žlobudranjem. Nimam časa vaju poslušati!“ reče grof nejevoljno. Brzo vstane in hiti proti temnemu drevoredu na vrtu. Tu, v tihej samoti ponavlja sam pri sebi otroške besede: „Kdor mori, zasluži smrt!“

„Oj strašno je pri srci očetu, slišati iz ust svojih lastnih otrôk zaslužno kazen, če tudi nič ne vedo o tem!“ zdihuje sam pri sebi.

Črez nekaj dni se preseli Alfonz v podedovano krasno palačo v Madridu, mislé, da najde dušni mir v šumečem veselji. V krasnej dvorani se zbere plemstvo, da častita novemu „grandu.“ Po stenah so visele krasne slike v dragocenih okvirih. Ponosno stopi grand Alfonz v dvorano ter prijazno pozdravi navzoče. Ko pa njegove oči zagledajo neko podobo na steni, kar obledi. Podoba je predstavljala moritev nedolžnih otročičev v Betlehemu. Pogled na nekega vojaka, ki je z režečim obrazom zabodel meč v prsi zalega dečka, da se je curkoma polila kri, pretresel ga je tako zelo. Šine mu misel v glavo: „Takov morilec sem tudi jaz; tako sem usmrtil zalega nedolžnega dečka.“

Brzo obrne oči na drugo stran dvorane. Njegovim očem se kaže drug prizor; na steni je podoba svetega Janeza Krstnika z odsekano glavo. Zapazivši odsekano glavo v skledi, strese se kar groze in strahu. „Tako kazen zaslužim jaz. One-

ga svetnika so deli po nedolžnem ob glavo. Če pá se zve moj zločin, odsekal bo tudi meni rabelj glavo,“ misli sam pri sebi.

Grof je zapazil, da so oči vseh strmè nanj obrnene. Zdelo se mu je, da ga gledajo vsi srpo radi njegovega hudodelstva. Roka, v katerej je držal klobuk, tresla se mu je tako, da bi mu bil kmalu padel iz roke. Tudi kolena ste se mu šibili; zdelo se mu je, da se bode kar zgrudil na tla.

„Gospodu grofu je slabo!“ vskliknili so nekteri.

„Da, tako je“, reče globoko sope; „peljite me v drugo sobo!“

Odvedejo ga v stransko sobo in posadé na naslanjačo. Potem jih prosi naj ga puste samega. Vsi so odšli; le Blanka, njegova dobra soproga, je ostala pri njem. „Za božjo voljo! kaj pa ti je? Kaj se je pripetilo?“

„O nič, nič! Ali onih strašnih slik v dvorani ne morem trpeti! Odstrani ju iz dvorane; kajti niso v njej na mestu!“ reče grof.

„Vsaj si ju že češče videl ter hvalil, da sta delo veččega slikarja,“ zavrne ga grofinja.

Sedaj pa sodim drugače; v dnu srca ste mi zoperni sliki s krvavečim otrokom in odsekano glavo. Dokler ste sliki v dvorani, ne prestopim več praga,“ odvrne jej grof s tresočim glasom.

Jako se prestraši blaga soproga pri teh besedah. Prvikrat se jej v srci vzbudi sum, da soprogovo srce teži gotovo kako hudodelstvo.

Zdravniki mu svetujejo, naj se poda zopet na deželo, da si utrdi zdravje. Šel je na jeden svojih podedovanih gradov. Njegovi podložniki so

ga sprejeli nad vse slovesno. Njegovi uradniki in drugo ljudstvo ga je pričakovalo v prazničneji obleki. Ali precej se mu zdi, da jim ne prihaja nič kaj iz srca; kajti videl je med njimi več tužnih obrazov.

Sam ne vem, kaj mi je; ali se je res vse izpremenilo, — kajti vsi ljudje se mi zdé spremenjeni in otožni ter me le od strani pogledujejo in mi nič kaj ne zaupajo; — ali pa sem jednak zlatenčnemu, ki vse v drugih barvah vidi, nego je istinito,“ misli grof.

Njegovi uradniki in služabniki ga spremijo v sobo. Govorica je nanesla tudi na njegovega brata, njih nekdanjega gospoda, in pa na njegovega nadepolnega sinka, ki je tako nenadoma umrl. Vsem so stopile solze v oči.

„Ne zamerite, blagorodni gospod, da smo tako mehkega srca;“ izgovarja se načelnik, sivolas starček. „Naša žalost radi nepričakovane in nagle smrti našega ljubeznjivega grofiča je prevelika, da bi se mogla na jedenkrat umakniti radosti. Nad šedstdeset let sem služil vašemu rajnemu očetu in potem bratu. Bila sta mi vedno jako dobra in prijazna. Nadepolnega sinčka vašega brata, ljubeznjivega Ferdinanda sem videl še pred kratkim, ko sem bil po opravilih na Vašem gradu — ali žalibog! — slednjikrat! Bil je še zdrav in čvrst, kakor riba v vodi. Imel sem s seboj svojega vnuka, ki stoji tu poleg mene. Bila sta jednake starosti; samo mladi grofič je bil zaljši in čvrstejši. Oj, kako prijazno se je ž njim razgovarjal mladi grofič! Kazal je bistro glavico. Veleli ste grofiču naj gre v svojo sobo. Takrat sem ga videl zadnjikrat. Sam pri

sebi sem mislil: Kakor sem bil jaz zvesti sluga tvojemu dedu in očetu, zali deček, tako, — upam, bode tudi moj vnuk jedenkrat tvoj sluga in prijatelj. Ali Bog je drugače obrnil. Naj se zgodi njegova sveta volja. Upam, da nam bode te Vi in Vaši otroci nadomestili našo izgubo.“ Tako je govoril sivi starček.

„Mislim, da!“ odgovori grof ter se poslovi od svojih služabnikov. Potem je šel v svojo sobo ter sam večerjal.

Drugi dan je bilo prav grdo vreme. Celi ljubi dan je deževalo. Alfonzu ni bilo ostati doma. Zagrne se v slab plajšč ter dene na glavo navaden klobuk, da bi ga nihče ne poznal. Tako napravljen gre iz gradu. Hotel je namreč izvedeti, kaj govore ljudje o njem, in kako je dobil dedščino. V gozdu sreča priletno kmetico, ki je bila jako žalostna videti. Prične se ž njo razgovarjati. Precej zapazi, da ga ne pozna. „Za kom pa tako žalujete? Vam je morebiti umrl mož, sin ali hči?“

„Oj,“ zdihne, „nekdo, ki mi je bil ravno tako ljub in drag, kakor sin in hči — naš mladi prihodnji gospod. Vsa okolica žaluje radi njegove nagle smrti. Seveda bi mi, stari ljudje, ne bili dočakali, da bi bil vrha dorastel ter nastopil gospodarstvo. Ali velika sreča bi bila to za naše otroke! Dobrodelna zvezda je za nje ugasnila.“

„Mar mislite, da vaš novi gospod ne bode dobrodelna zvezda za vas? Kaj se govori in pripoveduje o njem?“ popraša grof radovedno.

„O tej reči pa ljudje najraje molče;“ reče kmetica tiho in nekako skrivnostno. „Glejte kar smo čuli o njegovej bolezni in smrti, nam nič kaj

ne dopada. Saj še nikogar od družine zraven ni bilo. Tako nečloveško so ravnali. Kaj dobrega se nam je pač nadejati od takih ljudi? Prepričani smo, da bi grofič še živel, ko bi bil prišel v roke boljšim ljudem.“ Po teh besedah obmolkne dobra kmetica in solze jo oblijó.

Iznenadenemu grofu so bile te besede ostre puščice, ki so ga zbadale v srce. Ker sta prišla ravno do razpotja, reče kmetici; „Z Bogom žena! Moja pot drži na to stran.“

Sam pri sebi pa je tako-le modroval: „Kaj, morebiti pa ljudje že slutijo, že vedó, kar se je zgodilo? Oj, — potem gorje meni!“

Tako mu je budilo vse, karkoli je videl ali slišal, njegovo pekočo in nemirno vest. Podtikal je besedam pomen, o katerem se ljudem niti sanjalo ni ter jih obračal na-se. „Vendar je žalostno moje stanje. Kaj mi hasne zvezda z dijamanti na prsih, — znamenje moje časti, — če pa ne najde mirú in pokoja srce, ki pod njo bije!“ zdihoval je čestokrat,

Veliko britkost in žalost mu je vzročevala tudi osoda nesrečnega Petra. Precej po umoru mu je grof med drugim pisal tudi to-le: „Za sedaj ti prepustim užitek gradú in posestva. V popolno last ti pa gradú sedaj še ne smem izročiti, da ne vzbudim s tolikim darom suma. Po mojej smrti dobiš posestvo v last. Vedno pa se me ogibaj. Svet ne sme zvedeti, da sva v tesnej zvezi.“

Peter res tudi ni več prišel grofu pred oči, kar mu je bilo jako ljubo. Kakor je popreje grof čislal in ljubil veselega Petra, ravno tako, — dá,

še hujše ga je sedaj črtil. Imel ga je za vratnega morilca. Črtil ga je kot zlobnega, zaničevanja vrednega morilca, če tudi ga je sam z obljubami in žuganjem zapeljal v zločin. Lastna ljubezen ga je zaslepila, da se mu je zdel zločin na drugem ostudnejši nego na njem samem.

Ker pa le nič ni čul o Petru, jelo ga je skrbeti. Na jedenkrat pa sliši, da je veseli godec, ki je bil pa zadnje čase jako otožen in zamišljen, izgini in živa duša ne ve kam. Vse grofovo pozvedovanje in povpraševanje je bilo zaman. To ga je jako osupnilo in preplašilo.

„Če tudi njega vest tako zelo peče, kakor mene, lahko se prigodi, da samega sebe izroči pravici. Dà, — imamo slučajev, da so se hudodelniki sami izdali kaznovalnej pravici. Raje so umrli na morišči, nego, da bi dalje prenašali peklenške muke pekoče vesti. Dà, tako je! Gotovo bode še sebe in mene spravil na morišče,“ — tarna! je grof.

Slednjič se raznese glas, da se je Peter utopil. Skočil je v morje z neke skale, na katerej je pustil svoj klobuk, plajšč in svoje razdrobljene in razbite gosli. Težak kamen se je sedaj grofu odvalil od srca. Muke pa, katere mu je vzročevala njegova pekoča vest, bile so pa le še toliko strašnejše.

„Tudi tega človeka sem pahnil v časno in večno nesrečo — pekel. Kaj družega je tudi meni pričakovati, nego, da bodem šel tudi jaz za njim. Oj, obupati mi je!“ — zdihoval je čestokrat.

Med tem se je skušal vtopiti v posvetni vrišč in veselje, da zaduši pekočo vest. Ko tudi v veselji ne najde notranjega miru, ločil se je popolnoma od sveta. Preseli se na nek grad, ki je bil v pustej samoti. Po cele dni je tičal zaprt v svojej sobi; ogibal se je skrbno vsake družčine. Hodil se je izprehajat le ob grdem vremenu in po samotnih potih, da ne bi srečal kakega človeka. Že njegov pogled in njegova hoja sta razodevala veliko žalost. Če je še pozno zvečer ves zamišljen taval po samotnem, tihem gozdu ter so ga tû srečevali drvarji, vračujoč se od svojega dela, govorili so med seboj: „O, nesrečni gospod! Vsega ima v obilnosti, česar le srce more poželei; vendar ne bi hotel ž njim menjati!“

Tudi grof sam je češče zavidal logarje in delavce na polji, ki so bili pri svojih težkih delih vendar le vedno židane volje ter prepevali in žvižgali. Mislil si je: „Bolje bi bilo za-me, da bi bil vzrastel pri plugu in sekiri. Ne poznal bi pregreh, v katere tako lahko zapelje bogastvo, čestilakomnost in svetni blišč. Oj, najstrašnejše, da, jedino zlo je hudobija! Revščina, težko delo, dà celó najhujše bolečine in grenka smrt so le lahko breme v primeri s pekočo vestjo. Blagor onemu ki je ohranil čisto vest! Dovolj bogat in srečen je, naj si je tudi najrevnejši dninar. Dobra in čista vest je zaklad, ki preseže zaklade celega sveta. Posvetna čast in imenitnost so le prazne pene, ki izgingejo.“

Sedemnajsto poglavje.

ŠKESANI HUDODELNIK.

Kmalu pa so se vsule nad glavo nesrečnega moža še druge nezgode, ki so njegovo notranjo žalost in muko še večale. Njegovi najmlajši otroci so v kratkem času pomrli za kozami v cvetji svojega življenja.

Jako hudo mu je dela izguba teh njegovih otrok. Okoliščina pa, da so jih podavile koze, silila ga je k resnemu premišljevanju. „Da bi bil Ferdinanda toliko lažje spravil na tihem iz sveta, izmislil sem si, da je zbolel za nalezljivimi kozami. Sedaj pa je ravno ta ostudna bolezen mojim lastnim otrokom vzela življenje. Je li to kazen božja za mojo neusmiljenost in hudobijo? Ali potem bi bil Bog kaznoval nedolžne otroke mesto krivega očeta. To pa je nemogoče!“

Premišljuje semtertje; slednjič mu pride na um: „Za nedolžne otroke je zgodnja smrt lahko velika dobrota; za-me pa, ki imam obteženo vest s tolikim zločinom, je velika kazen; vsaj vest mi pravi tako. Neskončno modri Bog doseže z jednim sredstvom več namenov. Le mi kratkovidni ljudje moramo češče več pripomočkov rabiti, da bi dosegli le jeden namen; pa nam čestokrat še ta spodleti. Zaradi tega mislim, da je nagla smrt mojih otrok, katere je Bog k sebi poklical, za-me kazen za to, kar sem zakrivil nad otrokom svojega brata.“ — Kmalu pa je zopet mislil: „To so le

sanje razburjene domišlije.“ Prizadeval si je take in jednake misli izbiti si iz glave. Vendar pa so ga mučile po cele dni. Pač je dobro čutil, da dela to njegova slaba vest.

Njegova najstarejša hčerka Evgenija, gospica pri osemnajstih letih, bi se bila lahko prav dobro in srečno omožila. Nek vrl plemič blagega srca jo je snubil. Evgenija bi bila rada dala vrlemu mladeniču svojo roko v zakon. Njena mati bi bila iz srca rada privolila v to, zaradi izvrstnih zmožnosti blagega mladeniča in pa zaradi njegovega poštenega in krepostnega življenja. Grof Alfonz pa zaničljivo odreče vrlemu mladeniču prošnjo, češ, da ni dovolj bogat in njemu soroden glede plemstva. Prisilil je svojo hčer, da se je zaročila proti svojej volji z nekim samopašnim in razuzdanim vojvodo, le ker je bil vojvoda bogat in mogočen. Vidno je hirala nesrečna mlada soproga in umrla čez malo let. Hudo je zadel ta udarec Alfonza. „Jaz sam sem vzrok prerane smrti svoje drage hčere. Moja častiželjnost jo je prisilila v nesrečni zakon, ki jej je vzročil prezgodnjo smrt. Ni zapustila otrôk. Jaz, ki sem umoril jedinega otroka svojega brata in svoje pobožne ljubeznjive svakinje, izgubil bodem še vse svoje otroke. Ne bodem se mogel radovati svojih vnukov,“ — zdihoval in tarnal je.

Tako se je tudi zgodilo. Najstareji in jedini še živi sin grofa Alfonza, bil je žrtva napačnih načel, katera mu je oče vcepil v srce. Vzgojeval ga je, kakor je češče rekel, le za čast in slavo.

„Čast gre nad vse!“ bil je njegov izrek. Modrejša mati je pa ta izrek razlagala tako-le:

„V nekem pomenu je to sicer res. Kar je bliščoba na zlatu, to je čast glede kreposti. Čast brez kreposti je prazna, zlata pena. Prava čast pa je jedno in isto, kakor krepost. Ona čast, ki ima tudi pri Bogu veljavo, naj nam je nad vse. Treba je, da se ogiblremo ne le tega, kar nas onečasti v očeh ljudi, ampak tudi, kar nas onečasti pred Bogom. V tem pomenu naj ti bode nad vse izrek: „Čast je nad vse!“

Ali sin se je malo zmenil za besede svoje dobre, skrbne matere; ravnal se je raje po vzgledu svojega očeta, kateremu je bila mar čast le pred svetom. Storil je Filip marsikatero neumnost, ker je menil, da to zahteva čast plemiča. Jedenkrat se je čutil od nekega mladega gospodiča razžaljenega. Menil je, da zahteva čast, poklicati ga na dvoboj. Vsekal je svojemu nasprotniku rano, da se je na mah mrtev zgrudil na tla. Pa tudi sam je dobil tri rane, za katerimi je v malo dneh umrl. Ko grof Alfonz zve to žalostno novico, pretrese ga jako in do smrti vžali. „Za tremi ranami! — za tremi ranami! To je še najhuje,“ — ponavlja sam pri sebi. Spomnil se je onih treh ran, za katerimi je umrl po Petrovem sporočilu mali grofič Ferdinand. Njegova otožnost je prikipela na vrhunec.

Kolikor si je tudi prizadeval Alfonz, da prikrije svoj dušni nemir svetu, vendar le ga ni mogel popolnoma. Sosebno je zapazila to njegova blaga soproga; mnogo je trpela ž njim.

„Kaj ti je vendar, ljubi soprog? Kaj te muči? Razodeni vendar svojeji zvestej soprogi svojo no-

tranjo muko. To boče olajšalo tvoje srce. Morebiti ti znam vendar le pravo svetovati, da svoj dušni mir zopet zadobiš," povpraševala ga je čestokrat prav prijazno.

On pa je le trdovratno molčal; kajti mislil si je: „Moja hudobija je prevelika, da bi jo mogel zaupati človeškemu ušesu.“ Rekel je vselej svojej soprogi, stoječej pred njim z milotožnim obrazom in od joka zarudelimi očmi: „Pusti me! Saj ni drugega, nego izpridena kri, ki mi vzročuje neko dušno bolezen, katere vzrokov še sam ne poznam.“

Muka pa, katero je po dnevu znal skrbno prikrivati, dala mu ni niti po noči miru. Govoril je o njej, ne da bi vedel za to. Strašno zločinstvo, ki ga je mučilo po dnevu, plavalo mu je tudi v sanjah pred očmi. Čestokrat je govoril v sanjah o njem s strašnim srce trgajočim glasom. „Oj, pusti, pusti me vendar, krvaveči angelj! Kaj me gledaš tako srpo in jezno? Kaj mi vedno kažeš svoje tri krvaveče rane; saj so mi že tako vedno pred očmi. Se morejo li tudi angelji srditi? - Ne, angelji se ne morejo srditi, ni krvaveti! Rane te več ne bole; ne spominjaj se jih tudi več! Bil sem zaslepljen, bil sem ob pamet; oj, odpusti mi, ljubi Ferdinand, ki si sedaj nebeški angeljček, — kar sem storil v blaznosti! Saj se sedaj že veseliš v nebesih; jaz, jaz nesrečnež pa že sedaj okušam peklenške muke onega ognja, ki me hoče požreti. Zdi se mi, da vidim le dim in žvepljeni ogenj, ki meče svoje iskre na-me!“ Tako je nesrečnež po noči v sanjah stokal in zdihoval.

Tako govorenje in zdihovalje je čestokrat čula soproga v strašnej nočnej tihoti. Tudi po dnevu je sedel češče v sobi zatopljen v svoje misli. Glavo je držal na rokah naslonjeno. Ni zapazil, da je soproga stopila v sobo in stoji poleg njega. Tako ves v misli zatopljen je govoril na pol glasno sam s seboj. „Pravo božje prekletstvo tare mene in mojo rodbino! Hotel sem nakloniti svojim otrokom bogato dedščino bratovega otroka; pa ne bodo je uživali. Vzrok sem smrti bratovega otroka; sedaj pa sem sam preživel vse svoje otroke. Menil sem, da bodo moji otroci podedovali pravice imenitne in slavne grofije; in glej! sam sem še ostal iz te slavne rodovine. Mislil sem si z zločinom sezidati zlate gradove, pa nakopal sem si živ pekel!“ tako je zdihoval grof na pol glasno. Slišavši te besede, strese se grofinja po vsem životu. Tiho se splazi zopet iz sobe, da je ne bi grof zapazil.

Jako je potrla blago gospo že smrt njenih ljubljenih otrôk. Gledati pa dan za dnevom soprogo notranjo žalost, — to jej je bilo še huje. Če tudi je vedela za njegovo tajno hudodelstvo, katerega se je tolikanj kesal, vendar le ga je ljubila iz celega srca. Imela je prisrčno in pravo sočutje do njega. Hudo jej je delo njegovo trdovratno molčanje; kajti ni se mogla ž njim o njegovej tugi razgovarjati, niti ga tolažiti ter mu muke polajšati. Njene telesne moči so radi vedne skrbi in tuge slednjič popolnoma opešale. Prijela se je je sušica.

Nekega dne sedi njen soprog poleg njene postelje. Čutila se je jako slabo ter vedela, da se jej približuje slednja ura. Svojej strežnici migne,

naj gre iz sobe. Potem prime svojega nesrečnega soproga s svojo že na pol mrzlo roko za njegovo, pogleda ga jako milo in ljubeznjivo in mu reče s svojimi bledimi ustnicami in tihim, slabim glasom tako-le: „Dragi soprog! približuje se ura, da se ločim iz tega sveta in od tebe. Le nekaj trenutkov še morem živeti. Slušaj mojo slednjo prošnjo, besede ljubezni, miru in sprave. Oj, že davnaj vem za tvoje zločinstvo, ki ti vzročuje tolikanj bridkosti in dušnega nemira. Slutila sem ga že prej. Velel si dragega mi Ferdinanda, sinčka svojega lastnega brata, umoriti. Slišala sem čestokrat iz tvojih lastnih ust, če tudi nisi vedel za to. Povedal si budé in sanjaje. Grozno je hudodelstvo, ki si ga storil; ali še večje je usmiljenje božje in njegova milost. Spravi se z neskončno usmiljenim Bogom še v tem življenji. Upam, da pridem kmalu k njemu v sveta nebesa. O, reši vendar svojo dušo, da se sedaj ne ločiva za vekomaj, ampak se jedenkrat zopet srečno snideva in vidiva v svetih nebesih!“

Alfonzu, čegar oko se do sedaj ni nikdar solzilo, čegar srce je bilo trše nego kamen, udril se je potok solz. „Oj, blaga duša, vedela si, da sem zlobnež, vendar le si imela še ljubezen in usmiljenje do mene v svojem srci. Ta tvoja ljubezen mi daje srčnost. Ljubezen in usmiljenje božje je še večje. Odpuščaš mi, če tudi sem ti vzročil toliko tugo in bridkost; tudi usmiljeni Bog mi bode odpustil. Hočem se iz celega srca k njemu zateči ter ga prositi odpuščanja. Upam, da zopet zadobim pri Bogu odpuščenje, in da se v nebesih zopet vidiva.“

Pri teh besedah se mu Blanka prijazno nasmije, ozre se s svojimi že mrtvaškimi očmi še jedenkrat milo nanj, potem pa izdihne svojo blago dušo. Alfonz pa pade na svoja kolena, povzdigne svoji sklenjeni roki in objokane oči proti nebu ter prične moliti tako-le: „O Bog, ki si mi dal za tovarišico v tem življenji tako blago dušo, podobno nebeškemu angelju, katere pa jaz hudobnež nisem bil vreden, in katero si sedaj vzel k sebi v nebeško veselje, oj ne zavrzi mene! Oj, podaj mi milostljivo svojo usmiljeno roko in pomagaj mi črez velik in širok prepad, ki bi me na vekomaj ločil od nje, — pa tudi od tebe, usmiljeni Oče nebeški! Velika in veličastna so vsa tvoja dela. Ali najlepše se kaže tvoja slava in veličanstvo v tem, da se grešnikov usmiliš, jih pripelješ na pravo pot ter vekomaj izveličaš!“

Osemnajsto poglavje.

REDOVNIK.

Po smrti svoje blage soproge se je Alfonz preselil na nek najbolj oddaljen grad, katerega so okoli in okoli obdajali visoki hribi in zarasteni gozdi. Grad je bil skoraj ravno tako star videti, kakor oni, v katerem je velel grofiča Ferdinanda tako neusmiljeno usmrtiti. Onega gradú seveda bi se ne bil izvolil za bivališče tudi za celi svet ne. Le samo njegov zvesti, stari sluga ga je spremil v to samoto; živel je tu popolnoma ločen

od sveta. Najraje je bil čisto sam v svojej sobi ter čital iz kake podučne knjige, ki jo je vzel s seboj iz zapuščine svoje rajne soproge. Kmalu so mu bile te knjige dražja dedščina, nego vse zlató, dragi kamenji in biseri njenega kinča. Posebno rad je čital svete evangelije in pa „hojo za Kristusom“ Tomaža Kempčana. Našel je v knjigah marsikateri oddelek od nje zaznamovan ali pa opazko od njene roke zapisano, ki je razodevala njeno blago srce in njena čutila. Taki oddelki so bili zanj še posebno podučni in tolažljivi. „Oj, kako velika nesreča je zame, da že popreje nisem hotel spoznati teh knjig. Oj, ko bi bil te knjige čital bolj marljivo, mesto marsikaterih drugih, ki so mi bile le v razveseljevanje, postal bi bil gotovo boljši človek ter nikdar tako globoko zabredel!“ zdihoval je čestokrat. Nikdar se ni naveličal čitanja; tudi na svoje samotne izprehode je jemal to ali drugo knjigo s seboj.

Če tudi je našel v teh podučnih knjigah mnogo tolažbe, vendar njegova vest še ni bila mirna. Čutil je neizrekljivo notranjo tugo in bolečino, ki mu je spodjedala zdravje prav očividno. Črez nekaj časa zboli jako nevarno. Njegov stari, zvesti sluga mu reče; „Milostivi gospod! Ako bi bil jaz na vašem mestu, bi najprvo skrbel, da poravnam račun z Bogom. Vedno je dobro, da se človek spravi z Bogom. Pokličite k sebi duhovna, kajti v svojej lastnej zadevi ni človek nikdar dovolj moder, najmanj pa v tako važnej, ki na večno odloči blagor ali pa gorje.

Že dolgo čutim to; ali pa veš za kakega duhovna, kateremu bi mogel popolnoma zaupati

svoje srce. Črtil sem ta stan že od svoje mladosti, ko mi je nek star, čmeren duhoven s palico vbijal zveličavne nauke Jezusove vere v glavo. Od onega časa sem se skrbno ogibal vsakega občevanja s tem stanom. Seveda ni bilo prav, kar sedaj prav dobro izprevidim. Oviralo me je, da se nisem bolj seznanil z blaživnimi resnicami naše svete vere ter se jo učil bolj čislati in ljubiti“, odgovori bolnik.

„Kakih pet ur hoda od tod je samostan reda svetega Frančiška. V tem samostanu živi več prav častitljivih mož; odmrli so popolnoma svetu in lastnej ljubezni ter služijo s pobožnim srcem jedino le Bogu. Če mi dovolite, hočem iti tje ter prositi predstojnika v vašem imenu, naj vas pride obiskat, ali pa naj pošlje kakega drugega, ki ga spozna za najvrednejšega. Hočete li tako?“ reče mu na to sluga.

„Da, da, le stori to!“ reče mu Alfonz. Ker je sluga izprevidel, da je grof v velikej nevarnosti, napisal je precej list predstojniku. Izročivši list selu reče: „Brzo obsedlaj dva čila konja, jednega za-se, drugega pa za duhovnika, po katerega pojdeš. Podvizaj se ter jahaj tako brzo, kakor izprevidiš po svojej previdnosti, da moreta konja prestati.“

Pričelo se je že mračiti. Sluga je ravno prižgal v prednej sobi svetilnico, da jo nese v bolnikovo sobo; kar stopi v sobo redovnik ter poda slugi list svojega predstojnika. Sluga, držeč v roki prižgano svetilnico, pelje častitljivega redovnika k bolniku. „Milostivi gospod, tu vam je poslal samostanski predstojnik, kakor mi piše, jednega najvrednejših bratov svojega samostana, o. Antona.“

Ne hote se zgane grof, zagledavši redovnika. Tiho opazuje pri svetilnične svetlobi moža, stoječega pred njim v dolgej rujavkastej hali, prepasanej z vrvico. Redovnik je bil že precej priletan, suhega in bledega obličja ter plešaste glave. Le po sencih je bilo videti še nekaj las, kakor sneg belih. Na obrazu se mu je videlo pravo sočutje. Vendar pa se je izražala tudi neka boječnost in strah. Slednjič ga nagovori grof: „Iznenadili ste me, častitljivi oče; nisem vas tako brzo pričakoval. Moram se nekoliko zbrati. Med tem pa sedite semkaj k postelji.“ Alfonz pokaže pri teh besedah na stol in redovnik sluša. Sluga postavi svetilnico na stransko mizo ter odide.

Očeta Antona je pogled bolnega grofa tako prevzel, da se ni mogel zdržati solz. Nehote so mu tekle po bledem lici. In res, nihče ni mogel bolnika pogledati, da bi se mu ne smilil v srce. Jako je shujšal in upadel, in lasje so mu osiveli. Njegovo obličje je spričevalo o velikem prestanem trpljenji, ter izražalo neko nepopisljivo tugo. Prijazno poda redovniku roko ter reče: „Dragi častitljiv duhovni oče, vaše usmiljenje do mene vzbuja v meni zaupanje do vas. Žalibog, da ne zaslužim vaših solz. Sem velik hudedelnik. Bojim se, Vam razodeti strašno skriynost, ki teži mojo dušo; kar čez ustnici mi ne gre. Človek je vendar čudna stvar, da se ne boji storiti zločina, ki si ga ne upa potem s pravo besedo niti izgovoriti. O Bog, daj mi moč in svojo milost!“

Ves oslavljen se zgrudi nazaj na posteljo, obrne svoje oči proti nebu ter obmolkne. Strašna tihota nastane v pičlo razsvetljenej bolnikovej sobi.

Ni bilo čuti drugega, nego uró na steni in pa sem-tertje globoke zdihljeje nesrečnega bolnika.

Slednjič nagovori redovnik bolnika tako-le:

„Ker vam stane toliko truda razodeti zločin, hočem vam pomagati in jezik razvezati. Veleli ste nekđaj nekemu vašemu slugi, Petru po imenu, naj s strupom ali bodalom na skrivnem umori mladega, zalega grofiča Ferdinanda, sina vašega brata, da si prilastite njegovo bogato grofijo in drugo imetje.“
Do današnje ure ste še krivični lastnik one grofije.“

Alfonz debelo pogleda s svojimi velikimi črnimi očmi frančiškana in reče: „Kako pa veste vi to! Kdo vam je povedal?“ ✕

„Ni treba, da bi mi bil kak človek povedal, kar ste s Petrom govorili. Vem za vsako besedo. Kakor sta se bila s Petrom dogovorila, poročal vam je v listu lažljivo o smrti mladega grofiča. Pisal vam je, da je grofič umrl za hudo nalezljivo mrzlico. List ste pokazali svojej soprogi, drugim prijateljem ter sploh vsakemu, ki ga je hotel čitati. V posebnem listu pa, katerega ni videlo nobeno človeško oko razun vašega, ker ste ga precej sežgali, sporočil vam je tájno vest, da je usmrtil grofiča s tremi suni z bodalom, ker ni mogel dobiti strupa.“

„Oj, človek, ti je li duh božji to razodel, ali pa je že moja skrivna hudobija znana celemu svetu?“
zavpije Alfonz strahu ves raz sebe.

„Le potolažite in umirite se! Razven mene ne vé na Španjskem živa duša kaj gotovega o tem. Prinesel sem vam pa tudi, kakor mislim, najboljšo tolažbo. Umor se ni izvršil; grofič Ferdinand še živi prav srečno in zadovoljno!“ — odgovori redovnik.

„Ferdinand še živi? Oj, pri živem Bogu vas prosim, povejte resnico! je li res tako? vprašuje grof ves raz sebe, sklonivši se po konci na postelji.

„Dá, dá, gola istina je! S prisego vam morem to potrditi. Božja sveta previdnost je čula nad otrokom in ga obvarovala čudovito. Bodalo, s katerim je hotel Peter prebosti zalega dečka, je izgubilo svojo ostrino. Roka morivčeva je otrpnila. Njegovo srce pa, popreje trše od železa in jekla, se je omečilo usmiljenja. Vendar je bilo prišlo že do zadnjega. Grofič je krvavel iz treh ran. Na srečo niso bile smrtne; Ferdinand je ostal živ in živi še do tega trenutka,“ reče redovnik Anton prav mirno.

„Oj,“ vsklikne Alfonz, tresoč se veselja, — „če je tako, če Ferdinand še živi in nisem morivec, oživel bi na novo! Dá pripravljen sem, da očitno pripoznam namerovani zlobni naklep in izročim krivično dedščino nazaj pravemu lastniku. Ali vse se mi zdi še senj in ne morem verjeti! Pa, — povejte, povejte, kaj se je zgodilo pozneje! Kaj je počel Peter z ranjenim dečkom?“

„Peter je stal kakor okamnjen poleg krvavečega grofiča. Ni si vedel svetovati. Ni vedel kam z dečkom, ni kako se ogniti vašemu maščevanju, ko bi zvedeli o tem. Ali v tem trenutku je poslal Bog njemu, ali bolje nesrečnemu in usmiljenja vrednemu dečku, v največjeji sili vrlega moža na pomoč. Brez pomoči onega vrlega viteza bi bil skoraj gotovo deček umrl. O tem trenutku je razdrobil zaklejnena sobanska vrata, kamor je bil zbežal grofič pred svojim morivcem, — Bernard grof Rijo. Stopivši v dvorano, hotel je Petra usmrtiti, — pa mu

je slednjič le prizanesel. Ranjenemu grofiču pa je obvezal rane in ga vzel s seboj. Za to pa je vedel le sam Peter,“ pripoveduje redovnik.

„Grof Rijo je storil to? Moj najhujši sovražnik, ki je bil radi mene pregnan iz Španjskega? Izginil je na tihem, da živa duša ni vedela kam,“ reče ves osupnen grof.

„Vrli in nedolžni mož,“ — pripoveduje redovnik, — „ki je bil tako zelo, a po nedolžnem zatožen pred kraljem, zbežal je le v hribovje. Tu je živel kot samotarec prav pobožno. Nihče ni vedel, kdo je. V to svojo puščavo je vzel s seboj grofiča. Prav skrbno ga je vzgojeval in podučeval. Ko je grofič odrastel, šel je z njim v Salamanko na visoke šole. O priličnem času je nameraval stopiti pred kralja ter Alvarecevo grofijo zahtevati nazaj za svojega rejenca. Znal si je preskrbeti vseh dokazov za svojo trditev. Tudi Peter mu je ob nepričakovanem prihodu razodel vaš zlobni naklep. Pozneje mu je pa izročil tudi vaše liste, iz katerih se vaš zločin more dokazati. Pekla ga je namreč vest, da je pripomogel grofiča pripraviti ob njegovo imetje. Oni listi, ki pričajo proti vam, tri rane, ki se še grofiču poznajo, kip, ki leži mesto trupla v grofovskeje rakvi, in še druge okolščine bi bile zadostovale, da dokaže vaše hudodelstvo ter vas pred sodnijo prisili, da spoznate Ferdinanda za grofa Alvareca ter mu povrnete njegovo grofijo. Nagla smrt pa je prehitela grofa Bernarda, da ni izvršil svojega namena. Zadel ga je nenadoma mrtvoud. Grofič Ferdinand pa, ki za svoj imeniten stan še ne ve, šel je pozneje na Angleško. Avstrijski

poslanec na angleškem dvoru ga je sprejel v svojo službo. Pozneje je šel s poslancem na Dunaj. Sedaj pa živi na Češkem prav srečno in zadovoljno s svojo soprogo v krogu svojih ljubeznjivih otrôk.“

Ne hoté se Alfonz zgane, ko čuje o sramoti, ki mu je pretila. Grof Bernard ga je nameraval radi njegovega zločinstva očitno zatožiti, in on še za to vedel ni. Vendar pa je bilo veselje še večje, da Ferdinand živi: Pobožno sklène svoje roki, pogleda proti nebu in moli prav s sočutjem tako-le: „Dobrotljivi Bog, na veke naj bode hvaljeno tvoje usmiljenje! Obrnil si vse na dobro, kar sem slabega nameraval. Nisem vreden tvojega usmiljenja. V tvojih očeh sem morivec, če tudi se hudobija ni izvršila. Ni moja zasluga, da se je zlobno djanje opustilo; Ti si ga zabranil. Zaslužil sem, da bi me bili zaprli vse žive dni v temno ječo ter mi vzeli vsa znamnja grofovskega dostojanstva, ker sem bil nečlovešk stric, nezvest jerob in ropar dedščine. Pa Ti, usmiljeni Bog, si odvrnil od moje obitelji to strašno sramoto. Po drugem trpljenji si me pripeljal k izpoznanju; bilo je za-me ogenj, ki me je očistil madežev. O, hvala Ti bodi za to na vekomaj! Le nekaj te še prosim! Ohrani me pri življenji še toliko časa, da se popolnoma spravim s Teboj. Daj mi tudi, da še jedenkrat vidim od obličja v obličje sina svojega brata, dragega Ferdinanda. Storil sem mu v svojej slepoti hudo krivico ter ga črtil, sedaj pa ga ljubim, kakor svojega lastnega sina. Daj, da tudi od njega zadobim odpuščenje za storjeno mu krivico; potem rad zatisnem svoje oči!“

Devetnajsto poglavje.

STAR ZNANEC.

Grof Alfonz dolgo molči in na tihem moli. Slednjič reče redovniku: Marsikatera reč v tej zadevi mi je še temna in nejasna; rad bi si jo raztolmačil.“ Povpraševal je za to in ono; na vse mu je znal redovnik povoljno odgovoriti. Alfonz prične govoriti tudi o Petru. „V srce se mi smili nesrečni človek; tudi nad njim sem se hudo pregrešil. Istinito ni bil hudoben človek; bil je le mehkega srca, ki se da lahko k hudemu in dobremu nakloniti. Z upanjem, ki sem ga vedel v njegovem srci vzbuditi, in pa s strahom, ki sem mu ga vzročil s svojim pretenjem, pripravil sem ga tako daleč, da mi je s prisego obljubil izvršiti strašno dejanje. Jako sem mu hvaležen, da je prizanesel Ferdinandu. Odpustim mu, da me je prekanil z lažnjivim sporočilom o Ferdinandovej smrti in pa z dozdevnim pogrebom; ne bil bi pa pričakoval od njega, da me izda mojemu najhujšemu sovražniku, grofu Riju in mu izroči moje listine. Vendar mu odpustim tudi to iz celega srca! Priporočam nesrečnega usmiljenja vrednega človeka vašej pobožnej molitvi, častitljivi oče!“

Pri teh besedah oblijó redovnika solze; ihté reče grofu: „Nikar me ne imenujte tako; kajti tudi jaz sem velik grešnik. Jaz sem oni Peter, oni nesrečni pevec, ki vas je prekanil in izdal.“

Jako se Alfonz začudi, ko sliši, da njegov nekdanji sluga še živi. Ravno tako ga je iznenadilo, da ga vidi tako izpremenjenega pred seboj. Komaj

je mogel vrjeti, da je priletni mož s plešasto glavo in grbastim obrazom oni, nekdanj tako veseli pevec z lepimi rumenkastimi lasmi in cvetočim licem. Prinega za roko ter dolgo opazuje z milim pogledom. Solze častitljivega moža so tudi grofa ginile, da se mu kar curkoma uderó po velem lici. Ko se nekoliko umiri, reče tako: „Hvala Bogu, da še živiš in da ti je Bog dal čas delati pokoro! Med tem sva se oba jako postarala in izpremenila. Dà, ves svet okoli naju ima sedaj drugo, bolj resno podobo. Sedaj izpoznava nečimernost, praznoto in minljivost vse posvetne slave, ki naju je zapeljala k neumnosti in pregrehi ter naju oropala dušnega miru. Oj, veliko hudega in tuge sem ti zakrivil! Tudi te tvoje solze me tožijo. Odpusti mi, dragi Peter! V onem času si bil še neizkušen mlad mož, skoraj še mladenič; jaz pa sem bil že mož, ki mora imeti skušnjo in previdnost. Mesto, da bi te bil neizkušenelega mladeniča vodil po pravej poti, sem te še celo zapeljal. Pa povej mi vendar, kako se ti je med tem godilo? Gotovo si moral veliko trpeti, predno si našel dušni mir v tihem samostanskem življenji, kakor kaže tvoja obleka!“

Ko se naš nekdanji Peter nekoliko umiri, prične tako-le pripovedovati: „Če vas mika življenje tako nevrednega človeka, kakor sem jaz, hočem vam vse povedati. Notranji boj in smrtni strah, katerega sta mi vzbujala dogovorjeni zločin in pa poskušnja umora, polegel se je kmalu. Tudi se mi je dobro posrečil dozdevni pogreb; vi pa ste mi iz novega za plačo obljubili in zagotovili v listu posestvo in grad. Sedaj pa se mi v srci zopet vzbudi

želja, da bi vzel v zakon Elizabeto. Praznično oblečen hitim k njej ter jej naznanim veselo novico, da sem postal lastnik gradú, in da jej ne bodo stariši več branili stopiti v zakon. Ali s svojim bistrim umom je precej vse izpoznala.

„Strašna misel in sum se vzbuja v mojem srci! Od kod to, da vam je grof Alfonz podaril grad? Kaj takega ste mu storili? Vašega petja in godbe vam ni tako drago plačal. Služili ste mu kot orožje ter umorili malega, zalega grofiča Ferdinanda s strupom ali pa bodalom. Oj kako črno dušo in zlobno srce krije vaša zala vnanja postava! Kaj? Vi se predrznete misliti, da podam svojo roko morivcu v zakon! Ne, ne, na veke ne! Ako bi bili ostali pošteni, kakor ste bili do sedaj, in ko bi bili stariši privolili, stopila bi bila gotovo z vami pred oltar; kajti imela sem vas za blagega mladeniča. Sedaj pa vem, da ste lopov, — zločinec! Le prijaznosti, ki sem jo do sedaj v svojem srci do vas imela, imate se zahvaliti, da bode strašna skrivnost vaše hudobije za vselej v mojem srci skrita ostala in šla ž njo v hladni grob. — Ó moj Bog, kako zeló sem se prevarala!“ Tako mi je odgovorila Elizabeta; milo se je ozrla proti nebu in debele solze so se jej lesketale v očeh. Hotel sem se izgovarjati ter jo prositi odpuščenja. Ali plemenito in jezno me pogleda ter reče: „Poberi se izpred mojih oči, strupena kača, deroč tiger! Ne stopi mi nikdar več pred oči!“

Bil sem čisto potrť; jednak pijancu sem šel negotoviñ korakov proti domu. Sedaj so se mi odprle oči. Sam sem se oropal sreče, zdihnil sem, ker sem zapustil pot kreposti! Tako strast človeka pre-

slepi, da postane krvoželjen tiger. O, naj bi človek nikdar ne slušal strasti, ker zaslepi um in okuži srce.

Sedaj pa se še z vso močjo zbudi moja vest, ki ni nikdar popolnoma zaspala. Imel sem se za morivca radi zlobnega namena. Takov sem pred Bogom tudi bil. Gotovo bi bil mladega grofiča ostrupil, ko bi ne bil Bog tako obrnil, da nisem dobil strupa. Ne morem se Bogu dovolj zahvaliti, da mi je zabranil izvršiti umor, ko je nedolžno dete že krvavelo iz treh ran. Oj, ako bi bil umoril grofiča, gotovo bi bil zblaznil; bil bi obupal. Za sveto dolžnost sem si držal sedaj, da mlademu grofu. zopet pripomorem do njegove dedščine. Zvedel sem, da je blagi vitez, ki je rešil Ferdinanda, in pa pobožni samotarec v hribovji jedna in ista oseba. Šel sem k njemu ter mu izročil vaše liste. Padel sem pred njega na kolena ter ga prosil naj gre h kralju ter z viteško srčnostjo zahteva in brani pravice mladega grofiča Ferdinanda.

Samotarec mi je rekel: Vse to se bode zgodilo, smete se na-me zanesti. Ali sedaj še ni ugodna prilika za to. Kakor hitro pa pride ugodni čas, — poskusil bodem popreje z lepa grofa Alfonza pregovoriti, da izroči ukradeno imetje Ferdinandu nazaj. Če pa lepa beseda ne bode nič pomagala, potem se bodem še le očitno pred kraljevo sodnijo potegnil za Ferdinandove pravice. Te liste pa, ki so tako osodepolni za grofa Alfonza, izročil bodem zapečatenemu svojemu prijatelju, ki je predstojnik kartuzijanskemu samostanu. Prosil ga bodem, naj jih varno hrani v samostanskem arhivu (shrambi za stare listine). Ne sme jih nikdar pokazati nobe-

nemu človeku. Izroči naj mi zapečatené nazaj, kedar jih bodem zahteval. Molčite tudi vi, kakor kamen o tej žalostnej dogodbi. Sedaj pa idite v miru! Z Bogom!“

Bil sem prepričan, da je mladi grofič v dobrih rokah, in da mu stoji na strani izvrsten mož, ki se bode kot zagovornik zanj potegnil. Jaz pa sem sklenil svet zapustiti ter stopiti v samostan, da tam na tihem delam pokoro za svoje pregrehe. Vendar pa sem se bal, da me ne bi na tihem iz sveta spravili, ko bi morebiti vendar le zvedeli, da sem se spreobrnil ter pričel pokoriti se za svoje zločinstvo; kajti le jaz sam sem vedel za zlobni naklep, — in potem bi se vam ne bilo bati izdajstva. Da bi vsakemu vašemu zasledovanju odšel, poslužil sem se izvrstnega sredstva. Pustil sem svoj plašč in klobuk na strmej skali ob morji, in poleg razbite gosli. Ves svet je menil, da sem v obupnosti skočil v morje ter se utopil.

V resnici pa sem šel na skrajno mejo kraljestva. Živa duša me ni poznala. Tu sem iskreno prosil, naj me sprejmó v samostan reda svetega Frančiška. Svoje rumenkaste kodre, na katere sem bil tolikanj ponosen, dal sem postriči ter se ogrnil s to rujavo, debelo, z vrstico prepasano obleko, da se v tihej samostanskej sobici pokorim za svoje zločinstvo. Tu v tihej samoti sem molil in premišljeval resnice svete vere. Zvesto sem opravljaj samostanska opravila, ki so mi bila naložena. Nisem se brigal več za reči, ki se zunaj po svetu godé, da, tudi za one v samostanu ne. Le vest, ki se je z okrožnico naznanila redu, da

je Elizabeta kot predstojnica nunskega samostana svete Klare umrla v slovesu svetosti, pretresla me je jako. Izpoznal sem prav očitvidno minljivost vsega posvetnega. Na nič drugega nisem več mislil, nego na smrt in večnost.

Še le pred tremi mesci sem po naključji zvedel, ali bolje po božjej naredbi, da je grof Bernard umrl že zdavnaj, njegov rejenec pa zapustil domovino in šel na Češko. Tudi sem zvedel, da ste še lastnik po krivici si prisvojene grofije, in da živite na tem gradu čisto sami za-se v velikej dušnej britkosti. Srčno sem hrepenel še jedenkrat z vami govoriti. Zaradi tega sem prosil predstojnika, naj me premesti v ta samostan semkaj. Razume se, da pravega vzroka nisem povedal. Samostan, v katerem sedaj živim, je le nekaj ur hoda od tukaj. Pred nekaj dnevi sem došel sem. Ko sem ravno nameraval predstojnika prositi, naj mi dovoli, da vas grem obiskat, velel mi je, naj grem k vam, da vam stojim na strani v vašej bolezni. Tako naju je Bog po mnogih križih in težavah zopet združil.

Poslali so me sicer k vam z namenom, da bi vas z Bogom spravil. Ker pa sem vaš sodeležnik zločina, ne morem vam družega storiti, nego dati le ta-le dober svet. Vidite, milostivi gospod, jaz dolgo nisem našel tudi v samostanu zaželenega miru vesti. Vedno mi je bilo moje hudodelstvo pred očmi. Svest sem si bil, da sem morivec v božjih očeh. Najostrejša mrtvičenja, — post, nočno bedenje in druga spokorna dela — mi niso mogle povrniti izgubljenega dušnega miru. Med redovnimi brati pa sem našel častitljivega starčka, ki je slovel za

svetnika. Njemu sem odkril rane svoje pekoče vesti. Ta častitljivi mož mi je pokazal na neskončno usmiljenje božje. Podučil me je, da je prišel Odrešenik zato iz nebes na svet, da izveliča grešnike; tudi največje. Izprevidel sem, da nam je slabim ljudem potreba spravljive ljubezni. Moč in tolažba je prišla od zgoraj v moje srce. Prepričal sem se, da mi je Bog po Jezusu Kristusu odpustil ter me zopet sprejel za svojega otroka. Mogel sem zopet z veseljem povzdigniti svoje oči proti nebu. Pristrčno sem se veselil ljubezni nebeškega Očeta in našega Odrešenika. Brez strahu sem zopet mogel misliti na smrt; da, odprl se mi je vesel pogled v večnost, ker sem zopet smel upati in pričakovati srečno večnost. Storite tudi vi ravno tako! Izročite se z vsem zaupanjem onemu starčku; izpovejte se mu odkritosrčno vseh svojih grehov. Hočem ga jaz k vam pripeljati, in on vas bode zopet pripeljal k vašemu Odrešeniku, pri katerem samem moremo najti zveličanje in mir za ranjeno srce ter pekočo vest.“

Grofu Alfonzu je bil dober svēt redovnika Antona prav po volji. Drugo jutro je Anton šel nazaj v samostan, oni častitljivi redovnik pa je prišel k bolnemu grofu. Ostal je tri dni v gradu; Alfonz je bil popolnoma pomirjen in potolažen; čutil se je čisto prerojenega. Njegova mirna vest, misel, da Ferdinand še živi, veselje in zadovoljnost, ki se je zopet povrnila v njegovo srce: vse to je jako dobrodelno uplivalo na njegovo zdravje. Kakor je do sedaj njegov potrti duh slabo uplival na telo, tako se je sedaj z dušnim zdravjem jelo povračati tudi telesno. V kratkem je okreval toliko, da je

mogel vstati iz postelje. Vŝak dañ se je čutil trdnejšega. Njegova jedina želja je bila sedaj, da vidi Ferdinanda zopet kmalu ter mu povrne grofijo.

Dvajseto poglavje.

TRIBE LJUBEZNIJIVI OTROCI.

Grof je kmalu popolnoma ozdravel in okreval. V njegovem srci se vzbudi vroča želja, da bi Ferdinanda zopet videl; zaradi tega sklene, da se hoče sam vkljub svojej starosti odpraviti na daljno pot na Češko. Da, brez odloga se odpravi na pot. Oče Anton pa ga je spremljal kot njegov dvorni kapelan. Alfonz si je znal od grofa Galaza preskrbeti list do Ferdinanda. V listu je bilo le povedano, da je tuj gospod španjski grand, ki želi popotovati po Češkem. Oskrbnik naj njega in njegovega spremljevalca prijazno sprejme. Tudi naj ju v gradu stanu primerno pogosti, kolikor časa se jima bode zljubilo ondi ostati.

Alfonz je prestal na grudastej in neobhojenej poti črez zarasteno Češko gorovje dokaj težav.

Prišedši z vozom počasi in po mnogih težavah zopet na vrhunec obrastene gore, zagleda slednjič skozi gozdno odprtino v sinji daljavi oni stari grad, kjer je bival Ferdinand. Kipel je kvišku z mnogobrojnimi stolpi iz velike, rodovitne doline.

„Oj, Anton,“ — reče grof svojemu tovarišu, zapazivši grad od daleč, „kaj tesno mi je pri srci! Če Ferdinand zve, kar sem nameraval ž njim, ali ne bode njegovo srce vskipelo jeze in maščevanja do mene? Imel me bode za strašno pošast. Oj, vendar je hudo, če mora siv starček pred mladim možem, stric pred svojim stričnikom, tako kazni vreden stati.“

„Le pomirite se! tolaži ga redovnik. „Ferdinand gotovo ne ve, da ste ga kedaj nameravali usmrtiti. Vso krivdo je zavračal na blaznost vašega pevca Petra. Sedaj me pa gotovo ne bode več izpoznal. Vendar pa hočeva najprvo od njega poizvedeti, koliko ve o celej stvari. Tudi mu sedaj nikakor ne bodeva povedala več, nego mu je treba vedeti. Saj ste izkušen mož; bodete že znali to prav učiniti.“

„Prav je tako!“ pritrди grof. „Tudi se morava po tem načinu najlažje prepričati, če je prebivalec v onem gradu istinito oni Ferdinand, ki ga iščeva. O, jako sem postal nezaupljiv do ljudi. Lahko je mladi mož kak drug mlad Španjec. Če precej izve, kako bogata dedščina čaka Ferdinanda, lahko bi se izdal za njega ter naju tako prekanil.“

„To naj vas ne skrbi,“ odgovori tovariš; „gotovo bodete našli pravega Ferdinanda in se popolnoma prepričali, da je istinito oni, ki ga iščeva.“

Peljeta se navzdol v dolino. Kmalu dospeta v majhno vas; hiše so bile večinoma iz lesa in mesto opeke s škodlami pokrite. Tu v vasi pustita svoj voz ter gresta peš proti gradu, kamor je bilo le še kake pol ure hoda. Alfonz je ogrnil čez svojo grofovsko obleko črnkasto suknjo. Anton pa

je nosil redovniško oblekō; v roki je imel palico, in pod pazduho je nesel molitvenik.

Prideta do grajskega vrta, katerega je oklepal visok zid. Velika železna vrtna vrata, ki so bila olepšana z lepimi olepšavami in grofovskim grbom, niso bila zaprta. Stopita na vrt in prideta v košat senčnat drevored. Po temnem drevoredu je držala pot na lep, zelen prostor, obsajen z različnim sadnim drevjem. Tu zagledata v svetlobi zahajajočega solnca prav ljubeznjiv prizor.

Bližnje črešnjevo drevo je bilo polno jako debelih, svetlo-rudečih črešenj, da so se kar veje šibile. Cvetoč deček pri sedmih letih, je stal na malej lestvici, obiral zrele črešnje ter jih metal svojej malej sestrici, zalej deklici, kakih pet let starej v naročje. Vesel deček, okoli šestih let, pa je veselo se smejaše vredoval v lično pletenico črešnje, katere mu je podajala sestra. Prav veseli in zadovoljni so bili otroci pri svojem malem delu. Zapazivši pa ptuja moža, prenehajo s svojim delom. Dečka skočita k redovniku ter mu poljubita roko, drugemu gospodu pa se vljudno priklonita. Deklica pa je ostala nekoliko proč, in bojazljivo gledala tuja gospoda.

„Gospoda sta pač prišla, da bi videla naš vrt!“ reče Karol, stareji deček.

„Razkaži, razkaži gospodoma vrt! Jaz pa hočem poiskati očeta ter jim povedati, da sta gosta prišla,“ reče Karol svojemu mlajšemu bratecu. Potem pa brzo steče proč. Mlajši deček in deklica, ki se je sedaj tudi približala tujima gospodoma, spremita ju po vrtu.

„Vidite,“ reče deček, „tukaj le sredi ovočnega drevja stoji velika ženska podoba iz kamena. Pravijo ji Pomona. Moli nam polno pletarico sadja iz kamena, kakor bi nam ga hotela podariti. Ali meni so mnogo ljubše črešnje, jabolka in hruške, ki rasto po našem drevju.“

„Oj,“ reče na to mala Anica, „jaz vam hočem pa še lepšo podobo pokazati. Le idite z menoj. Poglejte tukaj-le v sredi velike cvetlične grede ono ženo iz kamena, držečo polno pletarico cvetic. Pravijo jej Flora. Navadno je njeno lice blede, sedaj jo pa zahajajoče solnce prav lepo rudeči.“

„Sedaj pa morate videti še nekaj prav lepega!“ reče deček. „Idite z menoj po tem le drevoredu. Poglejte ondi sredi vrta velikega povodnega moža. V ustih drži velik rog, iz katerega visoko proti nebu meče vodo. Okoli njegovih nog pa se zvijajo prav čudne ribe, katerim teče voda iz nosa. Okoli in okoli je velik ribnik, v katerem veselo plavajo žive ribice, ki so prav lepo rudečkaste. Ta umetni vodnjak, — trdijo tuji gospodje in gospe, ki pridejo naš vrt gledat, — je najlepša reč na vsem vrtu.“

„Sedaj pa idite z menoj v oni-le drevored!“ prične zopet zgovorni deček. „Poglejte sedaj ta-le velik okrogli prostor, ki je posut z rumenkastobelim peskom ter obrobjen z zeleno steno. Drevesa v teh-le posodah, ki v okrogu okoli stoje, rodé prav okusno ovočje, katero zovemo citrone in naranče. Sedaj seveda se vidi le še drobno sadje in zeleno. Ko je pa zrelo, je lepo rumeno. Citrone so bledorumene, naranče pa lepo zlato-

rumene. Takih dreves ni nikjer drugod po okolici, razven na našem vrtu tukaj. Mora jih pa vrtnik po zimi zapreti v ono-le hišico, ki ima toliko oken, da ne zmrznejo.“

Grof Alfonz je radostno poslušal modrovanje zgovornega dečka; potem pa mu prijazno se smehljaje reče: „Prišel sem iz dežele v katerej rasto citrone in pomaranče po vrtilih in prostem, kakor tukaj jabolka, hruške, češplje in drugo sadno drevje. Da, videti je cele gozde citron in naranč, ki se skoraj celo leto lesketajo srebrno-belega cvetja in zlato-rumenega sadja. Rožmarin, katerega vidim v tej-le cvetličnej posodi, raste v onej deželi kot grmovje. Ljudje ga sekajo, vežejo v butare ter ž njim kurijo.“

To mora biti pa res prelepa dežela; še veliko lepša nego je naša, ki mi pa vendar-le jako dopada,“ meni mali deček.

Alfonz, ki se je že nekoliko utrudil, sede na bližnjo kamenito klop. „No, deček, idi sem in mi povej, bi li hotel iti z menoj v ono prelepo deželo?“,

„O, seveda! Zakaj pa ne?“ reče deček ter se prijazno nasmeja. „Če bodo šli oče in mati, Karol in Anica, z veseljem pojdem tudi jaz.“

Alfonz opazuje veselo dečka, vzame ga na svoji koleni ter mu gladi temne kodre. Svojemu spremljevalcu pa reče španjski: „Le poglej, Anton, kako zal deček je! Kako prijazno in brezskrbno me gleda s svojimi čistimi, črnimi očmi! Istinito, prav Španjec je!“

„Kako pa ti je ime, ljubo dete, povej mi?“
 „Ferdinand, kakor mojemu očetu,“ odgovori deček.

„Oj,“ — reče grof Alfonz, ozrši se na svojega spremljevalca, — deček nima le imena svojega očeta, ampak je prava, živa njegova podoba. Da, ravno tako ljubeznjiv deček je bil njegov oče v tej starosti. Zdi se mi, da imam njega samega pred seboj. Oj, kako zloben človek sem pač moral biti, da sem bil tako neusmiljen do nedolžnega, ljubeznjivega otroka! Pač je res, da strast zatemni človeški um in zamori v srci vsa boljša čutila. Dela ga blaznemu jednakega. Ne verjel bi, ko bi ne bil sam skusil. Da, še sedaj ne razumem, kako sem mogel biti tako zloben in neusmiljen.“

„Nikdar nismo dovolj varni pred strastjo. Zaradi tega imamo dovolj vzroka, da prosimo vsak dan pomoči od zgoraj za zmago nad svojimi strastimi. Če pomislim, da sem bil jaz še grozovitejši do nedolžnega otroka nego vi, kar strah me spreleti. Oj, kako zelo je človek nagnjen k hudemu. Le hudobija je skrita v srcu človeškem. Samega sebe se bojim.“ Tako sta se razgovarjala tuja med seboj. Deček ju ni razumel. Vendar-le je opazil, da sta postala tuja moža na jedenkrat nekako otožna in zamišljena.

„Menda vendar nisem rekel kaj razžaljivega, da ste najedenkrat tako nejevoljni postali? Če sem vas razžalil, prosim odpuščanja. Nobenemu se ne sme storiti kaj žalega, pravijo oče.“ Tako je ljubeznjivi deček prosil tuja gospoda odpuščanja, da sam ni vedel zakaj.

Med tem priskaklja mala Anica, držeč v vsakej roki šopek cvetlic. „Vidite, tudi mi imamo na našem vrtu španjske cvetlice, ki tudi na Španjskem ne morejo lepše cveteti. Glejte tu španjski bezeg! Le pogledjte kako lepo bele in rudeče so te cvetice in kako ljubko rudečkaste in modre te-le. In kako prijetno diše!“ Pri teh besedah je podala jeden šopek redovniku, družega pa Alfonzu.

„Lepo je, ljuba Anica,“ reče jej brat, „da si tujima gospodoma podarila cvetične šopke. Nikdar ne pustimo brez cvetlic ali sadja kakega tujca z vrta. Spomnila si me, kar sem pozabil med razgovorom o lepej ljubljenej španjskej deželi. Oprostita gospoda! Precej pridem nazaj!“

Brzo steče ter prinese košarico polno lepih črešenj, ki jih je bil pustil pod drevesom. Ujudno jih ponudi neznanima gospodoma, katerima so prav dobro dišale, ker ju je že močno žejalo. „Prav sladke so in ravno kar nabrane. Menim, da tudi na Španjskem ne rasto bolje,“ reče Ferdinand.

Pogled na vesela in ljubeznjiva otroka je Alfonzu zopet prepodil iz glave njegove otožne misli: „Glej, Anton, kako so ti otroci prijazni in postrežljivi, veseli in brezskrbni! Taka sva bila nekdam tudi midva; lahko bi bila takova še sedaj, ko bi bila ostala nedolžna, kakor so oni,“ reče svojemu tovarišu.

Jeden in dvajseto poglavje.

Р Č Е.

Po drevoredu je prišel sedaj oče teh ljubeznjivih otrôk. Grof Alfonz mu gre nekaj korakov naproti ter mu poda list. Ferdinand prečita list, pogleda čude grofa in mu izkaže dolžno čast; tudi redovnika prijazno pozdravi. Alfonz, kateremu ste se koleno šibili, sede zopet na klop; Ferdinandu pa reče, naj sede v sredo med njega in redovnika. Ferdinand se nekoliko obotavlja; potem pa sede ter reče: „Iz Španjskega torej ste! To je tudi moja domovina, kjer sem preživel svoja srečna otroška in mladeniška leta.“

„Španjec ste? Kaj so bili vaši stariši? Kako pa ste prišli iz krasne Španije med te temne gozde in mrzle češke hribe?“ vpraša ga grof Alfonz.

Ferdinand prične takole pripovedovati: „Moje življenje je jako čudno. Svojih otroških let se spominjam le še kot temnih sanj. Živel sem v nekem starem gradu z visokimi obokanimi hodišči in sobami. Skozi visoka okna je bil krasen razgled na vrt. Gospa, ki sem jo imel za svojo mater, bila je prav zala in vedno neizrečeno ljubeznjiva in prijazna do mene. Pozneje sem zvedel, da ni bila moja prava mati. Najstarejši dozdevni bratje in sestre so bili Filip, Evgenija in Karol; imena mlajših se več ne spominjam. Gospoda pa, ki sem ga zval oče, skoraj nikoli ni bilo doma. Kakor se mi zdi, tudi ni bil ravno poseben prijatelj otrôk. Zapovedoval nam je vedno prav ostro, mi otroci

smo se ga jako bali. To je skoraj vse, česar se spominjam iz otroških let. Jednega dogodka se vendar spominjam še prav živo. Bil sem jedenkrat hudo bolan. Mati z otroci so morali nenadoma iti v mesto. Strogi oče so veleli tako; mislili so, da je moja bolezen nalezljiva. Mati so prišli še jedenkrat k mojej postelji, blagoslovili me, poljubili večkrat, močili me s svojimi solzami ter obljubili, da kmalu zopet pridejo. Ta ločitev mi je do današnjega dne nepozabljiva. Oče so jih silili, naj brzo gredo; od onega časa jih nisem več videl. Oče so imeli nekega izvrstnega godca, Petra po imenu. Bil je prav vljuden mož ter znal nas, otroke, na vse mogoče načine razveseljevati. Pel nam je lepe povesti, ki so bile v vezani besedi zložene. Prinesel nam je tudi vsakokrat različna mala darila ter nas učil raznovrstnih iger, s katerimi smo se kratkočasili. Vsi otroci smo ga imeli jako radi ter se že naprej veselili njegovega prihoda: Ko sem bil nevarno zbolel, ostal je pri meni, da mi streže v bolezni. Najedenkrat pa je zblaznil ter me hotel zaklati z nožem. Na mojo prošnjo v smrtnej britkosti mi je sicer prizanesel, če tudi mi je bil vsekaj že tri rane, ki se mi poznajo še do današnjega dne.“

Alfonz je poslušal Ferdinandovo pripovedovanje jako pazljivo in s sočutjem. Solze ga oblijo, ko sliši imenovati imena svojih umrlih otrok in ljube mu soproge. Ko je pa Ferdinand omenil svojega smrtnega strahu, stresel se je nehote. Tudi oče Anton je obledel in se stresel, ko ga je Ferdinand opomnil njegovega zlobnega naklepa in treh ran,

ki mu jih je vsekal z nožem. Vendar le pa je veselilo Alfonza, da Ferdinand ne sumiči njega, — svojega strica, — umora. Tudi Antonu je bilo jako ljubo, da ga Ferdinand več ne pozna, in da neusmiljenost onega godca Petra pripisuje blaznosti. Oba sta na tihem v srci hvalila Boga, ki je tako modro zabranil nameravano strašno zločinstvo. Ferdinand pripoveduje dalje, kako je vitez Bernard zanj skrbel ter ga modro vzgojeval; kako je pozneje prišel v London, na Dunaj in slednjič na Češko.

Alfonz ni kar nič več dvomil, da je zali, vrli in mladi mož, h kateremu ga je vleklo njegovo srce, istinito pravi sin njegovega rajnega brata. Vendar le je hotel popreje še videti rane, da ima očitvidni dokaz. Zaradi tega reče Ferdinandu: „Istinito, vaše življenje je jako znamenito! Ali ste katerikrat pozneje kaj zvedeli o svojih stariših, ali pa o svojih odgojiteljih?“

„Oj, nikdar, nikdar nisem čul niti besedice o njih!“ odgovori Ferdinand z milo-žalostnim glasom. „Bernard mi je sicer obljubil, da mi pove o pravem času skrivnostno usodo. Pa nagla smrt ga je prehitela.“

Morebiti vam bodem pa jaz mogel raztolmačiti to skrivnost. Vse pa je ležeče le na tem, da ste istinito oni deček, katerega je hotel zaklati oni blaznik ter ga tudi istinito trikrat ranil z nožem. Pa saj se vam, kakor ste rekli, rane še poznajo in morejo videti?“

„Lahko jih vidite če vam je kaj na tem!“ reče Ferdinand. Med tem odpne svojo obleko in pokaže znamenja ran.

Alfonz skoči kvišku, raztegne svoji roki, objame Ferdinanda ter ga pritisne na svoje srce.

„Oj, Ferdinand, istinito, ti si moj stričnik ter pravi sin mojega rajnega brata. Ti si pravi grof Alvarec ter jedino postavni dedič najlepše in bogatejše grofije na Španjskem. Zlobni in sebični ljudje so te oropali postavne dedščine. Ne vedoč za svoj imeniten stan, ni za svoje stariše in sorodnike si vrha dorastel. Jaz sam sem menil, da si že zdavnaj mrtev. Kakor hitro sem čul, da še živiš, ni mi dalo srce dotlej miru in pokoja, da te ne najdem. Srčno sem hrepenel in zdihoval po onem trenutku, da te morem objeti in pritisniti na svoje srce. Iz gole ljubezni do tebe, ki sem te že kot nežnega dečka dobro poznal, zapustil sem na stara leta svojo domovino, krasno Španijo. Niso mi bile mar težavnosti daljnega pota sem v češko hribovje. Le jedino to mi je bilo na skrbi, da tebe še enkrat vidim, da popravim krivico, ki so ti jo ljudje storili, da te slovesno peljem na Španjsko nazaj in kot pravemu grofu Alvarecu izročim krasno in bogato grofijo nazaj. Bodi mi tisočkrat pozdravljen, dragi Ferdinand! Spoznaj me za svojega sorodnika, pravega brata svojega rajnega očeta, in okleni me s svojo ljubeznijo!“

Ferdinanda je ta novica jako iznenadila; bil je veš raz sebe. Ko se nekoliko umiri, objame svojega strica in pretaka solze radosti na njegovem vratu. Tudi Alfonz se je jokal veselja. Pa solze veselja so bile zmešane s pelinom britke žalosti in kesanja.

„Ko bi vedel Ferdinand, kaj sem nameraval ž njim nekdanj, moral bi me sovražiti. Zaničljivo bi se

obrnil od mene. Tako ogreni krivda tudi najslajše trenutke človeškega življenja z grenkim pelinom.“ Take in jednake misli so rojile Alfonzu po glavi.

Potem odpne grof Alfonz svojo zgornjo suknjo, vzame s prsi dijamentov leskeči red, ki ga je imel na prsih. Poda red Ferdinandu ter reče: „Glej, to-le znamenje svoje grofovske časti in granda španjskega izročim sedaj tebi, ker mi več ne pripada. Daj, da ti pripnem red na prsi. Naj ti bode malo povračilo za rane, katerih znamenja še nosiš.“

„Oj,“ reče Ferdinand, „ko so rane krvavele, pač nisem mislil, da mi bodo kedaj znamenje moje sreče. Tako ljubi Bog vse na dobro obrne.“

Dva in dvajseto poglavje.

MATI.

Grof Alfonz je ravno svojemu stričniku Ferdinandu pripenjal na prsi red španjskega granda, ko je prišla po stranskej s košatim drevjem obrastenej poti Ferdinandova soproga, da pozdravi došle goste. Zapazivši pa krasni red na soprogovih prsih, in slišavši, da ga zovejo grofa, je kar obledela. Zdelo se jej je, da se med njim in njo odpira globok prepad. Zato postoji na senčnatej temnej poti.

Nihče jo ni zapazil. Grof Alfonz pa veselja ves raz sebe govori dalje tako-le: „Sedaj pa se le podvizaj, ljubi Ferdinand, da brzo odrinemo na Španjsko nazaj. Moj voz je že pripravljen. Hočem te brzo predstaviti cesarju, ki je ob jednem tudi

kralj španjski. Kot španjski kralj bode potrdil tvoje pravice ter ti jedino postavnemu dediču izročil nazaj tvoja posestva, ki so ti bila po krivici vzeta. Tvoje ljubeznjive otroke bode pa razglasil za grofe ter postavne dediče tvoje grofije. Kakega stanu pa je tvoja soproga? Je-li plemenitega?"

„Hči priprostega, pa poštenega logarja je!“ reče Ferdinand, „ter jej je ime Anica, kakor tudi malej hčerki.“

„Kaj? kako? vsklikne Alfonz, in čelo se mu zgrbanči. Z vso močjo se je v njegovej duši vzбудila oholost zaradi njegovega starega plemstva.

„Logarjevo hčer, — priprostega lovca! To pa je žalostna, žalostna reč! Tega nisem pričakoval. Zatopljen v druge misli in čutila na to niti mislil nisem. Sedaj je proč z vsem mojim veseljem!“ Tako je tarnal na svoje plemstvo oholi grof.

Ferdinanda je to govorjenje nekoliko osupnilo. Alfonz to zapazi in reče: „Seveda, seveda! Ti nisi vedel, da si potomec najstarejše grofovske rodovine na Španjskem. Ko bi bil ti to vedel, gotovo bi ne bil vzel v zakon hčere priprostega lovca. Treba je dobro premisliti, kaj nama je sedaj početi in tako popraviti ta nesrečni zakon. Drugače bi bilo to za-me gotova smrt.“

Ferdinandova soproga je vse to govorjenje čula. Hudo jo je vžalilo. Alfonzove besede so jej bile ostre pušice, prebadajoč njeno srce. Ravno tako tiho je odšla, kakor je bila prišla, da je ni nihče zapazil.

Alfonz vstane, hodi brzih korakov gori in doli ter si mane ob čelo, premišljeva je važne reči

Na jedenkrat pa obstoji pred svojim tovarišem, govoreč tako: „Morebiti nam morete vi o tej zadevi svetovati, častiti duhovni gospod. Kakor se meni zdi, je zmota o osebi razrušljiv zadržek zakona. Bi se li iz istega vzroka ne mogel ta zakon razrušiti?“

Preden je mogel redovnik kaj odgovoriti, že reče Ferdinand; „Saj ni treba dolgega posvetovanja. Jaz se ne ločim od svoje ljubljene mi soproge tudi za celi svet ne. Jako me veseli, da sem imel čast spoznati vas, blagorodni gospod stric, ali o vašej grofiji nočem nič več slišati. Idite zopet z Bogom v svojo krasno Španijo. Jaz pa ostanem v svojej drugej domovini, ljubej Češkej, kjer prav srečno in zadovoljno živim, kakor v rajju. V tej krasnej deželi hočem jedenkrat tudi počivati. Preveč sem prevzet srčnih čutil, nego da se morem z vami sedaj dalje razgovarjati. Odkritosrčno pa vam rečem, da nisem vašega mišljenja. Pričakoval bi bil več modrosti in srca od vas. Oprostite, da vas zapustim za nekoliko časa. Kmalu se zopet vrnem. Ako bi pa o tej zadevi hoteli še dalje govoriti, le toliko časa, da se za vselej poslovim od vas.“

Ferdinand gre, da bi poiskal svojo soprogo. Rekla mu je, da pride kmalu za njim na vrt. Ker je pa le ni bilo, zdelo se mu je čudno, kje bi bila ostala. Našel jo je v sobi z objokanimi očmi, blede kakor smrt na naslanjači sedeti. Otroci pa so stali okoli nje tudi z objokanimi očmi.

„Za božjo voljo, kaj pa je! Kaj se ti je pripetilo, draga Anica? reče Ferdinand, zagledavši soprogo vso žalostno in objokano.

Soproga ga milo pogleda, in zapazivši red na njegovih prsih, reče: „Oj, zvezda, ki jo imaš na prsih, je prava zvezda nesreče za-me in za moje otroke. Imeniten gospod si, jaz pa sem le hči revnega logarja. Tvoj stric, s svojim ošabnim pogledom in govorjenjem te bode celo prisilil, da zapustiš mene in svoje otroke. Oj, te žalosti ne bom preživela; gotovo me bode spravila v grob.“

„Oj, kako neumne misli mučijo tvoje srce, draga soproga! Si mar le jeden trenotek mogla misliti, da zapustim tebe in svoje otroke? Tako nečloveški oče in soprog pač nisem. Svojemu stricu sem že tudi povedal svoje misli. Glej, to zvezdo lesketočo dragih kamenov vržem od sebe! Dražji in ljubši si mi ti in moji otroci nego bogastvo celega sveta! Vi ste mi prava osrečevalna zvezda v tem življenji. Vez, ki naju veže, raztrgala bode le smrt.“

Rekši to, sede k njej na naslanjačo ter jej obriše solze z belim robcem. Še so jej kapalo solze iz oči, pa solze pravega veselja. „Blag soprog si, ljubi Ferdinand!“ reče. „Tvoja ljubezen do mene se je poskusila v ognji, kakor zlato. Jas pa sem če je moči še srečnejša, nego sem bila do sedaj.“

Tudi Ferdinandu so stopile solze v oči. Oče in mati sta objela in poljubila okoli stoječe otroke. „Oj, hvala Bogu, sedaj bodemo vendar vsi skupaj tukaj ostali!“ reče mali Ferdinand.

„Da, ljubi otroci!“ reče oče. „Jaz in vaša mati ostaneva vedno pri vas. Jedinost, ljubezen in mir nas dela srečnejše, nego nas more bogastvo celega sveta.“

Tri in dvajseto poglavje.

SREČNA OBITELJ.

Ferdinand je potolažil ravno svojo soprogo, da se je s solzami v očeh zopet smejala, tudi otrokom se je povrnila poprejšna veselost. Najedenkrat pa se odpro vrata, in grof Alfonz stopi noter z Antonom. Soproga in otroci se jako prestrašijo. Malej Anici je kar strahu padla iz roke dijamentov lesketajoča se zvezda, katero je bil Ferdinand položil na mizo, in s katero se je igrala.

Ošabni grof Alfonz ni prav nič še dvomil, da doseže svoj namen, in da se Ferdinandov zakon zglati neveljavnim. Zaradi tega si je izumel drugo ponudbo; naj se namreč ta zadeva z lepo poravna. „Dragi Ferdinand,“ prične zopet, bodi vendar pameten! Ne gre za majhno stvar, ampak za veliko bogato grofijo. Tvoja sedanja soproga ne more po deželnih postavah kot inostranka nikdar postati grofinja Alvarez. Kar pa je še najhuje, tudi tvoji otroci ne morejo biti postavni dediči grofije; pripade zopet španskej kraljevej kroni. Neizmerna bi bila ta izguba. Za tvojo soprogo in otroke bodem kupil kako veliko posestvo, naj stane tudi še toliko, tukaj na Češkem. Tu naj živi z otroci, preskrbljena z vsem potrebnim v obilnej meri. Ti pa, dragi Ferdinand, se preseliš na Španjsko ter vzameš zopet v posestvo svojo grofijo. Hudo mi de za blago soprogo! Pa ta ločitev je potrebna in neizogibljiva.“

Ferdinand odmajе z glavo ter reče: „Že sem vam povedal svoje mnenje, stric; nimam nič pristaviti.

Starejši sinček, Karol, stopi z otroškim pogonom pred strica ter reče: „Ne bomo pustili ne, da bi nam vzeli ljubega očeta. Idite od nas hudobni mož, ali pa bodem poklical vrtnika in lovca, da vas s silo izženeta iz hiše!“

Drugi deček, Ferdinand, pa reče: „Oj, kako hudobni stric ste vi! Naš drugi stric, logar tam gori v gozdu, je v kljub svojej dolgej bradi veliko prijaznejši in nam je mnogo ljubši nego vi! Vsakokrat nam prinese lepih reči. Še ni dolgo kar mi je prinesel mlado veverico. Oj, koliko veselje je v hiši, kedar pride.“

Alfonza je govorjenje nedolžnega otroka jako razsrdilo. Nestrpljiva mu je bila misel, da je priprost logar ravno tako stric otrokom, kakor on sam. „Molči dečko! O vašem sorodstvu nočem nič vedeti!“ reče nejevoljno.

Jezno koraka po sobi gor in dol. Skoraj bi bil stopil na grofovski red, ki je ležal še vedno na tleh. „Poglejte vendar, častitljivi oče, kako zloben človek je moj stričnik Ferdinand! Znamenje mojega visokega dostojanstva je vrgel na tla, da bi je bil kmalu pohodil,“ reče redovniku.

Anton, katerega je pogled matere in otrok ganil do solz, prime razburjenega grofa za roko ter ga pelje v stransko sobo. Tu mu reče Anton na tihem tako-le: „Zaman je ves vaš trud! Ne morem vam zamolčati, da vas le vaša ošabnost in neomejena častiželjnost sili k temu, ne pa hladokrvna preišljenost. Ta vaša ošabnost in častiželjnost je že mnogo zla vzročila na svetu. Stori-la je neizrekljivo nesrečno vašo soprogo, otroke,

mного drugih ljudi in vas samogã. Vãša rajná soproga, blaga Blanka, ki je bila tako tiha in ponižna, bi skoraj gotovo še živela, ko bi jej ne bili vaši visokoleteči nameni vzročili toliko dušnih britkosti. Vaša častiželjnost je spravila pod zemljo tudi vaše nadepolne otroke v letih cvetoče mladosti. In kdo je vzrok, da je moral Ferdinand, ki je grofovskega rodu kakor vi, postati kupec, zapustiti svojo domovino, krasno Španijo, ter moral iskati si tukaj v tujej deželi novo domačijo? Da, kje bi bil sedaj, ko bi se bili vaši naklepi izvršili? Da molčim sam o sebi, kako nesrečnega me je storilo, ker sem vam bil orodje pri vaših častiželjnih naklepih. Oj, kako neizrečeno nesrečni ste postali tudi sami! Vaše celo življenje je bila dolga veriga trpljenja; da najhujših muk, ki bi vas bile skoraj pripravile ob pamet in k obupu. Odvalil vam je ljubi Bog najtežji kamen od srca. Zopet je pripeljal vrlega Ferdinanda zdravega in srečnega v vaše naročje, če tudi ste menili, da je že davno mrtev in mislili, da ste njegov morivec. In glej! zopet hočete njega, njegovo blago soprogo in njegove ljubke otroke onesrečiti. Ne bodete li nikdar jenjali vsipati nesreče nad druge? O, niste se še iz celega srca povrnili k Bogu. Daleč ste še od Jezusove ponižnosti; njegova ljubezen do ljudi še ni prešnila vašega srca. Pomislite, da je bil zgol ponižnost; kako globoko se je ponižal, da reši ljudi pogubljenja in nam pripravi neminljivo blaženost v nebesih. Če hočete biti v resnici kristjan, učite se od njega ponižnosti in ljubezni, pa tudi tako ravnajte!“

Alfonz nekoliko pomisli, potem pa reče: „Prav govoriš, ljubi Anton. Ako bi bil vedno slišal resnico marsikatero solzo bi si bil prihranil; ne bil bi toliko zla vzročil. Zahvalim se ti za dober svèt; hočem se ravnati po njem.“

Veselega obraza se vrne Alfonz nazaj v sobo k obitelji. Soproga in otroci so še vedno držali oklenjeni Ferdinanda, kakor bi se bali, da jim hočejo vzeti ljubega očeta. Alfonz prijazno pogleda srečno obitelj.

„Dragi Ferdinand, ljuba Anica! jaz odobrujem vajin zakon. Bodita vedno tako srečna in zadovoljna, kakor sta bila dosedaj! reče jima s prijaznim glasom.

Anica pade predenj od veselja na kolena ter ga prosi z milim pogledom blagoslova. Ravno tako stori tudi Ferdinand; otroci pa so posnemali vzgled svojih starišev. Vsa obitelj je klečala pred njim. „O, ne, ne! pred menoj ne smete klečati; nisem vreden; ne morem dopustiti. Tega jaz nisem zaslužil. Prosim vas, vstanite, —“ reče.

„Ne popreje, da nas blagoslovite!“ odgovori Ferdinand.

„Torej naj blagoslovi vsegamogočni Bog vaju in vajine otroke,“ reče Alfonz globoko ganjen in s pogledom proti nebu.

Ferdinanda potem vzdigne in objame. Objame in poljubi tudi soprogo, ki je točila solze prisrčnega veselja. Njemu samemu je hotelo srce veselja počiti; po licu so mu tekle solze blaženega veselja, kakor še nikdar ne v življenji; da, čutil je v svojem srcu neko srečo in blaženost, kakoršne do sedaj

ni poznal. Otroke pa, ki so stekali svoje roke proti njemu, vzel je zaporedoma v svoje naročje ter jih poljuboval z očetovsko ljubeznijo. Prosil je Anico naj prinese tudi najmanjše dete, ki še ni znalo govoriti in hoditi. Prinese je; dete se je veselo smejalo staremu, prijaznemu možu. Tudi je pustilo, da je vzel v svoje naročje.

„Oj, dobro, ljubko dete! jaz neusmiljeni človek sem ti hotel vzeti tvojega ljubega očeta ter te storiti nesrečnega, preden si znalo izgovoriti in zaklicati njegovo ime. Sedaj se me pa ni treba več bati. Smejaj se vedno v svojej otročjej nedolžnosti. Svoje dni, katere mi bode dal ljubi Bog preživeti, hočem obrniti le na to, da tebe, zalo dete, ter tvoje ljubeznjive brate in sestrice, kakor tudi tvoje stariše osrečim, kar je v mojih močeh.“ Tako je govoril sivi starček nedolžnemu otroku, ki seveda ni razumelo besede.

Med tem je pripravila soproga tako dobro večerjo, kakor je to v naglici mogla storiti. Radi nepričakovanih dogodkov današnjega večera je bila na večerjo popolnoma pozabila. Grof Alfonz je zahteval, naj so tudi otroci pri mizi. Veseli starček je sedel med srečnima zakonskima, njemu nasproti pa oče Anton. Mati je držala v naročji svoje najmlajše dete. Grof Alfonz je bil tako srečen, zadovoljen in vesel, kakor še nikdar ne vse svoje žive dni. Jako ga je razveseljevalo veselo govorjenje nedolžnih otrôk. Prosil je stariše, naj jim ne zabranjujejo; da celo nerazumljivo žlobudranje najmlajšega otroka v naročji matere donelo mu je jako prijetno.

„Oj, dobri Bog, kako dobrotljiv si! Oj, koliko nezazlužno srečo si mi pripravil na stare dni! Čisto sam, zapuščen in otožen sem medlel med dnevom v svojej sobi; svojih krasnih palač v Madridu niti več nisem obiskal. V gradu, kjer sem bival, vladala je smrtna tihota. Moral sem preživeti vse svoje ljube, svojo soprogo in svoje otroke. Moral sem gledati, kako so jih položili v grob. Pod milim solncem nisem vedel za nobenega sorodnika. Sedaj pa, ljubi Bog, si me pripeljal k tako srečnej obitelji! Našel sem zopet svojega stričnika, katerega sem že davno imel za mrtvega, — ter njegovo ljubeznjivo soprogo z otroci, katerim hočem od sedaj biti dober oče. Ljubi Bog, zahvalim se ti za to milost! Vse moje življenje, ki mi ga bodeš še dal, naj je posvečeno le zahvalnej molitvi!“ Tako je molil grof Alfonz po dokončanej večerji.

Štiri in dvajseto poglavje.

CESAR.

Grof Alfonz je želel nekaj dni preživeti pri Ferdinandu in v krogu njegovih ljubeznjivih otrôk. Bil je jako srečen in zadovoljen pri blagej obitelji. Potem pa je hotel iti na cesarski dvor z vso obitelji, da poravna Ferdinandovo dedščino, kolikor bode le moči.

V teh srečnih dneh ga je iznenadilo še neko nepričakovano veselje. Nekega večera se pripelje grof Galaz s svojo soprogo in njeno prijateljico grofinjo Predgradsko, da častita Ferdinandu in

njegovej soprogi. Nihče se ni nadejal tako imenitnih gostov.

Ferdinand je sicer precej sporočil svojemu dobrotniku grofu Galazu svojo nepričakovano srečo. Anica pa svojej dobrotnici grofinji Predgradskeje. Blago gospôdo je ta nepričakovana vest tako iznenadila in razveselila, da so hoteli osebno vrlemu Ferdinandu in njegovej blagej soprogi Anici izraziti svoje veselje in častitanje.

Največje veselje pa je bilo to še za grofa Alfonza, ki ni mogel svojega ponosa na plemstvo popolnoma zadušiti v srci. Jako dobro je delo njegovemu srcu, ko je grof Galaz pozdravil svojega dosedanjega oskrbnika kot grofa Alvareca, grofinji pa veselja objeli ponižno soprogo Anico. Več časa, nego je popreje mislil, ostal je grof Alfonz pri Ferdinandu. Še le čez dolgo je šel s Ferdinandom in njegovo obitelji na cesarski dvor.

Prišedši na Dunaj se oglasi, naj ga cesar zasliši. Cesar mu takoj željo izpolni; kajti španjski grand Alfonz je bil pred svetom še vedno jako veljaven mož. Ker je bil jako zaslužen mož za svojo domovino, čislal ga je cesar, kot kralj španjski, jako. Grand Alfonz je na dolgo in široko pripovedoval čudno osodo svojega stričnika. Razume se, da je jako skrbno zamolčal svojo krivdo. Povedal je le, da je Bernard grof Rijo, jako blag mož, ki pa mu je bil najhujši sovražnik, znal z zvijačo in na tihem dobiti v svojo pest Ferdinanda, ko je bil še nežen deček. Vendar le pa je skrbel grofu Ferdinandu za stanu primerno odgojo. Tudi je skoraj gotovo imel jako dober namen z mladim

grofičem. Nagla smrt pa ga je zadržala, da ga ni mogel izvršiti.

Cesar pravi nato, da Ferdinandovi otroci nimajo pravice do grofije v Španiji po postavah te dežele. Tudi kralj sam ne more teh postav samovoljno izpremeniti ali pa odstopiti od njih. Kot nemški cesar hoče pa na drug način skrbeti za Ferdinandove otroke na popolno stričevo zadovoljnost. Želi pa sam videti Ferdinanda in njegovo soprogo.

Najprvo je sedaj grof Alfonz skrbel, da preskrbi Ferdinandu in njegovej soprogi tako lepo in dragoceno obleko, kakoršno je le nosil kak grof ali grofinja v onem času. Zlasti je okinčal soprogo z onim dragocenim kinčem, leskečim se dragih dijamantov, katerega je podedovala nekdam njegova rajna soproga Blanka po Ferdinandovej materi. K sreči ga je vzela s seboj. Grof Alfonz predstavi Ferdinanda in njegovo soprogo cesarju. Hudo je tolklo soprogi srce, ko je stopila pred najmočnejšega gospoda, prvega celega kraljestva.

Jako prijazno ju cesar sprejme ter z dopadanjem opazuje zala, ljubeznjiva zakonska. Potem pa reče Ferdinandu tako: „Ferdinand grof Alvarec! menim, da ste že čuli iz ust svojega strica vzroke, radi katerih ni v mojej moči, da bi ohranil vašim otrokom dedno pravico do grofije vaših pradedov. Na Šlezkem pa je ravno sedaj na prodaj lepo in obširno posestvo, grad Ratibor. Vaš stric, grof Alfonz, mi je nekdam za časa vojske, ko sem bil v hudih denarnih stiskah, posodil veliko svoto, ki bode ravno zadostovala za nakup onega gradu. Svoto, ki

mi jo je podaril stric, podarim sedaj vam. Že sem ukazal, naj se vam izplača. Kupite si za-njo oni grad in ostanite na avstrijskih tleh tako zvest podložnik, kakor ste mi bili dosedaj, vaš oče in vaš stric v Španiji. Vas pa, blaga soproga, katero je blago srce že davno delalo plemenito, povzdignem s tem v grofovski stan. Plemiški list z mojim lastno-ročnim podpisom bodem vam še danes poslal.“

Ferdinand in njegova soproga padete pred cesarja na kolena, poljubita mu spoštljivo roko ter se pristrčno zahvalita za toliko milost. Cesar jima reče: „Grof in grofinja Alvarez, vstanita! Skažem vama s tem svoje milostivo dopadajenje.“

Grof Alfonz je bil neizrečeno vesel, da ga je cesar prehitel ter mu izpolnil prošnjo, ki jo jo imel na jeziku, predno jo je razodel. Z živo besedo se zahvali cesarju za to milost. Grofinji Anici pa častita tako pristrčno, da se je kar videlo, da mu je še le sedaj kot grofinja Alvarez všeč in po volji. Cesar odpusti Alfonza, Ferdinanda in soprogo z besedami: „Z Bogom! Ostanemo vam v svojej milosti naklonjeni!“

Alfonz je šel s Ferdinandom in njegovo obiteljjo nemudoma na Šlezko, da vidi oni grad. Našel je lepšega, nego se je nadejal. Kup je bil kmalu sklenjen. Alfonz je sklenil ostati nekaj mesecev ondi. Med tem časom je skrbel, da se je grad in vrt olepšal, kar se je le dalo. Preskrbel je v gradu stanu primerno notranjo opravo. Ferdinand in Anica sta bila veliko srečnejša nego popreje. Vendar pa ne radi tega, ker sta bila v krasnem gradu, kakor jima ga je priredil stric; tudi ne, ker sta imela najboljših jedi na izbiranje in se krasno oblačila;

ne, ker so ju ljudje bolj čislali in čestili nego popreje; le radi tega sta bila bolj srečna in zadovoljna, ker sta mogla s svojimi bogatimi dohodki bližnjemu več dobrega storiti, kakor popreje pri le pičlih dohodkih.

Slednjič je prišel dan, da grof Alfonz odrine nazaj v Španijo. Napoči ura ločitve. Vsa obitelj, oče, mati in otroci so stali jokaje okoli njega. Ferdinand in njegova soproga ga objameta, otroci so se pa oklepali njegovih nog. Jako britko mu je bilo pri srci; izprevidel je, da mu ni moči ločiti se od obitelji, kjer je v kratkem času preživel tako srečne in blažene trenutke. Zaradi tega reče: „Ne, ne, moji dragi otroci in vnuki, ne morem vas zapustiti! Pri vas hočem ostati in vi mi bodete jedenkrat zatisnili oči. Nikjer še nisem bil tako srečen in zadovoljen kakor med vami. Imel sem v Španiji, jednej najlepših dežel na svetu, vse česar le srce poželeti more: visoko in imenitno službo, čast, bogastvo, vnanji blišč, mnogo gradov in posestev, vse zložnosti prijetnega življenja. Vendar me pa vse to ni moglo osrečiti; bil sem jako nesrečen. Vsa ta posvetna slava me ni mogla obvarovati žalostne osode. Pogrešal sem glavne reči: zadovoljno srce, strasti prosto in mirno vest. Ko sem pa videl vašo domačo srečo in zadovoljnost, ljubezen in jednost, zaničevanje vnanjega blišča in tiho usmiljenost do revnih in nesrečnih, spoznal sem še le, v čem obstoji prava sreča in zadovoljnost.“

Grof Alfonz je ostal pri svojem stričniku. Tudi oče Anton se ni več vrnil v svojo domovino; ostal je v gradu, da opravlja službo božjo v krasnej

grajskej cerkvi, katero je Alfonz jako krasno obnovil in okinčal.

Grof Alfonz je posvetil slednje dni svojega življenja jedino le Bogu. Le to mu je bila za naprej jedina skrb, da dopada Bogu. Njegova največja sreča in radost pa je bila, da druge osreči in oveseli.

Čestokrat je rekel: „Soparno in dolgočasno, polno hudih neviht je bilo po mojej lastnej krivdi poletje mojega življenja. Nikdar ne morem Boga dovolj zahvaliti, da mi je pripravil tako lepo in veselo jesen mojega življenja, da si jo nisem zaslužil, niti je pričakoval. Popolnoma srečen in zadovoljen sem še le postal, ko sem se popolnoma posvetil Bogu, postal ponižen, — in dobrotljiv do vseh ljudi. Brez strahu božjega, ljubezni in ponižnosti ni prave sreče in zadovoljnosti na zemlji.“

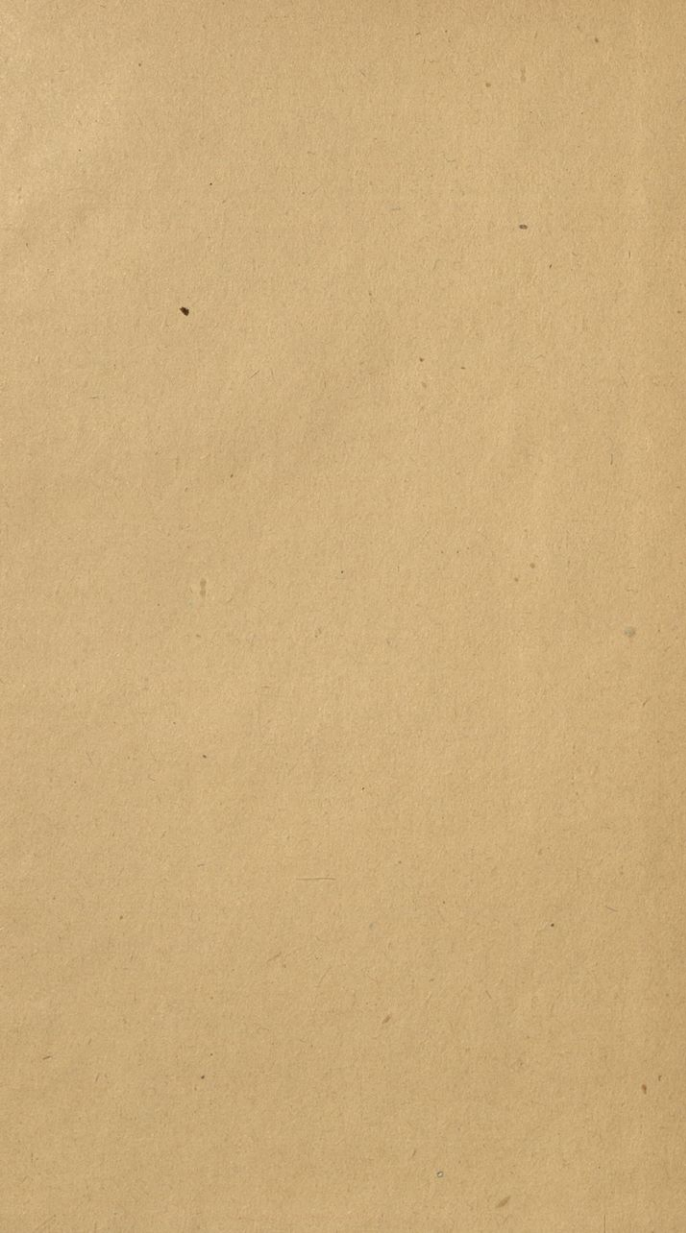
Češče je ponavljal izrek starih modrijanov; „Brez kreposti ni prave sreče na zemlji; brez vere pa ni prave kreposti.“

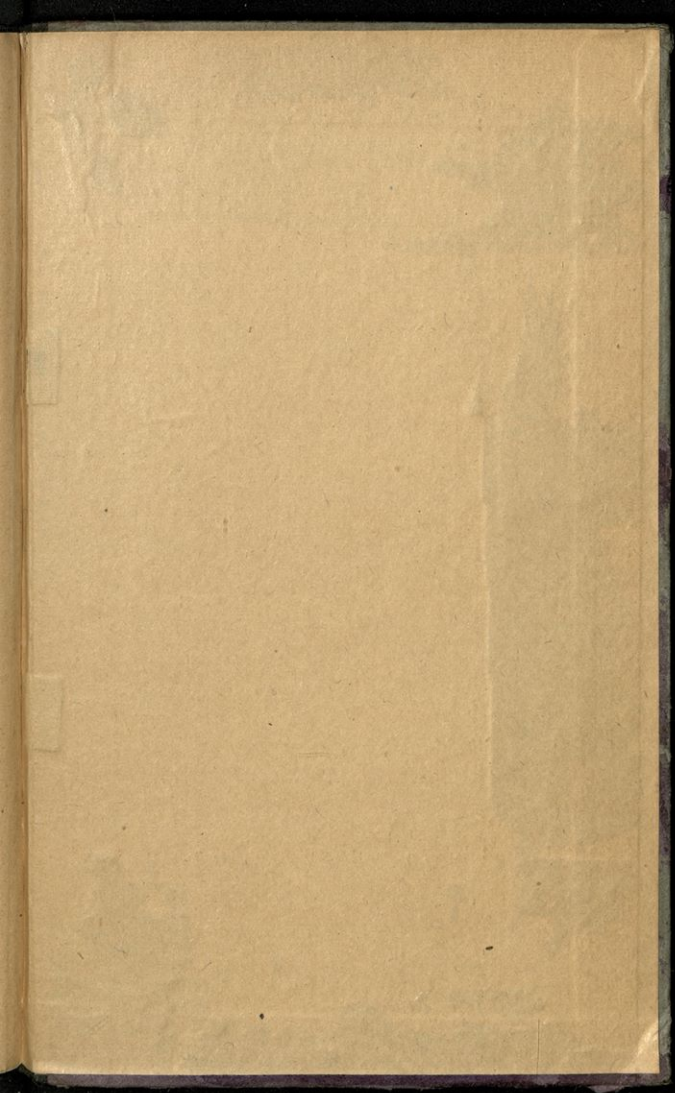

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJILNICA

00000490861

GS

0 31354/6[a]